

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**Správa o stave používania štátneho jazyka
na území Slovenskej republiky**

2014

OBSAH

I. ŠTÁTNA SPRÁVA

1. Úvod.....	1
2. Stav používania štátneho jazyka v ústredných orgánoch štátnej správy.....	2
3. Záverečné odporúčania.....	4

II. SÚDY

1. Úvod.....	4
2. Stav používania štátneho jazyka v pôsobnosti súdov.....	5
3. Záverečné odporúčania.....	6

III. OCHRANA SPOTREBITEĽA

1. Úvod.....	6
2. Poznatky získané z kontrolných akcií dozorných orgánov.....	7
3. Záverečné odporúčania.....	9

IV. MÉDIÁ

1. Úvod.....	9
2. Poznatky získané z výkonu dohľadu Rady pre vysielanie a retransmisiu.....	10
3. Stav používania štátneho jazyka v mediálnej sfére.....	11
4. Záverečné odporúčania.....	13

V. ŠKOLSTVO

1. Úvod.....	13
2. Štátna školská inšpekcia – sledovanie úrovne používania a ovládania štátneho jazyka	14

v školských rokoch 2011/2012 a 2012/2013.....	
3. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania – testovanie úrovne znalosti štátneho jazyka s vyhodnotením merateľných ukazovateľov (národnostné školstvo).....	16
4. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.....	16
5. Záverečné odporúčania.....	18

VI. DOHLAD MINISTERSTVA KULTÚRY NAD ZÁKONOM O ŠTÁTNYM JAZYKU

1. Úvod.....	19
2. Zhrnutie poznatkov z dohľadovej činnosti.....	19
3. Analýza internetových stránok obcí.....	20
4. Záverečné odporúčania.....	20

ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha č. 1: Prehľad školení z jazykovej kultúry uskutočnených v ústredných orgánoch štátnej správy
- Príloha č. 2: Prehľad terminologických komisií pôsobiacich pri ústredných orgánoch štátnej správy
- Príloha č. 3: Ochrana spotrebiteľa
- Príloha č. 4: Rada pre vysielanie a retransmisiu – prehľad sťažností občanov na nesprístupnenie programov v štátnom jazyku v rozhlasovom a televíznom vysielaní
- Príloha č. 5: Sťažnosti občanov na jazykovú úroveň v médiách
- Príloha č. 6: Prehľad zistených porušení zákona o štátnom jazyku v oblasti televízneho a rozhlasového vysielania, za ktoré Rada pre vysielanie a retransmisiu uložila sankcie
- Príloha č. 7: Jazyková úroveň v médiách z pohľadu spisovateľov a prekladateľov
- Príloha č. 8: Nedostatky zachytené v médiách v mesiacoch september až november 2013 pri bežnom príležitostnom sledovaní mediálnych programov
- Príloha č. 9: Jazyková kultúra v školských podmienkach
- Príloha č. 10: Zoznam akreditovaných vzdelávacích programov kontinuálneho vzdelávania
- Príloha č. 11: Prehľad podnetov a zistení týkajúcich sa porušenia jednotlivých ustanovení zákona o štátnom jazyku
- Príloha č. 12: Monitorovanie oficiálnych internetových stránok obcí v okresoch Dunajská Streda a Komárno
- Príloha č. 13: Aktuálny stav, smerovanie a perspektívy slovenskej terminológie

ŠTÁTNA SPRÁVA

1. Úvod

Slovenský jazyk ako štátny jazyk Slovenskej republiky je základným komunikačným a pracovným nástrojom orgánov štátnej správy na celom území Slovenskej republiky. V štátnom jazyku sa vydávajú všeobecne záväzné právne predpisy, riadiace akty, verejné listiny, rozhodnutia orgánov štátnej správy a všetky ostatné dokumenty vznikajúce v činnosti štátnej správy vrátane interných predpisov, vedie sa celá úradná agenda, pracovné rokovania a v slovenskom jazyku sa uskutočňuje písomná a ústna komunikácia orgánov štátnej správy s občanmi Slovenskej republiky.

Povinnosť orgánov štátnej správy používať štátny jazyk v jeho kodifikovanej podobe zakotvuje § 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom jazyku“) v spojení s § 11, v ktorom sa určuje, že *štátnym jazykom sa na účely § 3 až 8 rozumie slovenský jazyk v kodifikovanej podobe podľa § 2 ods. 2*. Podmienka ovládania slovenského spisovného jazyka zamestnancami štátnej správy vyplýva z viacerých právnych predpisov – okrem § 3 ods. 1 zákona o štátnom jazyku je táto podmienka zahrnutá medzi základné predpoklady, ktoré musí spĺňať uchádzač o štátnozamestnanecké miesto, v zákone č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zákone č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, v zákone č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov, v zákone č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v zákone č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.

Na štátnych zamestnancov pôsobiacich v ústredných orgánoch štátnej správy sa kladú zvýšené nároky nielen z hľadiska ich odbornosti, ale aj z hľadiska ich jazykovej pripravenosti v oblasti ovládania slovenského spisovného jazyka, ktorý používajú pri svojej každodennej činnosti. Súvisí to predovšetkým s tým, že títo zamestnanci sa zúčastňujú na príprave a tvorbe celospoločensky významných dokumentov, akými sú všeobecne záväzné právne predpisy, medzinárodné dohody, návrhy uznesení vlády a ďalšie analytické, koncepčné a informatívne materiály predkladané na rokovanie vlády Slovenskej republiky a Národnej rady Slovenskej republiky, ktorých jazyková úroveň musí zodpovedať tým najprísnejším kritériám.

Vláda Slovenskej republiky už v minulosti prijala koncepčné materiály, ktoré zaväzovali ústredné orgány štátnej správy, aby pri výkone svojich činností venovali starostlivosti o štátny jazyk adekvátnu pozornosť. Táto úloha vyplynula z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 131/2001 ku *Koncepcii starostlivosti o štátny jazyk Slovenskej republiky* a z uznesenia vlády SR č. 942/2007 k *Opatreniam v oblasti štátneho jazyka*.

Osobitné postavenie v starostlivosti o štátny jazyk má medzi ústrednými orgánmi štátnej správy Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo kultúry“), ktoré je v zmysle zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov ústredným orgánom štátnej správy pre štátny jazyk. Ministerstvo kultúry v spolupráci s odbornými slovakistickými výskumnými pracoviskami schvaľuje kodifikovanú podobu štátneho jazyka a zverejňuje ju na svojej internetovej stránke, zabezpečuje dohľad nad zákonom o štátnom jazyku a stará sa o zvyšovanie jazykovej kultúry v spoločnosti. Tieto úlohy plní prostredníctvom odboru štátneho jazyka sekcie umenia a štátneho jazyka.

Nasledujúca časť tejto správy sa zameriava na situáciu v používaní štátneho jazyka na úrovni ústrednej štátnej správy. Pri jej vypracovaní využilo ministerstvo kultúry podklady, ktoré pripravili jednotlivé ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy v súlade s § 10 zákona o štátnom jazyku. Informácie o stave používania štátneho jazyka, zabezpečení starostlivosti o štátny jazyk

a najčastejších problémoch a ich príčinách poskytlo ministerstvu kultúry všetkých 22 ústredných orgánov štátnej správy.

2. Stav používania štátneho jazyka v ústredných orgánoch štátnej správy

Základnou formou starostlivosti o zvyšovanie jazykovej kultúry v činnosti ústredných orgánov štátnej správy je zabezpečovanie účasti zamestnancov na **vzdelávacích aktivitách** zameraných na používanie slovenského spisovného jazyka v oficiálnom styku. Takýchto školení by sa mali v pravidelných intervaloch zúčastňovať všetci štátni zamestnanci, ako aj zamestnanci vykonávajúci práce vo verejnom záujme, ktorí sa podieľajú na tvorbe písomných materiálov vznikajúcich v činnosti služobného úradu (ďalej len „úrad“) tak, ako to odporúča aj prvá správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky prerokovaná vo vláde Slovenskej republiky 28. novembra 2012 (ďalej len „prvá správa“). Odporúčania z prvej správy sa týkajú aj školení z oblasti jazykovej kultúry pre novoprijatých zamestnancov, ktoré by mali byť zahrnuté v povinnom vstupnom (adaptačnom) vzdelávaní. Keďže štátni zamestnanci sú nielen tvorcami písomných dokumentov, ale aj jazykovými korektormi textov vznikajúcich v činnosti ústrednej štátnej správy, treba ich jazykovej príprave z hľadiska ovládania slovenského spisovného jazyka venovať zvýšenú pozornosť. Z informácií, ktoré poskytli ústredné orgány štátnej správy pri spracúvaní tejto správy, je zrejmé, že prístup jednotlivých ústredných orgánov štátnej správy k tejto otázke nie je jednotný a starostlivosť o kultivovanie jazykového prejavu zamestnancov je v oblasti ústrednej štátnej správy značne nevyvážená.

V období od 1. januára 2012 do 30. septembra 2013 sa uskutočnilo vzdelávanie z oblasti jazykovej kultúry len v dvanástich ústredných orgánoch štátnej správy z celkového počtu dvadsiatich troch úradov. Ostatné úrady nezorganizovali v tomto období pre svojich zamestnancov žiadne takéto školenie. Najviac úradov sa do tejto činnosti zapojilo v roku 2012, išlo o deväť ústredných orgánov štátnej správy, no v roku 2013 sa školenia konali len v šiestich ústredných orgánoch štátnej správy. V porovnaní s údajmi z prvej správy sa ukázalo, že po miernom vzostupe počtu školení v predchádzajúcom období má tento trend opäť klesajúcu tendenciu. Periodicita týchto vzdelávacích aktivít je o niečo pravidelnejšia v rámci ministerstiev než v ostatných orgánoch ústrednej štátnej správy, pričom aj účasť na nich je na ministerstvách vyššia. V priemere sa na školeniach zúčastnilo približne 13 % zamestnancov ústredných orgánov štátnej správy. Najlepší prístup v oblasti zabezpečenia ďalšieho vzdelávania z jazykovej kultúry bol zaznamenaný na Ministerstve dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Ministerstve financií Slovenskej republiky a Úrade vlády Slovenskej republiky, ktoré takéto školenia organizujú pre svojich zamestnancov pravidelne. Prehľad školení uskutočnených v ústredných orgánoch štátnej správy v danom období prináša príloha č. 1. Niektoré ústredné orgány štátnej správy majú vlastné vzdelávacie inštitúcie (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo vnútra SR), ktoré organizujú aj školenia zamerané na zvyšovanie úrovne ovládania štátneho jazyka pre zamestnancov rezortu.

Vstupné školenie o používaní slovenského spisovného jazyka pre nových zamestnancov zaraďuje do povinného adaptačného vzdelávania len šesť ústredných orgánov. Malá pozornosť sa venovala aj špeciálnym školeniam legislatívnych pracovníkov zameraným na jazykovú úroveň legislatívnych textov a na odbornú právnickú terminológiu. Len šesť ústredných orgánov štátnej správy zabezpečilo v sledovanom období takéto školenie (tri ministerstvá a tri ostatné ústredné orgány štátnej správy).

Pri prijímaní nových zamestnancov sa vo väčšine úradov ani napriek odporúčaniam uvedenému v prvej správe nezaviedlo overovanie ovládania slovenského spisovného jazyka formou písomných testov v rámci **výberov a výberových konaní**. Táto aktivita je výraznejšia

v činnosti ministerstiev (uskutočňuje sa v šiestich úradoch) než v ostatných ústredných orgánoch štátnej správy (uskutočňuje sa v troch úradoch). Vzorový model sa v súčasnosti uplatňuje najmä pri prijímaní uchádzačov o prijatie do služobného pomeru za príslušníkov Policajného zboru SR, keď sa v rámci výberového konania robí špeciálna preverka ovládania slovenského jazyka formou diktátu a slohovej kompozície.

Na úrovni ústredných orgánov štátnej správy pretrváva stagnácia aj v prístupe k starostlivosti o budovanie a ustáľovanie **terminológie**, ktorá patrí do pôsobnosti jednotlivých rezortov. Napriek požiadavke zriadiť v každom ústrednom orgáne štátnej správy terminologickú komisiu, ktorá vyplynula z uznesenia vlády SR č. 399/1997, vo väčšine ústredných orgánov štátnej správy takéto komisie nepracujú. Len sedem ústredných orgánov štátnej správy uviedlo, že pri úrade pôsobí terminologická komisia zaoberajúca sa rezortnou terminológiou (príloha č. 2). Význam organizovanej terminologickej práce na celoštátnej úrovni (pod gesciou príslušného ústredného orgánu štátnej správy) pritom z roka na rok stúpa, keďže vplyvom globalizácie a prenikania anglicizmov je slovenská odborná terminológia v súčasnosti značne rozkolísaná. Najväčším a dlhodobo neriešeným problémom v tejto oblasti je absencia odbornej terminologickej koordinácie a spolupráce pri ustáľovaní a štandardizácii nových termínov. Na nedostatok systematickej starostlivosti o národnú terminológiu zo strany štátu upozorňujú čoraz častejšie odborníci aj jazykovedci na odborných podujatiach venovaných súčasnému stavu slovenskej terminológie. Analýze aktuálneho stavu terminológie sa podrobnejšie venuje príloha č. 13.

V návrhoch na zlepšenie situácie v oblasti používania štátneho jazyka v ústredných orgánoch štátnej správy, ktoré ministerstvu kultúry zaslali jednotlivé rezorty, sa najčastejšie uvádzala požiadavka zvýšenia počtu školení a ich zaradenie do plánu celoživotného vzdelávania (uviedlo až 15 úradov). Viaceré úrady navrhli vypracovanie jednotného metodického materiálu pre zamestnancov štátnej správy, podporili nevyhnutnosť overovania ovládania slovenského spisovného jazyka pri výberoch a výberových konaniach, upozornili na potrebu lepšieho využívania základných kodifikačných príručiek spisovnej slovenčiny, na nevyhnutnosť spolupráce s terminologickými komisiami pri tvorbe legislatívnych dokumentov, na zlepšenie informovanosti a vzájomnej spolupráce orgánov štátnej správy s ministerstvom kultúry, ako aj na potrebu dôslednejšieho uplatňovania zákona o štátnom jazyku. V prieskume zaznel aj návrh na zavedenie sankcionovania zlej jazykovej úrovne písomných dokumentov z dielne štátnej správy.

Väčšina úradov sa zároveň zhodla na tom, že príčiny nedostatkov v jazykovej úrovni úradnej komunikácie treba hľadať v širších spoločenských súvislostiach. Na úrady prichádzajú absolventi stredných a vysokých škôl, ktorí sú nedostatočne pripravení práve v oblasti ovládania slovenského spisovného jazyka. Rezorty upozornili na klesajúcu úroveň vyučovania slovenského jazyka v základných a stredných školách a poukázali na potrebu prijatia opatrení zo strany Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Zdôraznili, že na základných a stredných školách by sa mala obnoviť práca s knihou, aby žiaci viac čítali, čím by si obohatovali svoju slovnú zásobu a vyjadrovacie schopnosti i pravopisné návyky. Dôležité je pokračovať vo vzdelávaní v oblasti jazykovej kultúry aj na vysokých školách.

Úrady ďalej upozornili, že na celkový stav jazykovej kultúry v spoločnosti výraznou mierou vplýva pôsobenie hromadných oznamovacích prostriedkov, akými sú rozhlas, televízia, tlač a iné. Je potrebné zvyšovať jazykovú pripravenosť pracovníkov mediálnej sféry, ktorí sa často dopúšťajú prehreškov voči spisovnej norme slovenského jazyka.

Na vyjadrovacie návyky najmä mladej generácie vplýva aj často nevhodne zjednodušená elektronická komunikácia. Za príčinu nepriaznivého stavu úrady pokladajú aj vplyv globalizácie spoločnosti a tlak na ovládanie cudzích jazykov, čo spôsobuje, že väčšia

pozornosť sa sústreďuje na cudzie jazyky a nároky na úroveň ovládania slovenského jazyka sa neustále znižujú.

Dôležitým nástrojom ako zvyšovať úroveň jazykovej kultúry v spoločnosti je zabezpečiť dostatočné množstvo jazykových príručiek. Ich súčasný nedostatok pociťuje väčšina používateľov slovenského jazyka v každodennej komunikácii. Profesionálni používatelia jazyka (novinári, spisovatelia, prekladatelia a i.) poukazujú na to, že často nemajú možnosť overiť si svoje pochybnosti v jazykových príručkách. V súčasnosti, keď sa jazyk mimoriadne dynamicky rozvíja, chýbajú praktické príručky, kde by si používatelia mohli nájsť potrebné informácie a poučenia. Pri odstraňovaní tohto nedostatku by mohla pomôcť štátna podpora určená na vydávanie takýchto publikácií. Týmto spôsobom by sa zabezpečila podpora vydávania príručiek, ktoré by prístupnou formou objasňovali gramatické i štylistické zákonitosti slovenského jazyka. Popri vydávaní knižných publikácií bude potrebné podporiť aj ich digitalizáciu a sprístupňovanie na internete.

3. Záverečné odporúčania

Na základe poznatkov získaných z ústredných orgánov štátnej správy sa ukázalo, že je nevyhnutné, aby sa jazykovej kultúre v ústredných orgánoch štátnej správy venovala systematická pozornosť. Viaceré ústredné orgány štátnej správy sa zhodli na potrebe prijatia týchto opatrení:

- zabezpečiť pravidelné vzdelávacie aktivity z oblasti jazykovej kultúry na všetkých ústredných orgánoch štátnej správy,
- utvoriť osobitný systém štátnej podpory vydávania základných kodifikačných príručiek, ako aj praktických jazykových publikácií objasňujúcich kodifikovanú podobu štátneho jazyka schválenú ministerstvom kultúry,
- zlepšiť informovanosť zamestnancov štátnej správy o základných kodifikačných príručkách, o možnosti využívania ich elektronickej podoby a o jazykovej poradni na internetovej stránke ministerstva kultúry a Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied,
- pri vypracúvaní návrhov všeobecne záväzných právnych predpisov spolupracovať s príslušnými rezortnými terminologickými komisiami,
- zabezpečiť, aby sa na prekladoch cudzojazyčných textov pre potreby orgánov štátnej správy okrem prekladateľa zúčastňovali podľa povahy a závažnosti prekladu aj slovakisti, právnici a odborníci na problematiku, ktorá je obsahom prekladaného textu,
- posúdiť možnosti zefektívnenia procesu prekladu úpravou pravidiel zadávania, konzultovania a odovzdávania prekladu a utvoriť finančné a personálne podmienky na vydanie odbornej jazykovej publikácie zameranej na preklad európskeho práva obsahujúcej aj slovníkovú časť,
- pre zamestnancov štátnej správy vypracovať jednotný metodický materiál venovaný jazykovej kultúre,
- v rámci medzirezortného pripomienkového konania zohľadniť a zapracovať jazykové pripomienky zo strany ministerstva kultúry a v sporných prípadoch stanoviť povinnosť prerokovania týchto pripomienok s ministerstvom kultúry,
- realizovať odporúčania z prvej správy, ktoré doteraz neboli uvedené do praxe.

SÚDY

1. Úvod

Slovenský jazyk je základným pracovným a komunikačným nástrojom aj v oblasti súdnictva na území Slovenskej republiky. Vyhotovujú sa v ňom rozsudky, všetky typy uznesení vydané v zmysle občianskeho súdneho poriadku, zápisnice, predbežné opatrenia a iné písomnosti vytvárané súdmi Slovenskej republiky.

Dodržiavanie spisovnej normy slovenského jazyka v činnosti súdov je nevyhnutné najmä z hľadiska zabezpečenia jednoznačnosti a zrozumiteľnosti vydávaných dokumentov. Odchýlky od jazykovej normy, prípadne nevhodná štylizácia textu môžu spôsobiť nejasnosti pri výklade textu a vyvolať negatívne dôsledky zasahujúce do života dotknutých osôb. Preto sa aj na zamestnancov súdov spolupracujúcich na tvorbe dokumentov kladú vysoké nároky na úroveň ovládania slovenského spisovného jazyka.

Povinnosť súdov používať vo svojej činnosti štátny jazyk v jeho kodifikovanej podobe je legislatívne zakotvená v niekoľkých právnych predpisoch. Zákon o štátnom jazyku v § 7 ods. 1 ustanovuje, že *vzájomný styk súdov s občanmi, súdne konanie, správne konanie, konanie pred orgánmi činnými v trestnom konaní, rozhodnutia a zápisnice súdov, správnych orgánov a orgánov činných v trestnom konaní sa vedú a vydávajú v štátnom jazyku*. Povinnosť dbať o gramatickú správnosť a celkovú jazykovú úroveň písomného vyhotovenia rozsudkov a ďalších dokumentov je osobitne zakotvená v § 59 ods. 7 vyhlášky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení zmien a doplnkov. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 430/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obsadzovaní voľných štátnozamestnaneckých miest na súdoch výberovým konaním a výberom, ustanovuje v § 9 povinné overovanie odbornej spôsobilosti v písomnom prejave z gramatiky slovenského jazyka, ak ide o uchádzača na obsadenie voľného štátnozamestnaneckého miesta asistenta súdneho oddelenia.

Vzdelávanie súdnych zamestnancov upravuje služobný predpis Ministerstva spravodlivosti SR č. 10/2010, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o prehlbovaní kvalifikácie štátnych zamestnancov na súdoch. V článku 10 tohto predpisu sa určujú základné okruhy ďalšieho vzdelávania zamestnancov, medzi ktoré je zaradené aj jazykové vzdelávanie zamerané na zvyšovanie úrovne ovládania štátneho jazyka.

Zabezpečenie používania štátneho jazyka v súlade so zákonom o štátnom jazyku je od 1. septembra 2009 v kompetencii predsedu súdu (§ 74 ods. 1 písm. f) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Pri vypracúvaní tejto správy oslovilo ministerstvo kultúry predsedov krajských a okresných súdov, predsedu Najvyššieho súdu SR a predsedu Špecializovaného trestného súdu. Nasledujúca časť vychádza z odpovedí, poznatkov a praktických skúseností týkajúcich sa používania štátneho jazyka, ktoré ministerstvu kultúry zaslalo osem krajských súdov, 49 okresných súdov, Najvyšší súd SR a Špecializovaný trestný súd.

2. Stav používania štátneho jazyka v pôsobnosti súdov

Školenia pre zamestnancov rezortu justície zabezpečuje Ministerstvo spravodlivosti SR (odbor rozvoja rezortných ľudských zdrojov) v spolupráci s dvoma vzdelávacími inštitúciami, a to Justičnou akadémiou v Pezinku a Inštitútom vzdelávania Ministerstva spravodlivosti SR v Omšeni. V rámci starostlivosti o jazykovú kultúru sa uskutočnilo niekoľko školení na tému *Štylizácia úradných písomností alebo Normalizovaná úprava písomností, mejlová komunikácia a jazyková kultúra*, ktoré boli určené pre administratívnych zamestnancov

krajských a okresných súdov a ostatných rezortných organizácií. Ich obsahom bola tvorba písomných dokumentov v súlade s platnou normou STN 01 6910 (Pravidlá písania a úpravy písomností), správne používanie slovenského spisovného jazyka a analýza najčastejších gramatických a štylistických nedostatkov vyskytujúcich sa v písomnostiach súdov. V dôsledku nedostatočnej ponuky vzdelávacích aktivít v oblasti jazykovej kultúry boli možnosti takéhoto jazykového vzdelávania obmedzené. V priebehu roka sa na takomto školení mohol zúčastniť len minimálny počet zamestnancov z jedného súdu. Niekoľko oslovených súdov nemalo informácie o takejto možnosti, prípadne uvádzali, že im nebola ponúknutá účasť na jazykovom školení. V odpovediach jednotlivých súdov sa ďalej uvádza, že napriek tomu, že školenia nie sú povinné a účasť na nich je dobrovoľná, záujem o ne je oveľa väčší, ako je reálna ponuka vzdelávacích aktivít. Vo viacerých odpovediach sa konštatuje, že tam, kde sa jazykové vzdelávanie uskutočnilo, výrazne prispelo k zlepšeniu používania štátneho jazyka a k zvýšeniu úrovne písomných materiálov. Na nevyhnutnosť častejších a pravidelných školení poukazujú súdy aj v súvislosti s nedostatočnou jazykovou pripravenosťou novoprijímaných absolventov škôl a navrhujú rozšíriť a posilniť na všetkých stupňoch vzdelávania (od základných škôl po vysoké) výučbu slovenského jazyka. Vzhľadom na limitované finančné zdroje oslovené súdy neorganizujú vlastné aktivity zamerané na jazykové vzdelávanie zamestnancov. Výnimkou bol jeden krajský súd, ktorý zorganizoval seminár o normalizovanej úprave písomností a o jazykovej kultúre s praktickými cvičeniami.

Jazyková správnosť súdnych rozhodnutí, zápisníc a iných súdnych dokumentov sa zabezpečuje spravidla samokontrolou – osobou pripravujúcou konkrétny dokument a následnou kontrolou osobami, ktoré dokument podpisujú. V niekoľkých prípadoch vykonáva priebežnú kontrolu aj dozorný úradník súdu. Pri tvorbe textov sa na overenie jazykovej správnosti často používa elektronická kontrola pravopisu. Prevažná väčšina súdov uviedla, že ich zamestnanci sa spoliehajú na softvér s automatickou kontrolou pravopisu zabudovaný v počítači. Viaceré súdy používajú aj špeciálne počítačové programy napríklad Register a Súdny manažment, ktoré slúžia na zjednodušenie vytváraných dokumentov a sú vypracované v súlade s platnou normou slovenského spisovného jazyka. Súčasťou knižničného fondu väčšiny súdov sú základné kodifikačné príručky slovenského jazyka (Krátky slovník slovenského jazyka a Pravidlá slovenského pravopisu). Prakticky všetky súdy si uvedomujú nevyhnutnosť používania správnej odbornej terminológie a dodržiavania spisovnej normy slovenského jazyka v dokumentoch, ktoré vydávajú.

3. Záverečné odporúčania

- zaradiť do plánov vzdelávacích inštitúcií v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti SR vyšší počet pravidelných školení zameraných na zvyšovanie jazykovej kultúry a úrovne ovládania slovenského spisovného jazyka,
- posilniť účasť štátnych zamestnancov súdov spolupracujúcich na tvorbe písomných dokumentov na vzdelávacích aktivitách zameraných na zvýšenie úrovne ovládania slovenského spisovného jazyka,
- vypracovať metodické usmernenie, resp. príručku pre justičné orgány so zameraním na používanie správnej odbornej terminológie a uplatňovanie normy slovenského spisovného jazyka v rezorte spravodlivosti,
- zabezpečiť prístup všetkých zamestnancov súdov k základným kodifikačným príručkám slovenského jazyka (Krátky slovník slovenského jazyka, Pravidlá slovenského pravopisu) v knižnej alebo elektronickej forme.

OCHRANA SPOTREBITEĽA

1. Úvod

Ochrana spotrebiteľa v súvislosti so zabezpečením dôležitých informácií o výrobkoch, tovaroch a službách v štátnom jazyku Slovenskej republiky pre širokú verejnosť je predmetom viacerých všeobecne záväzných právnych predpisov. Základná právna úprava používania slovenského jazyka v písomných informáciách pre spotrebiteľa je zakotvená v § 8 ods. 1 zákona o štátnom jazyku. Podrobnejšie sa tejto problematike venuje zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“) v § 11 a 12 v spojení s § 13. Niektoré špecifické oblasti predaja výrobkov, tovarov a služieb upravujú ďalšie osobitné zákony. Napríklad povinnosť používať štátny jazyk v oblasti predaja potravín upravuje § 9 ods. 1 zákona NR SR č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o potravinách“) a v oblasti predaja liekov a zdravotníckych pomôcok § 61 ods. 1 a 2 zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V záujme ochrany zdravia a bezpečnosti spotrebiteľov je nevyhnutné zabezpečiť dôslednú kontrolu nad dodržiavaním povinnosti uvádzať všetky informácie pre spotrebiteľa v štátnom jazyku. Význam takejto kontroly neustále stúpa najmä v súvislosti s voľným pohybom tovarov v rámci Európskej únie a liberalizáciou ekonomických vzťahov. Popri domácich výrobkoch sa k slovenskému spotrebiteľovi dostáva množstvo tovarov od výrobcov z iných krajín. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby mali slovenskí spotrebiteľia prístup k plnohodnotným informáciám týkajúcim sa výrobkov, ktoré si zakúpia. Pri potravinách, liekoch a zdravotníckych pomôckach alebo kozmetických výrobkoch by nedostatočné alebo dokonca chýbajúce informácie v štátnom jazyku Slovenskej republiky mohli mať ďalekosiahle negatívne dôsledky na zdravie a životy občanov.

Ministerstvo kultúry zaznamenalo viacero podnetov od spotrebiteľov, v ktorých sa sťažujú okrem iného na chýbajúce návody v slovenskom jazyku, na jazykové chyby v opisoch a inštrukciách a na veľkosť písma na obaloch výrobkov. Slovenský text pripojený k dovážaným výrobkom formou nalepenej etikety býva často napísaný veľmi malým, takmer nečitateľným písmom. Prehľad písomných podnetov doručených ministerstvu kultúry v rokoch 2012 a 2013 je uvedený v tabuľke č. 1 v prílohe č. 3.

Dozorné orgány v oblasti ochrany spotrebiteľa, a to Slovenská obchodná inšpekcia, Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Štátny ústav pre kontrolu liečiv, Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv a Úrad verejného zdravotníctva SR poskytli ministerstvu kultúry údaje získané z kontrolných akcií v rokoch 2012 a 2013, ako aj informáciu o tom, akým spôsobom pristupujú k sledovaniu jazykovej úrovne v textových informáciách poskytovaných spotrebiteľom v slovenskom jazyku.

2. Poznatky získané z kontrolných akcií dozorných orgánov

Slovenská obchodná inšpekcia (SOI) má najširšiu dozornú pôsobnosť pri kontrole predaja výrobkov a poskytovania služieb spotrebiteľom na vnútornom trhu. V zmysle zákona o ochrane spotrebiteľa v rámci svojich pravidelných inšpekčných akcií vykonáva kontrolu dodržiavania povinnosti poskytovať informácie v štátnom jazyku vo všetkých oblastiach, nad ktorými nevykonávajú dohľad ostatné špecializované dozorné orgány.

Podľa § 11 zákona o ochrane spotrebiteľa je predávajúci povinný pri predaji informovať spotrebiteľa v slovenskom jazyku o vlastnostiach predávaného výrobku alebo charaktere poskytovanej služby, o spôsobe použitia, montáže a údržby výrobku a o nebezpečenstve, ktoré vyplýva z jeho nesprávneho použitia, montáže alebo údržby, o podmienkach uchovávaní a skladovania, ako aj o riziku súvisiacom s poskytovanou službou. Ak je to potrebné s ohľadom na povahu výrobku, spôsob a dobu jeho používania, je predávajúci povinný zabezpečiť, aby tieto informácie v zrozumiteľnej podobe obsahoval aj priložený písomný návod.

V sledovanom období zistila SOI nedostatky v poskytovaní informácií pre spotrebiteľa pri 2 840 druhoch výrobkov. Išlo o chýbajúce návody, neúplné informácie v štátnom jazyku alebo poskytnutie návodov len v cudzojazyčných mutáciách.

Od spotrebiteľov SOI prijala 107 podnetov upozorňujúcich na nedodržanie povinnosti uvádzať informácie v štátnom jazyku, z čoho 39 podnetov bolo opodstatnených. Podrobnejšie informácie o týchto podnetoch sú spracované v tabuľke č. 2 v prílohe č. 3. Predaj všetkých výrobkov, pri ktorých sa zistili uvedené nedostatky, bol okamžite zastavený.

Vyskytli sa aj sťažnosti na jazykovú stránku dokumentov súvisiacich s reklamáciou výrobku. Spotrebiteľia sa sťažovali, že v procese reklamácie im neboli v štátnom jazyku poskytnuté príslušné dokumenty. Táto oblasť však nie je dostatočne legislatívne upravená. V § 18 zákona o ochrane spotrebiteľa, v ktorom sú špecifikované písomnosti súvisiace s riešením reklamácií, napríklad reklamačný poriadok, potvrdenie o prijatí reklamácie, výsledky odborného posúdenia alebo doklad o vybavení reklamácie, nie je stanovená povinnosť používať štátny jazyk. SOI teda nemá dostatočný právny nástroj na to, aby riešila takéto podnety. Preto by bolo potrebné zakotviť túto povinnosť v príslušnom právnom predpise.

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ŠVPS) vykonáva úradnú kontrolu potravín v obchodnej sieti, pri manipulovaní s potravinami a pri ich umiestňovaní na trh podľa zákona o potravinách. V rámci výkonu kontroly sleduje aj dodržiavanie zákonnej povinnosti označovať potraviny údajmi v štátnom jazyku. ŠVPS v uvedenom období zistila:

- tri prípady nedodržania povinnosti uvádzať tzv. povinné informácie v štátnom jazyku; vo všetkých troch prípadoch išlo o výrobky dovezené z Maďarska a distribuované na území južného Slovenska, ktoré obsahovali informácie len v maďarskom jazyku,
- nedostatky v prekladoch povinných informácií o potravinách vyrobených v tretích krajinách alebo v iných členských štátoch EÚ; problémom bol neodborný preklad, ktorý nerešpektoval spisovnú normu slovenského jazyka,
- niekoľko prípadov nespisovne uvedených zložiek v potravine.

ŠVPS zaevidovala aj podnety na nevyhovujúcu jazykovú úroveň informácií o potravinách. Najčastejším problémom v označovaní potravín však boli obsahové nedostatky, keď sa informácie na obale potravín nezhodovali s tým, čo potraviny obsahovali, označenie bolo pre spotrebiteľov klamlivé a zavádzajúce alebo nečitateľné.

Ak ŠVPS zistí, že potravinový výrobok nie je riadne označený v štátnom jazyku, je zakázaný jeho predaj a musí sa doplniť povinnými údajmi v slovenskom jazyku.

Keďže ŠVPS nevedie osobitnú štatistiku o počte kontrol zameraných na označovanie potravín v štátnom jazyku, nie je možné poskytnúť presnejší obraz o stave používania štátneho jazyka v tejto oblasti.

Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ŠÚKL) vykonáva štátny dozor na úseku humánnej farmácie a drogových prekursorov, štátny dohľad nad trhom so zdravotníckymi pomôckami a dozor nad reklamou humánnych liekov. Dohľad nad dodržiavaním povinnosti používať pri

poskytovanie informácií o liekoch a zdravotníckych pomôckach štátny jazyk zabezpečuje pri posudzovaní príbalových informácií a informácií na obaloch liekov a zdravotníckych pomôcok v procese registrácie a evidencie lieku a zdravotníckej pomôcky.

V sledovanom období ŠÚKL nezistil nedostatky týkajúce sa používania štátneho jazyka v oblasti svojej pôsobnosti.

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv (ÚŠKVBL) vykonáva štátny dozor na úseku veterinárnej farmácie a štátny dozor nad reklamou veterinárnych liekov. Ako inštitúcia vydávajúca rozhodnutia o registrácii veterinárnych liekov, o zmene, predĺžení a zrušení registrácie posudzuje pri každom vydanom rozhodnutí všetky súvisiace písomnosti, medzi ktoré patrí aj súhrn charakteristických vlastností veterinárneho lieku a písomná informácia pre používateľov. V štátnom jazyku sa uvádzajú aj údaje na vonkajšom a vnútornom obale veterinárneho lieku. Rovnako aj v prípade použitia samolepiacich štítkov musí byť dodržaná povinnosť uviesť informácie v štátnom jazyku.

V procese registrácie kontrolujú zamestnanci registračného oddelenia ÚŠKVBL aj jazykovú stránku písomných informácií a v prípade potreby vykonávajú jazykovú úpravu textov v súlade s platnými pravidlami slovenského pravopisu, pričom využívajú aj služby jazykovej poradne Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied. Najviac chýb v slovenských textoch sa vyskytuje v prekladoch, ktoré dodávajú zahraničné farmaceutické firmy.

Vzhľadom na to, že všetky písomné informácie pre spotrebiteľa prechádzajú v ÚŠKVBL jazykovou úpravou ešte pred uvedením na trh, počet nedostatkov zistených v sledovanom období bol pomerne nízky. ÚŠKVBL pri plánovaných náhodných kontrolách u veľkodistribútorov veterinárnych liekov zistil spolu **33** nedostatkov (tabuľka č. 3 v prílohe č. 3). Nedostatky sa týkali hlavne odbornej terminológie a prekladov (používanie neadekvátnych výrazov pri prekladoch z anglického jazyka), vyskytovali sa aj gramatické chyby a bohemizmy.

Po zistení uvedených nedostatkov sa spravidla tieto veterinárne lieky dávajú do karantény a vráti sa držiteľovi registračného rozhodnutia na preznačenie alebo výmenu za lieky v úplne novom balení s textami, ktoré odsúhlasil ÚŠKVBL.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ÚVZ) vykonáva v zmysle zákona o potravinách úradnú kontrolu potravín podľa § 23 ods. 2 písm. a) a b) tohto zákona, kontrolu výživových doplnkov, materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami, potravín určených na osobitné výživové účely, detskej a dojčenskej výživy a nových potravín. Na základe zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov vykonáva aj štátny dozor nad kozmetickými výrobkami. V rámci dozoru ÚVZ kontroluje aj používanie štátneho jazyka pri označovaní potravín a ostatných výrobkov.

ÚVZ v sledovanom období zistil **33** prípadov nesplnenia požiadavky na označovanie potravín a **12** prípadov nesplnenia požiadavky na označovanie kozmetických výrobkov. V oblasti potravín sa nedostatky vyskytli pri cukrárskych výrobkoch, potravinách na osobitné výživové účely, sladidlách, zmrzline, kuchynskej soli a výživovom doplnku a týkali sa neuvedenia niektorých povinných údajov v štátnom jazyku. Pri kozmetických výrobkoch išlo o neuvedenie bezpečnostných viet, návodu na použitie a funkcie výrobku v štátnom jazyku.

Dozorné orgány sa pri svojej kontrolnej činnosti zameriavajú predovšetkým na posúdenie dodržania základnej podmienky, ktorou je uvedenie informácie pre spotrebiteľa v slovenskom jazyku; väčšina dozorných orgánov jazykovú úroveň poskytovaných informácií vôbec nesleduje. Tento nedostatok je potrebné riešiť v nasledujúcom období formou užšej spolupráce dozorných orgánov s ministerstvom kultúry. Opatrenie navrhované v prvej správe

o stave používania štátneho jazyka týkajúce sa prijatia špecializovaného pracovníka na sledovanie jazykovej úrovne písomných informácií sa ani v jednom dozornom orgáne nerealizovalo. Školenie z oblasti jazykovej kultúry pre inšpekčných pracovníkov zabezpečila len SOI pre jedného zamestnanca.

3. Záverečné odporúčania

- pravidelne organizovať školenia pracovníkov dozorných orgánov zamerané na jazykovú kultúru a spisovnú normu slovenského jazyka,
- v rámci kontrolnej činnosti viesť vo všetkých dozorných orgánoch osobitnú štatistiku o zisteniach a podnetoch týkajúcich sa používania štátneho jazyka v informáciách pre spotrebiteľa,
- v príslušnom právnom predpise doplniť požiadavku vyhotovovať dokumenty súvisiace s reklamáciou výrobku v štátnom jazyku.

MÉDIÁ

1. Úvod

Pôsobením elektronických a tlačových médií sa každodenne a viac-menej nepretržite šíria informácie v slovenskom jazyku na území celej Slovenskej republiky. Je teda prirodzené, že používanie slovenského jazyka v médiách rozhodujúcou mierou vplýva na úroveň jazykovej kultúry širokej verejnosti. Požiadavka, aby sa v médiách používal slovenský spisovný jazyk, je preto oprávnená a treba na ňu klásť mimoriadny dôraz. Zodpovednosť za dobrú jazykovú úroveň mediálnych informácií majú vydavatelia a vysielatelia.

Požiadavka používať slovenský spisovný jazyk v televíznom a rozhlasovom vysielaní je legislatívne zakotvená v § 5 ods. 1 zákona o štátnom jazyku, kde sú zároveň uvedené aj výnimky umožňujúce odvyselať niektoré typy programov alebo ich časti v inom ako slovenskom jazyku. Tieto výnimky sa týkajú kultúrnych a informačných programov verejnoprávneho vysielateľa vysielaných do zahraničia, všetkých televíznych a rozhlasových jazykových kurzov a všetkých programov s príbuzným zameraním, hudobných diel s pôvodnými textami, pôvodných českých audiovizuálnych diel v českom jazyku, starších inojazyčných diel s českým dabingom, ak bol tento dabing vyrobený pred 1. januárom 2008, a jednotlivých jazykových prejavov v českom jazyku.

Osobitná výnimka vo vzťahu k jazyku vysielania je zavedená pre regionálnych a lokálnych rozhlasových vysielateľov vysielajúcich v jazyku národnostnej menšiny, ktorí môžu celú programovú službu vyselať v menšinovom jazyku. V televíznom vysielaní sa možnosť vyselať celú programovú službu (resp. jej ľubovoľnú časť) v inom ako štátnom jazyku vzťahuje na všetkých vysielateľov (vrátane vysielateľov v menšinových jazykoch), ak splnia podmienku titulkovania v slovenskom jazyku. Okrem verejnoprávneho Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS), ktorý zabezpečuje vysielanie vo viacerých menšinových jazykoch, využívajú túto možnosť televízni vysielatelia v maďarskom menšinovom jazyku. Od 1. januára 2014 začala platiť aj výnimka pre vysielateľov, ktorí chcú poskytovať svoju programovú službu občanom iného členského štátu Európskej únie usadeným na území Slovenskej republiky.

Zároveň treba konštatovať, že slovenskí občania dosť často sledujú vysielanie presahujúce zo susedných krajín, predovšetkým české, ale aj maďarské, menej poľské a nemecké – rakúske. Najmä české televízne stanice dosahujú asi 10-percentný podiel na slovenskom trhu. Vysielanie z Maďarska má u nás troj až štvorpercentný podiel na trhu, čo je – vzhľadom na

jeho sledovanie iba v prihraničných oblastiach – dosť vysoké číslo percipientov (*Na vysvetlenie: podiel na trhu neznamená absolútne číslo, ale iba podiel tých, ktorí v danom čase sledujú televízne vysielanie*). Prostredníctvom satelitného, káblového a internetového šírenia rozhlasových a televíznych programov majú v súčasnosti slovenskí prijímatelia programových služieb možnosť sledovať vysielanie takmer vo všetkých jazykoch sveta. Táto skutočnosť síce prispieva k zvyšovaniu jazykovej zdatnosti obyvateľstva, na druhej strane však intenzívnejší kontakt s cudzími jazykmi ovplyvňuje do istej miery slovenské jazykové vedomie jednotlivých recipientov.

Osobitný jazykový režim je zavedený vo vzťahu k audiovizuálnym dielam určeným pre deti do 12 rokov, ktoré musia byť vysielané výlučne v slovenskom jazyku (s výnimkou audiovizuálnych diel vysielaných v rámci programovej služby pre príslušníkov národnostných menšín). Ak ide o pôvodné inojazyčné dielo pre deti do 12 rokov, môže sa takéto dielo vysielat' len s dabingom v štátnom jazyku (§ 5 ods. 2 zákona o štátnom jazyku).

Dohľad nad dodržiavaním povinnosti podľa § 5 ods. 1 a 2 zákona o štátnom jazyku patrí do kompetencie Rady pre vysielanie a retransmisiu, ktorá v zmysle ustanovenia § 16 ods. 3 písm. e) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysielaní a retransmisii“) sleduje splnenie povinnosti vysielateľa zabezpečiť používanie štátneho jazyka v súlade so zákonom o štátnom jazyku.

2. Poznatky získané z výkonu dohľadu Rady pre vysielanie a retransmisiu

Rada pre vysielanie a retransmisiu (RVR) ako orgán verejnej správy v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania a retransmisie dohliada na dodržiavanie právnych predpisov upravujúcich vysielanie a retransmisiu a poskytovanie audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie. Do jej pôsobnosti patrí aj ukládanie sankcií vysielateľom, prevádzkovateľom retransmisie a poskytovateľom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie podľa § 64 až 67 zákona o vysielaní a retransmisii. V prípade porušenia zákonnej povinnosti používať vo vysielaní štátny jazyk v súlade so zákonom o štátnom jazyku môže RVR uložiť pokutu, ak vysielateľ opakovane porušil uvedenú povinnosť a bol už v minulosti na porušenie tejto povinnosti písomne upozornený zo strany RVR.

V rokoch 2012 a 2013 riešila RVR v rámci bežných kontrolných monitoringov, ako aj v rámci prešetrovania podnetov od občanov viacero podozrení na porušenie zákona o štátnom jazyku v rozhlasovom a televíznom vysielaní. Celkovo zaevidovala v tomto období 21 sťažností od občanov upozorňujúcich na nedostatky v používaní štátneho jazyka v elektronických médiách. Občania sa sťažovali napríklad na nezabezpečenie slovenského dabingu pri inojazyčných filmoch, ktoré boli odvysielané s českým dabingom, a upozorňovali aj na neuvedenie slovenského prekladu pri niektorých rečových prejavoch odvysielaných len v cudzom jazyku (príloha č. 4). Ostatné sťažnosti sa týkali úrovne jazykovej kultúry v médiách (príloha č. 5).

Výsledkom kontrolnej činnosti RVR v tejto oblasti bolo začatie 11 správnych konaní, z ktorých dve boli zastavené, lebo sa porušenie zákona nepreukázalo, a dve sú ešte v procese riešenia. V ostatných siedmich prípadoch sa potvrdilo porušenie povinnosti vyplývajúcej zo zákona o štátnom jazyku a správne konania boli ukončené uložením sankcie vysielateľom. Šesť vysielateľov dostalo sankciu vo forme upozornenia na porušenie zákona. Peňažnú pokutu uložila RVR len jednému vysielateľovi, a to lokálnemu televízному vysielateľovi s programovou službou Štúrovská televízia za odvysielanie príspevku, ktorý odznel len v maďarskom jazyku. Tento vysielateľ sa v sledovanom období opakovane dopustil porušenia zákona tým, že odvysielal viacero informácií vrátane informácií z rokovania mestského zastupiteľstva iba v maďarskom jazyku bez zabezpečenia slovenskej jazykovej verzie.

Podrobnejšie údaje o zistených porušeníach, za ktoré RVR uložila sankciu, sú zhrnuté v prílohe č. 6.

Z poznatkov RVR vyplýva, že vo všeobecnosti nedochádzalo v elektronických médiách k nadmernému počtu porušení zákona o štátnom jazyku a väčšina vysielateľov zabezpečuje slovenskú jazykovú verziu programov v súlade so zákonom o štátnom jazyku. Svedčí o tom aj počet sťažností upozorňujúcich na nepoužitie štátneho jazyka, ktorý je v porovnaní s celkovým počtom sťažností adresovaných RVR relatívne malý. RVR však upozorňuje na iný závažný problém, ktorým je nízka kultúra slova vo vysielaní, gramatické chyby, chyby vo výslovnosti, štylistické a ďalšie nedostatky, na ktorých odstránenie je potrebné vyvinúť dlhodobejšie úsilie súvisiace najmä so skvalitnením vzdelávania v celom reťazci od základného školstva až po špeciálne semináre určené pre pracovníkov médií.

3. Stav používania štátneho jazyka v mediálnej sfére

Jazyková úroveň médií nie je uspokojivá. Ministerstvo kultúry vníma tento stav ako dlhodobý a pretrvávajúci a ako taký ho opísalo aj v prvej správe, kde sú zároveň uvedené aj viaceré návrhy opatrení na zlepšenie tohto stavu, resp. na zvrátenie takéhoto vývoja. Po prerokovaní prvej správy zorganizovalo ministerstvo kultúry v roku 2012 rokovania so zástupcami obidvoch organizačných zložiek RTVS. Ich výsledkom bolo napríklad zavedenie častejšieho vysielania programu Slovenčina na slovíčko v Slovenskom rozhlase (dva razy denne v pracovných dňoch), zameranie väčšej pozornosti na jazykovú a štylistickú stránku pri pravidelných odposluchoch a hodnoteniach odvysielaných programov zo strany šéfdramaturgov a dramaturgov, ako aj zavedenie systému jazykových školení (spisovný prejav, interpretácia) nielen pre interných zamestnancov rozhlasu, ale aj pre pravidelných externých spolupracovníkov. V spravodajstve Slovenskej televízie sa začala uplatňovať trojstupňová kontrola textov, ktoré sa dostávajú do vysielania. Dramaturgia Slovenskej televízie pravidelnejšie zaraďuje do vysielania vzdelávacie programy zamerané na bohatstvo a pestrosť slovenského jazyka, či už z oblasti slovenskej literatúry alebo priamo sa týkajúce pôvodu slov, gramatiky atď. (napríklad portréty spisovateľov, televízne adaptácie klasickej literatúry, publicistický cyklus Zo zákulisia slovenčiny). V súčasnosti pripravuje televízna dramaturgia pre druhý okruh Slovenskej televízie (Dvojka) vzdelávací formát o správnom používaní slovenského jazyka v bežnom živote zameraný na mladého diváka s pracovným názvom Nebojme sa slovenčiny. V blízkej budúcnosti RTVS zvažuje aj zriadenie pozície jazykového redaktora (pre rozhlasové i televízne vysielanie).

Dôsledné dodržiavanie spisovnej normy slovenského jazyka vo všetkých elektronických a tlačových médiách je nevyhnutné nielen z hľadiska poskytovania zrozumiteľných a neskreslených informácií, ale aj z hľadiska vplyvu médií na formovanie jazykovej kultúry širokej čitateľskej, poslucháčskej a diváckej obce. U mnohých profesionálnych zamestnancov médií sa v každodennej praxi prejavuje nedostatočné poznanie a slabé ovládanie platnej kodifikácie slovenského spisovného jazyka, čoho priamym dôsledkom je, že sa vo svojich písomných alebo ústnych prejavoch dopúšťajú mnohých jazykových, pravopisných a štylistických chýb. Neistota v ovládaní prostriedkov slovenského spisovného jazyka ich potom vedie k nadmernému preberaniu módných anglicizmov a amerikanizmov, ako aj bohemizmov a iných cudzojazyčných prostriedkov, čím nepriaznivo ovplyvňujú najmä mladšiu generáciu, ktorá takéto vyjadrovanie automaticky vníma ako štandardný prejav a nie ako prehrešok voči spisovnej slovenčine. Nie je výnimkou, že najmä športoví redaktori používajú výrazy a spojenia prevzaté z angličtiny napriek tomu, že v slovenskom jazyku je už pre dané vyjadrenie dávno ustálený výraz.

Na tento nepriaznivý jav poukazujú nielen nespokojní poslucháči a diváci (príloha č. 5), ale stále častejšie aj kultúrni pracovníci, najmä profesionálni používatelia jazyka (príloha č. 7)

a odborníci zaoberajúci sa aktuálnym stavom používania slovenského spisovného jazyka (príloha č. 5, bod 15). Popredný slovenský jazykovedec univerzitný profesor Ábel Král upozorňuje, že „náhodné a neodôvodnené preberanie cudzích slov a tvarov má nebezpečne zvyšujúcu sa frekvenciu.“¹ Do jazyka, ktorý môže fungovať len ako ucelený systém na základe vnútorných väzieb a zákonitostí, „nemožno necitlivo zasahovať. Nemôže sa to robiť ani ľubovoľným, jazykovo chaotickým vnášaním takých nových slov, ktoré nemajú v jazyku systémový priestor. To sa dnes, bohužiaľ, v slovenčine deje.“ (tamže)

Neznalosť jazykovej normy, nízka profesionalita zamestnancov médií, ale aj ľahostajný postoj k adresátom sa odzrkadľuje vo viacerých jazykových rovinách. Nedostatky sa prejavujú najmä v používaní nespisovných slov a tvarov.

Pri sledovaní stavu používania spisovného jazyka v elektronických médiách je osobitne dôležité venovať pozornosť zvukovej stránke slovenčiny. Vo vysielaní sa totiž opakovane vyskytujú **nedostatky v znelostnej asimilácii** vznikajúce v dôsledku nedodržania prirodzenej viazanej výslovnosti, ktorá je typickou črtou spisovnej slovenčiny. Neprirodzeným a nefunkčným výslovnostným oddeľovaním jednotlivých slov dochádza k tzv. sekanej výslovnosti, čím sa nevhodne naruša plynulá výslovnostná línia rečového prejavu. Najčastejšie sa tieto chyby vyskytujú v predložkových spojeniach typu *bez obáv, nad oblokom* (s nenáležitou výslovnosťou „*bes obáv*“, „*nat oblokom*“) a v ďalších predložkových spojeniach, ktoré sa chybné vyslovujú bez náležitého spodobovania. Veľmi často sa nedodríava ani výslovnosť **mäkkých spoluhlások** či spisovná výslovnosť **zdvojených spoluhlások a spoluhláskových skupín**. Jedným z najväznejších nedostatkov zvukovej realizácie jazykových výpovedí je narušanie prirodzenej vetnej melódie, ku ktorému dochádza v dôsledku **neprirodzeného dvíhania melodickéj línie** na konci každého vysloveného úseku, čo je v rozpore s charakteristickou slovenskou intonáciou oznamovacej vety, ktorá sa vyznačuje klesajúcou melódiou. Niektoré z uvedených nedostatkov zachytáva tabuľka v prílohe č. 8, v ktorej sú zhrnuté výsledky príležitostného sledovania náhodne vybraných programov. Napriek tomu, že nešlo o systematické pozorovanie zo strany zamestnancov ministerstva kultúry, tabuľka dokumentuje výskyt viacerých nežiaducich javov, s ktorými sa adresáti vysielania mohli stretnúť počas dvoch mesiacov.

Množstvo prehreškov voči spisovnému jazyku možno zachytiť aj v umeleckom vysielaní v elektronických médiách, najmä v komerčných. Nedostatočnú jazykovú úroveň majú aj pôvodné tzv. umelecké programy, ale aj mnohé dabingy zahraničných programov (filmy, seriály, dokumenty a pod.).

Na niektoré dlhodobé problémy s uplatňovaním slovenského jazyka v oblasti audiovizie upozornili zástupcovia občianskeho združenia Herecká obec Slovenska a výrobcovia slovenského znenia inojazyčných filmov. Poukázali na slabé zastúpenie slovenského jazyka (slovenského dabingu) v ponuke filmov na slovenskom trhu. Ako uvádzajú, len okolo 3 % filmov dostupných napríklad na DVD nosičoch je predávaných so slovenskou jazykovou úpravou. Všetky ostatné filmy sa ponúkajú väčšinou len v češtine, angličtine, maďarčine, nemčine a v iných cudzích jazykoch.

4. Záverečné odporúčania

- zvýšiť úroveň výučby slovenského jazyka na vysokých školách pripravujúcich profesionálov pre mediálnu sféru (študijné odbory žurnalistika, marketingová a mediálna komunikácia, herectvo a pod.),

¹ Ábel Král: Slovenčina a jej stav, ktorý varuje, v: Slovenské národné noviny 40/2013, s.

- v rámci mediálnej výchovy na všetkých stupňoch škôl klásť väčší dôraz na zvyšovanie úrovne používania slovenského spisovného jazyka ako prostriedku komunikácie v mediálnej sfére,
- na zvýšenie jazykovej kultúry redaktorov, moderátorov a ďalších zamestnancov médií organizovať systematické jazykové vzdelávanie,
- zaviesť pre redaktorov a moderátorov pred ich prvým vysielaním do mikrofónu a vystúpením pred kamerou tzv. kvalifikačné skúšky (skúška z čítania, výslovnosti, artikulácie, tempa reči atď.),
- hľadať možnosti na vytvorenie funkcie jazykového redaktora v elektronických a tlačových médiách,
- v rámci RTVS zriadiť funkciu hlasového pedagóga,
- vo vysielaní RTVS cielene utvárať priestor na zaradenie programov zaoberajúcich sa slovenským spisovným jazykom a jeho používaním do programovej štruktúry (napríklad Rádio Devín, televízna Dvojka),
- v rámci Slovenského rozhlasu zaradiť vysielanie Jazykovej poradne aj na okruh Rádio Regina a na ďalšie okruhy,
- realizovať odporúčania z prvej správy, ktoré doteraz neboli uvedené do praxe.

ŠKOLSTVO

1. Úvod

V zmysle platnej právnej úpravy je štát prostredníctvom svojich orgánov povinný utvoriť v školskom systéme vyhovujúce podmienky na to, aby si každý občan mohol osvojiť štátny jazyk a mohol ho bez problémov používať v písomnom aj ústnom styku vo verejnej aj súkromnej komunikácii. Dobré ovládanie štátneho jazyka je základnou podmienkou plnohodnotného uplatnenia občanov v pracovnom a spoločenskom živote na území Slovenskej republiky a zabezpečuje im rovnocenné postavenie v prístupe k pracovným príležitostiam. Najdôležitejšiu úlohu v procese osvojovania štátneho jazyka zohráva popri rodinnom prostredí povinná školská dochádzka a ďalšie vzdelávanie na stredných školách, ktorého súčasťou je povinný predmet slovenský jazyk a literatúra. Zabezpečenie kvalitného vyučovania predmetu slovenský jazyk a literatúra je základným predpokladom začlenenia sa mladých ľudí do spoločnosti, ako aj predpokladom ich ďalšieho profesionálneho rastu. Už prvá správa upozornila na viaceré nedostatky vo výchovno-vzdelávacom procese, ktoré sa prejavujú v nedostatočnom ovládaní slovenského spisovného jazyka u absolventov základných a stredných škôl. Tieto poznatky vyplynuli z monitorovania úrovne používania štátneho jazyka, ktoré pravidelne uskutočňuje Štátna školská inšpekcia, z dlhoročných skúseností vysokoškolských a stredoškolských pedagógov, ako aj z praktických zistení viacerých inštitúcií zamestnávajúcich začínajúcich absolventov stredných, ale aj vysokých škôl a z pozorovaní odborníkov venujúcich sa problematike jazykovej kultúry v spoločnosti.

Situácia opísaná v prvej správe pretrvávala aj v nasledujúcom období, ako to potvrdzujú aktuálne podklady doručené ministerstvu kultúry do druhej správy. V písomných podkladoch, ktoré vypracovali ústredné orgány štátnej správy, sa ako jedna z hlavných príčin nedostatočnej jazykovej pripravenosti novoprijatých zamestnancov uvádza klesajúca úroveň vyučovania slovenského jazyka (pozri str. 3) v základných a stredných školách. Podobné konštatovanie sa vyskytuje v informáciách z krajských a okresných súdov, ktoré v súvislosti s nedostatočnou jazykovou pripravenosťou nastupujúcich absolventov škôl poukazujú na nevyhnutnosť častejších a pravidelných školení a zároveň navrhujú rozšíriť a posilniť na všetkých stupňoch vzdelávania (od základných škôl po vysoké) výučbu slovenského jazyka

(pozri str. 5). Podľa poskytnutých podkladových informácií aj úrady samosprávnych krajov označujú za jednu z hlavných príčin pretrvávajúcich nedostatkov v oblasti používania slovenského spisovného jazyka školskú jazykovú prípravu, pričom odporúčajú prehodnotiť koncepciu vyučovania slovenského jazyka a literatúry v základných a stredných školách a skvalitniť jazykovú prípravu v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, najmä v školách s vyučovacím jazykom maďarským. S poznatkami, skúsenosťami a názormi uvedených subjektov o nedostatočnej jazykovej pripravenosti absolventov škôl korešpondujú aj zistenia odborníka z Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici týkajúce sa jazykovej praxe v školských podmienkach zhrnuté v prílohe č. 9.

2. Štátna školská inšpekcia – sledovanie úrovne používania a ovládania štátneho jazyka v školských rokoch 2011/2012 a 2012/2013

Školy s vyučovacím jazykom slovenským:

V materských školách uskutočnila Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) v obidvoch školských rokoch spolu 1 839 hospitácií zameraných na sledovanie úrovne používania a ovládania štátneho jazyka. Väčšina učiteľov vhodným spôsobom podporovala rozvoj komunikatívnych kompetencií a predčitateľskej gramotnosti detí. V nemalej miere sa však vyskytli prípady nesprávneho a nevhodného rečového vzoru zo strany učiteľov, ktorých prejav bol ovplyvnený slangom piesní rapu a seriálov komerčných televízií.

V základných školách sledovala ŠŠI úroveň používania a ovládania štátneho jazyka na 5 025 vyučovacích hodinách v školskom roku 2011/2012 a na 3 070 hospitáciách v školskom roku 2012/2013. Vo väčšine škôl boli schopnosti a zručnosti súvisiace s komunikačnými spôsobilosťami v procese výchovy a vzdelávania cielene rozvíjané. Z celkového počtu sledovaných hodín na prvom stupni (v školskom roku 2011/2012) sa však takmer na štvrtine týchto hodín ukázalo, že žiaci sa nevedeli súvisle vyjadrovať, ich odpovede boli neucelené, často jednoslovné a zväčša iba s pomocou dokázali zdôvodniť správnosť použitých postupov.

V stredných odborných školách uskutočnila ŠŠI v obidvoch školských rokoch spolu 3 351 hospitácií zameraných na sledovanie úrovne používania a ovládania štátneho jazyka. Nedôsledný rozvoj komunikatívnych kompetencií bol zavinený zvolenými metódami a formami práce pedagógov, ktorí uprednostňovali vlastný verbálny prejav, nevenovali premyslene pozornosť aktívnemu rozvoju rečových zručností jednotlivcov, nekládli dôraz na ich ucelenie, primerane obsažnú prezentáciu práce a činností. Žiaci bez pomoci učiteľa len zriedka dokázali prezentovať výsledky pridelených zadaní s patričnou komunikačnou úrovňou. Komunikačné zručnosti jednotlivcov boli na málo vyhovujúcej úrovni, chýbala im spontánnosť, boli neisté, málo rozvinuté, zvyčajne dominovali jednoslovné výpovede. Vyučujúci (i na hodinách slovenského jazyka a literatúry) nevenovali náležitú pozornosť kultúre prejavu žiakov, akceptovali prvky nárečia i nedostatky v používaní odbornej terminológie.

Navrhované riešenia zistených nedostatkov (ŠŠI):

- 1. skvalitniť verbálnu komunikáciu žiakov zadávaním úloh na riešenie reálnych situácií zo života a rozvíjať vzájomnú komunikáciu žiakov uplatňovaním úloh v rámci dvojíc alebo skupín, dôsledne dbať na jej adekvátnu jazykovú úroveň,*
- 2. venovať primeranú pozornosť komunikačným zručnostiam i kultúre jazykového vyjadrovania žiakov,*
- 3. zavádzať pedagogické inovácie vo vzdelávaní, využívať najmä aktivizujúce interaktívne metódy,*

4. zabezpečiť dôsledné uplatňovanie CD nosičov s ukážkami literárnych diel a odborných textov vo vyučovacom procese,
5. podporovať vzdelávanie učiteľov v oblasti využívania inovatívnych metód a foriem práce rozvíjajúcich ovládanie štátneho jazyka a jeho používanie.

Školy s vyučovacím jazykom maďarským:

V materských školách školskí inšpektori hospitačnou činnosťou sledovali a hodnotili podporovanie rozvoja komunikatívnych kompetencií detí v štátnom jazyku. Ukázalo sa, že najväčšie problémy s ovládaním štátneho jazyka mali deti z jazykovo homogénneho (maďarského) prostredia, ktoré na pokyny v štátnom jazyku reagovali zväčša pasívne, neporozumeli ich významu, čo malo vplyv na konkrétnu realizáciu zadaného pokynu. Ich slovná zásoba v štátnom jazyku, najmä s dôrazom na 5 – 6 ročné deti pripravujúce sa na vzdelávanie v základnej škole, bola slabá. Cílené nadobúdanie skúseností detí so štátnym jazykom vo väčšine maďarských škôl negatívne ovplyvňovalo nevhodné memorovanie, nacvičovanie izolovaných slov, využívanie prekladovej metódy a dominantnosť frontálnych foriem výučby. Príčinami boli učiteľmi neakceptované metodické odporúčania pre komunikáciu v štátnom jazyku, nízka úroveň rečového prejavu učiteľov a ich nedostatočná slovná zásoba v štátnom jazyku a málo využívané účinné výchovno-vzdelávacie metódy (napr. viacmyslové učenie sa v prirodzených situáciách), rôznorodé didaktické pomôcky a informačné zdroje. Význam štátneho jazyka vzhľadom na prípravu detí na život v majoritnej spoločnosti vo výchovno-vzdelávacej činnosti bol často pedagogickými zamestnancami nedocenený najmä v jazykovo homogénnom (maďarskom) prostredí.

Vyučovanie a učenie sa v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským boli na priemernej úrovni. Z celkového počtu sledovaných vyučovacích hodín sa až na 40 % týchto hodín ukázalo, že viacerí žiaci boli málo aktívni, pri ústnej komunikácii nesmelí, neistí, často sa nevyjadrovali správne, pohotovo, plynulo, samostatne. Ich odpovede na zadávané otázky a úlohy boli prevažne stručné, krátke a ich aktívna slovná zásoba obmedzená. Pri opakovaní a precvičovaní známych poznatkov prevažne potrebovali podporu a pomoc vyučujúcich. Nemali náležite osvojenú slovnú zásobu, nedokázali tvoriť samostatne vety, súvisle a obsažnejšie odpovedať na otázky, plynule čítať text, častejšie si vyžadovali výraznú pomoc učiteľov aj v maďarskom jazyku. Ich vedomosti a zručnosti **nezodpovedali požiadavkám vzdelávacieho štandardu**. Vo viacerých školách učitelia uplatňovali preklad do materinského jazyka na úkor precvičovania slovnej zásoby či gramatického javu v štátnom jazyku a iba ojedinele využívali zvukové nahrávky so slovenským textom a CD nosiče s ukážkami literárnych diel. Slovníky a jazykové príručky využívali iba sporadicky.

Navrhované riešenia zistených nedostatkov (ŠŠI):

1. zabezpečiť vzdelávanie učiteľov umožňujúce skvalitnenie úrovne ich komunikatívnych kompetencií v štátnom jazyku, zvýšiť úroveň ich vzdelávania v oblasti didaktiky i metodiky vyučovania štátneho jazyka,
2. pravidelne konfrontovať deti so štátnym jazykom napr. prostredníctvom spolupráce s materskými školami s vyučovacím jazykom slovenským, návštev bábkového divadla, miestnej knižnice,
3. zabezpečiť tvorbu zborníkov ekvivalentných básní, piesní, hier a literárnych útvarov vo vyučovacom a v štátnom jazyku pre materské školy,
4. využívať možnosť posilniť voliteľnými hodinami v učebnom pláne týždennú hodinovú dotáciu vyučovania predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra v základných školách,

5. zabezpečiť vybavenie škôl vhodnými učebnými programami, zvukovými nahrávkami, CD nosičmi s ukážkami slovenských literárnych diel a odborných textov v slovenskom jazyku,
6. podnecovať žiakov k aktívnemu ústnemu a písomnému prejavu,
7. organizovať letné jazykové tábory, výmenné jazykové programy, spoločné projekty s partnerskými školami s vyučovacím jazykom slovenským.

3. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania – testovanie úrovne znalosti štátneho jazyka s vyhodnotením merateľných ukazovateľov (národnostné školstvo)

V súvislosti s úlohou *skvalitniť jazykovú prípravu detí v štátnom jazyku v školách s vyučovacím jazykom maďarskej národnostnej menšiny* sformulovanou aj v záverečných opatreniach v prvej správe (kapitola Školstvo, str. 18) pristúpil Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) v školskom roku 2012/2013 k testovaniu vedomostnej a komunikačnej úrovne znalosti štátneho jazyka u žiakov končiacich prvý stupeň základnej školy vo vybraných školách s vyučovacím jazykom maďarským. Pilotného testovania sa v októbri 2012 zúčastnili žiaci piateho ročníka a v pilotnom testovaní v máji 2013 sa merali schopnosti žiakov štvrtého ročníka. Test zo slovenského jazyka pre žiakov štvrtého ročníka základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským písalo 575 žiakov z 19 škôl v Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom, Banskobystrickom a Košickom kraji.

Testovaním sa sledovalo, ako žiaci zvládli počúvanie a čítanie s porozumením, základy písania a aká je ich aktívna slovná zásoba zo slovenského jazyka. Najnižšia priemerná úspešnosť bola zistená v teste zameranom na čítanie s porozumením a v teste zameranom na overovanie úrovne písomného prejavu. Väčšina žiakov mala problémy s písaním najzákladnejších slov napriek tomu, že v úlohách boli uvedené najfrekventovanejšie slová, s ktorými sa žiaci stretávali od prvého ročníka základnej školy. Ukázalo sa napríklad, že žiaci nemajú osvojené tvorenie a písanie množného čísla ani najfrekventovanejších podstatných mien. Pri testovaní samostatného písomného prejavu sa zistilo, že pre žiakov bola táto úloha nesmierne náročná. Cieľom bolo napísať krátku slohovú prácu v rozsahu piatich až siedmich súvislých viet na tému *Život v škole* na základe daných pomocných otázok (téma *Škola a trieda* sa preberá v každom ročníku na primárnom stupni základnej školy). Viac ako 45,9 % žiakov nezvládlo zadanie, 9,6 % sa ani nepokúšalo o riešenie úlohy (v tejto skupine boli aj žiaci, ktorí mali zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry známky 1 alebo 2). Vo väčšine prípadov žiaci písali len samostatné vety. Väčšina žiakov buď nič nenapísala, alebo nedokázala napísať ani jednu zrozumiteľnú vetu. Niektorí žiaci používali písmená maďarskej abecedy a maďarské výrazy, ktoré potom „skloňovali“ a „časovali“, niektorí žiaci napísali viac viet, tie však boli nezrozumiteľné.

Na základe zistených nedostatkov navrhol NÚCEM v závere analýzy niekoľko opatrení na skvalitnenie vyučovania slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom maďarským. Medzi odporúčaniami sa podobne ako v odporúčaníach ŠŠI podčiarkuje význam priebežného vzdelávania učiteľov, vydávania detských časopisov, lepšieho zásobenia školských knižníc dielami slovenskej literatúry a vybavenia škôl vhodnými didaktickými pomôckami, najmä zvukovými nahrávkami slovenských textov. Jedným z najdôležitejších odporúčaní je legislatívne zabezpečiť vyučovanie slovenského jazyka a slovenskej literatúry v malých skupinách (ako na vyučovacích hodinách anglického a nemeckého jazyka a ostatných cudzích jazykov).

4. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

V súvislosti s plnením odporúčaní uvedených v prvej správe nadviazalo ministerstvo kultúry spoluprácu s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) v oblasti starostlivosti o štátny jazyk v podmienkach základného, stredného a vysokého školstva. Ako vyplýva z podkladov ministerstva školstva k druhej správe, pristúpil Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ) v roku 2013 k inovácii Štátneho vzdelávacieho programu s cieľom posilnenia jazykových zručností žiakov základných a stredných škôl s dôrazom na čítanie s porozumením, na písanie a na monologický a dialogický prejav žiakov. Inováciou prechádza aj v súčasnosti implementovaná koncepcia vyučovania literárnej výchovy na stredných školách. V rámci plánu hlavných úloh sa v ŠPÚ pripravuje projekt, ktorý bude zameraný na vytvorenie kognitívne odstupňovaného rámca jazykových kompetencií, ktoré je nutné rozvíjať v rámci jednotlivých predmetov. Opatrenie týkajúce sa *podpory vzdelávania učiteľov v oblasti rozvíjania komunikačných a čitateľských zručností žiakov na základných školách* (prvá správa, str. 18) sa napĺňa prostredníctvom akreditovaných vzdelávacích programov, ktorých zoznam prináša príloha č. 10. Naďalej však zostáva nenaplnené odporúčanie *organizovať pre všetkých pedagogických zamestnancov pravidelné vzdelávanie z jazykovej kultúry zamerané na zvyšovanie úrovne jazykového prejavu učiteľov a ostatných pedagogických zamestnancov*.

Dlhodobou neriešená zostáva situácia v oblasti národnostného školstva. Nedostatočné zabezpečenie ovládania štátneho jazyka vo výchovno-vzdelávacom procese sa prejavuje slabou pripravenosťou žiakov základných a stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským, z ktorých mnohí ani po absolvovaní povinnej školskej dochádzky nie sú schopní dorozumieť sa v štátnom jazyku a sú odkázaní na pomoc starších rodinných príslušníkov, ktorí mali pravdepodobne v minulosti utvorené lepšie podmienky na osvojenie si štátneho jazyka, ako je to u nás v posledných rokoch.

Ako vyplýva aj z výsledkov nedávneho výskumu ŠPÚ, značná časť žiakov v školách s vyučovacím jazykom maďarským okrem vyučovacích hodín slovenského jazyka a literatúry *nerozpráva po slovensky, málokedy číta alebo vôbec nečíta slovenské knihy a časopisy a skoro nikdy nepozera v televízii programy v slovenskom jazyku*.² Títo žiaci sa so slovenským jazykom nestretávajú ani v domácom prostredí, ani inde vo svojom bezprostrednom okolí a ani na iných vyučovacích hodinách. Výskum ŠPÚ potvrdil, že prostredie, v ktorom sa žiaci pohybujú, *nemá veľký vplyv pri vytváraní kladného vzťahu k predmetu slovenský jazyk*,² a teda nemotivuje žiaka k osvojeniu si štátneho jazyka. Z praxe sú známe prípady, keď rodičia dieťaťa navštevujúceho školu s vyučovacím jazykom maďarským sú nútení platiť súkromné hodiny slovenského jazyka pre svoje školopovinné dieťa, aby mu zabezpečili možnosť ďalšieho vzdelávania na školách v Slovenskej republike.

Na odstránenie zistených nedostatkov je nevyhnutné prijať v čo najkratšom čase konkrétne systémové riešenia v rezorte školstva. Jedným z takýchto riešení by mohlo byť navýšenie počtu hodín slovenského jazyka o jednu hodinu týždenne od tretieho ročníka základnej školy, ktorú by vyučoval slovenský lektor neovládajúci jazyk národnostnej menšiny. Rovnaká hodina by sa mohla zaradiť aj do činnosti školských klubov, kde by sa žiaci aspoň jedenkrát do týždňa mali možnosť stretnúť so slovenským jazykom. Ide o metódu, ktorá sa osvedčila aj pri vyučovaní cudzích jazykov. Nevyhnutným krokom je aj zavedenie povinnosti precvičovať základy slovnej zásoby v slovenskom jazyku na všetkých ostatných vyučovacích predmetoch,

² Zdroj: Návrh programu na zvýšenie kvality vyučovania štátneho jazyka v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín prerokovaný vládou SR 17. marca 2010

na ktorých sa žiaci väčšinou oboznamujú len s terminológiou v maďarskom jazyku a nemajú možnosť osvojiť si potrebnú terminológiu z odborných predmetov v slovenskom jazyku.

V októbri 2012 vyhlásila Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok s názvom *Skvalitnenie vyučovania slovenského jazyka a literatúry na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín metódou vyučovania cudzích jazykov zlepšením kvality vzdelávacích programov vysokých škôl*. O finančný príspevok mohli požiadať štátne, verejné i súkromné vysoké školy. Cieľom výzvy bolo podporiť tvorbu, inováciu a implementáciu študijných programov so zameraním na vzdelávanie budúcich učiteľov na školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín a na prípravu nových študijných materiálov a zavádzanie nových metód do výučby študijných programov týkajúcich sa vzdelávania týchto učiteľov.

V roku 2013 ministerstvo školstva prostredníctvom ŠPÚ inovovalo pedagogické dokumenty Štátneho vzdelávacieho programu pre primárny a nižší stupeň vzdelávania v základných školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín. V rámci inovácie sa prehodnotili všeobecné a špecifické ciele pre jednotlivé stupne vzdelávania a vypracovali sa výstupové výkonné a obsahové štandardy pre jednotlivé ročníky. V súčasnosti sa inovujú pedagogické dokumenty pre vyšší stupeň sekundárneho vzdelávania. V tom istom roku bol pre prvý ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským vydaný zvukový materiál a metodická príručka k učebniciam slovenského jazyka.

Viacere odporúčania navrhnuté v prvej správe sa však v rezorte školstva doteraz nerealizovali. Neuskutočňujú sa napríklad ani školenia učiteľov na zvyšovanie ich jazykovej kompetencie v ovládaní slovenského spisovného jazyka. Všetky prebiehajúce vzdelávacie programy sú totiž zamerané len na metodiku vyučovania a na rozvoj komunikačných a čitateľských zručností žiakov, ale nie na zlepšenie jazykovej pripravenosti učiteľov.

Pretrvávajúcim problémom je aj dostupnosť vyučovania v slovenskom jazyku v niektorých obciach na južnom Slovensku, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny nemajú možnosť voľby pri výbere vyučovacieho jazyka pre svoje dieťa, keďže v obci, kde žijú, je zriadená len škola s vyučovacím jazykom maďarským. Znevýhodnení sú v týchto obciach aj príslušníci slovenskej národnosti, keďže pre ich deti nie je v mieste ich pobytu zabezpečený prístup k vyučovaniu v slovenskom jazyku.

5. Záverečné odporúčania

- zabezpečiť pravidelné školenia pre učiteľov materských, základných a stredných škôl na zvyšovanie ich jazykovej pripravenosti v používaní slovenského spisovného jazyka,
- pri najbližšej aktualizácii opisov študijných odborov zaviesť základy jazykovej prípravy pre všetkých poslucháčov vysokých škôl s pedagogickým zameraním,
- v každom odbore na každej vysokej škole zaviesť povinné prednášky zo slovenskej terminológie týkajúcej sa daného odboru,
- na vysokých školách v odboroch prekladateľstvo a tlmočníctvo zaviesť výučbu slovenského jazyka počas celého štúdia,
- do Koncepcie rozvoja vysokých škôl v Slovenskej republike zahrnúť školenie z jazykovej prípravy do ďalšieho vzdelávania vysokoškolských pedagógov,
- legislatívne zabezpečiť vyučovanie slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom maďarským v malých skupinách a zvýšiť hodinovú dotáciu predmetu slovenský jazyk a literatúra so zapojením slovenských lektorov v školách s vyučovacím jazykom maďarským,

- dôsledne v praxi realizovať všetky odporúčania na odstránenie zistených nedostatkov navrhované ŠŠI (str. 15 a 16) a NÚCEM,
- venovať pozornosť záverom uvedeným v časti Školstvo v prvej správe, ktoré doteraz neboli uvedené do praxe, a zabezpečiť ich realizáciu.

DOHLAD MINISTERSTVA KULTÚRY NAD ZÁKONOM O ŠTÁTNOJ JAZYKU

1. Úvod

Štátny dohľad nad zákonom o štátnom jazyku zabezpečuje ministerstvo kultúry v zmysle § 9 zákona o štátnom jazyku, v ktorom sa zároveň určuje rozsah dohľadovej pôsobnosti ministerstva nad vybranými ustanoveniami zákona. Uplatňovanie ostatných ustanovení, na ktoré sa nevzťahuje dohľadová pôsobnosť ministerstva kultúry, kontrolujú príslušné dozorné orgány, ktoré sú uvedené v predchádzajúcich častiach správy. Pri výkone dohľadu postupuje ministerstvo kultúry podľa zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.

Dohľad sa uskutočňuje na základe podnetov občanov alebo iných subjektov upozorňujúcich na porušenie zákona o štátnom jazyku alebo na základe vlastných zistení ministerstva kultúry. Súčasťou dohľadovej činnosti je aj priebežné monitorovanie praktického používania štátneho jazyka, vyhodnocovanie pozorovaní a vypracúvanie analýz o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky. Základnú informáciu o podnetoch a zisteniach týkajúcich sa porušovania zákona o štátnom jazyku prináša príloha č. 11 obsahujúca podnety a zistenia ministerstva kultúry z rokov 2012 a 2013. Osobitný prieskum ministerstva kultúry sa v roku 2013 zamerlal na používanie štátneho jazyka pri poskytovaní informácií v činnosti obecných samospráv prostredníctvom oficiálnych internetových stránok obcí (§ 3 ods. 2 a 3).

2. Zhrnutie poznatkov z dohľadovej činnosti

Ako vyplýva z tabuľky v prílohe č. 11, najčastejšou oblasťou porušovania zákona o štátnom jazyku v sledovanom období bolo nesprístupnenie písomných informácií v štátnom jazyku v nápisoch a oznamoch adresovaných širokej verejnosti a umiestňovaných na veľkoplošných tabuliach, na budovách alebo na iných nosičoch nachádzajúcich sa na verejných priestranstvách. Zverejnením informácií v inom ako štátnom jazyku bez ich znenia v slovenskom jazyku dochádzalo k porušovaniu § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku, ktorý vyžaduje, aby každá informácia určená verejnosti bola dostupná v štátnom jazyku, pričom zákon umožňuje súbežné zverejnenie takejto informácie v ľubovoľných cudzích jazykoch. Inojazyčné texty bez použitia štátneho jazyka sa najčastejšie vyskytovali na volebných plagátoch v rámci predvolebnej kampane (maďarský jazyk) a v oznamoch o kultúrno-spoločenských podujatiach (maďarský jazyk) organizovaných na národnostne zmiešanom území. Vzhľadom na to, že niektoré z týchto podujatí boli financované z dotačného programu Úradu vlády Slovenskej republiky na podporu kultúry národnostných menšín, bolo by

potrebné zakotviť požiadavku rešpektovania § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku medzi podmienky pridelovania finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu a na Úrade vlády SR zaviesť kontrolu jej dodržiavania.

So sprístupňovaním informácií v štátnom jazyku mali problém aj niektoré orgány obecnej samosprávy (obecný rozhlas, obecné noviny) a vyskytli sa aj prípady nedostatočného ovládania štátneho jazyka v činnosti samosprávnych orgánov. K tejto problematike sa v písomných podkladoch zaslaných ministerstvu kultúry vyjadrili aj úrady vyšších územných celkov, z ktorých väčšina navrhla legislatívne zakotvenie požiadavky ovládania štátneho jazyka medzi podmienky, ktoré musí spĺňať kandidát na post starostu (primátora) a poslanca obecného (mestského, miestneho) zastupiteľstva. Požiadavku ovládania štátneho jazyka však už obsahuje zákon o štátnom jazyku v § 3 ods. 1, ktorým sa ukladá povinnosť pre všetky orgány územnej samosprávy (poslancov, starostov a primátorov) a ich zamestnancov ovládať a v úradnom styku používať slovenský spisovný jazyk.

Pretrvávajúcim problémom sú jednojazyčné (najčastejšie maďarské) nápisy na pamätníkoch a pamätných tabuliach, na ktorých chýba text v slovenskom jazyku. Všetky takéto nápisy, ak vznikli po roku 1995, t. j. po prijatí zákona o štátnom jazyku, mali byť v zmysle prechodného ustanovenia doplnené o preklad textu do štátneho jazyka. Novelou zákona z roku 2011 sa termín zosúladenia nápisov na pomníkoch, pamätníkoch a pamätných tabuliach predĺžil do 31. októbra 2011. Napriek tomu viaceré pamätníky a pamätne tabule do dnešného dňa neobsahujú text v štátnom jazyku a dokonca v nedávnom období pribudli ďalšie tabule s jednojazyčným maďarským textom. Keďže dodatočná oprava nápisov na pamätníkoch a pamätných tabuliach je oveľa zložitejšia ako pri iných zväčša príležitostných nápisoch, nestačí, aby sa štátny dohľad uskutočňoval až po umiestnení takéhoto nápisu, ale je nevyhnutné posúdiť súlad so zákonom ešte pred osadením (inštalovaním) pamätníka alebo pamätnej tabule.

Doterajšie skúsenosti ministerstva kultúry poukazujú na to, že medzi najčastejšie príčiny porušovania zákona o štátnom jazyku patrí práve neznalosť platnej právnej úpravy, a to aj u zamestnancov orgánov verejnej správy. Na základe doterajšej dohľadovej činnosti však nie je možné získať ucelený obraz o uplatňovaní zákona o štátnom jazyku v praxi, pretože ministerstvo kultúry vyhodnocuje len tie prípady, o ktorých sa dozvie z podnetov občanov alebo na základe vlastných zistení. Vlastné zisťovania sa uskutočňujú len sporadicky, keďže na monitorovanie používania štátneho jazyka v takom rozsahu, ako je žiaduce, nie sú utvorené dostatočné personálne kapacity.

3. Analýza internetových stránok obcí

Vzhľadom na dôležitosť rovnocenného prístupu občanov k všetkým zverejňovaným informáciám, ktoré poskytujú orgány územnej samosprávy prostredníctvom svojich internetových stránok, uskutočnilo ministerstvo kultúry podrobnejší prieskum používania štátneho jazyka na oficiálnych internetových stránkach obcí v dvoch vybraných okresoch. Z časových a personálnych dôvodov nebolo možné zachytiť väčšie množstvo obcí, a preto sa prieskum zamerlal na tie okresy, v ktorých sa už v minulosti vyskytli problémy s uplatňovaním zákona o štátnom jazyku, ako o tom informuje prvá správa z roku 2012. Do prieskumu boli zaradené obce z okresu Dunajská Streda (67 obcí) a Komárno (41 obcí). Zber údajov sa uskutočnil od 21. novembra do 15. decembra 2013. Posudzovalo sa dodržiavanie ustanovení § 3 ods. 2 písm. c) a ods. 3 zákona o štátnom jazyku, ktoré ukladajú orgánom verejnej správy povinnosť sprístupňovať všetky zverejňované informácie v štátnom jazyku. Z výsledkov prieskumu, ktorý je zaznamenaný v prílohe č. 12, vyplýva, že **takmer polovica zo sledovaných obcí (47,5 %) porušila pri zverejňovaní informácií na svojich internetových stránkach zákon o štátnom jazyku** tým, že orgány obecnej samosprávy v týchto obciach

nezabezpečili prístup ku každej zverejnenej informácii v slovenskom jazyku. Medzi informáciami, ktoré boli zverejnené výlučne v maďarskom jazyku, sa vyskytovali najmä informácie z oblasti kultúry, cirkevného života, športu, informácie o spoločenských udalostiach v obci, ale aj údaje o činnosti samosprávnych orgánov a právnických osôb zriadených obcou, ktoré patria do kategórie povinne zverejňovaných informácií v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

4. Záverečné odporúčania

- v rámci kontroly čerpania pridelených finančných prostriedkov z dotačného programu Úradu vlády SR na podporu kultúry národnostných menšín sledovať kontrolu dodržiavania zákona o štátnom jazyku,
- zabezpečiť školenia z právnej úpravy používania štátneho jazyka zakotvenej v zákone o štátnom jazyku pre starostov (primátorov) a zamestnancov orgánov územných samospráv,
- personálne posilniť výkon dohľadu nad zákonom o štátnom jazyku.

Prehľad školení z jazykovej kultúry uskutočnených v ústredných orgánoch štátnej správy

SÚ	2012			2013 (do 30. septembra)		
	Názov školenia	účasť v %		Názov školenia	účasť v %	
		ŠZ	VZ		ŠZ	VZ
MDVRR SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Normalizovaná úprava písomností (Principium, s. r. o.) ▪ Tréning písania a media relations (Seesame, s. r. o.) 	14,68	15,31	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Štylizácia písomného prejavu a trendy v písomnej a emailovej komunikácii (VIK, s. r. o.) ▪ Rétorika v praxi (IVAKS, s. r. o.) 	44,53	29,59
MF SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zásady správneho používania slovenského jazyka v úradnej komunikácii (Považaj) 	3,38	5,21	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zásady správneho používania slovenského jazyka v úradnej komunikácii (Považaj) 	6,14	6,32
MH SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jazyková kultúra v úradnom jazyku 	13	7	–	–	–

	(VIK, s. r. o.)				
MK SR	–	–	–	▪ Jazyková kultúra v úradnom styku a používanie základných kodifikačných príručiek (MK SR)	16,1 –
MO SR	▪ Normalizovaná úprava písomností a jazyková kultúra (IVS)				
	▪ Zásady správneho používania slovenského jazyka v úradnej komunikácii (IVS)	3	–	–	–
	▪ Normalizovaná úprava písomností (Ústav vzdelávania a služieb)				
	▪ Profesionálne s verejnosťou a s médiami (MO SR)				

MPRV SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Normalizovaná úprava písomností a jazyková kultúra (Prieceľová) ▪ Normalizovaná úprava písomností a jazyková kultúra (Velichová) ▪ Normalizovaná úprava písomností a jazyková kultúra (Krasňanská) 	19	23,8	-	-
MPSVR SR	-	-	-	-	-
MS SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Štylizácia úradných písomností (Velichová) 	1,8	--	-	-
MŠVVŠ SR	-	-	-	-	-
MV SR	-	-	-	-	-
MZVEZ				-	-

SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Štylistika a práca s textom (Buček) ▪ Preberanie a používanie cudzojazyčných termínov (Mislovičová) ▪ Slovenčina (najčastejšie chyby úradnej komunikácii) (MK SR) ▪ Kultúra jazyka – ústna a písomná komunikácia (Pekarovičová) 	24,5	31,6			
MZ SR	-	-	-	-	-	-
MŽP SR	-	-	-	-	-	-
NBÚ	-	-	-	-	-	-

PÚ SR						
	▪ Komunikácia a zvládanie konfliktov pri rokovaní s pracovnými partnermi (Surovcová)	24,6	-	-	-	-
SŠHM SR				▪ Zásady správneho používania slovenského jazyka v úradnej komunikácii (IVS)	4	0
ŠÚ SR				▪ Používanie slovenského jazyka vo verejnej sfére (Pekarovičová)	5,6	4,2
ÚGKK SR					-	-
ÚJD SR					-	-

ÚNMS SR	-	-	-	-	-	-
ÚVO SR	-	-	-	-	-	-
ÚPV SR	-	-	-	-	-	-
ÚV SR	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzdelávanie v oblasti diplomatického a spoločenského protokolu (Makovinská) 	[68 osôb]	[7 osôb]	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzdelávanie v oblasti diplomatického a spoločenského protokolu (Makovinská) 	[67 osôb]	[7 osôb]

Vysvetlivky:

SÚ služobný úrad

ŠZ zamestnanci v štátnej službe (počet ŠZ absolvujúcich školenie je vyjadrený v percentách z celkového počtu ŠZ v danom služobnom úrade)

VZ zamestnanci vykonávajúci práce vo verejnom záujme (počet VZ absolvujúcich školenie je vyjadrený v percentách z celkového počtu VZ v danom služobnom úrade)

Poznámka: V zátvorkách sú za názvami školení uvedení školitelia alebo inštitúcie, ktoré zabezpečili školenie.

Prehľad terminologických komisií pôsobiacich pri ústredných orgánoch štátnej správy

Služobný úrad	
MDVRR SR	-
MF SR	-
MH SR	-
MK SR	-
MO SR	Hlavná terminologická komisia Ministerstva obrany SR a jej subkomisie: TK v oblasti letectva TK v oblasti zdravotníctva TK v oblasti vyzbrojovania vzdušných a pozemných síl TK v oblasti logistiky
MPRV SR	-
MPSVR SR	-
MS SR	-
MŠVVŠ SR	-
MV SR	Názvoslovná subkomisia Terminologickej komisie Ministerstva vnútra SR
MZVEZ SR	Terminologická komisia Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MZ SR	Rada ministra zdravotníctva SR pre medicínsku terminológiu a štandardy zdravotníckej informatiky
MŽP SR	Terminologická komisia Ministerstva životného prostredia SR
NBÚ	-
PÚ SR	-
SŠHM SR	-
ŠÚ SR	-
ÚGKK SR	Názvoslovná komisia Úradu geodézie, kartografie a katastra SR
ÚJD SR	-

ÚNMS SR	Terminologická komisia ako odborný orgán predsedu ÚNMS SR na riešenie terminologickej sústavy v pôsobnosti úradu
ÚVO SR	-
ÚPV SR	-
ÚV SR	-

Ochrana spotrebiteľa

tabuľka č. 1

Prehľad písomných podnetov doručených ministerstvu kultúry

	Obsah podnetu	Vyhodnotenie podnetu
1.	V priestoroch podzemných parkovacích miest obchodného centra boli nápisy označujúce poskytovanú službu len v anglickom jazyku (car wash a pod.).	Porušenie § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku; na základe listu ministerstva kultúry boli nápisy zosúladené so zákonnou povinnosťou.
2.	Nápisy určené pre verejnosť umiestnené v areáli zahraničnej firmy so sídlom v Slovenskej republike boli len v nemeckom jazyku.	Porušenie § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku; na základe listu ministerstva kultúry boli nápisy zosúladené so zákonnou povinnosťou.
3.	Rozširovanie reklamných letákov CBA len v maďarskom jazyku.	Porušenie § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku; letáky rozširovala spoločnosť so sídlom v Maďarsku.
4.	Označenia tovarov v predajni Hornbach boli len v českom jazyku.	Porušenie § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku. Na základe listu ministerstva kultúry vedenie Hornbachu pristúpilo ku kontrole všetkých označení.
5.	Zákazník pri kúpe mobilného telefónu nedostal návod na jeho použitie v štátnom jazyku.	Porušenie § 8 ods. 1 zákona o štátnom jazyku a § 11 až 13 zákona o ochrane spotrebiteľa.
6.	Cenovky na tovaroch v predajni Tesco boli len v českom jazyku.	Porušenie § 8 ods. 6 zákona o štátnom jazyku.
7.	Odpoveď internetového predajcu na reklamáciu tovaru bola zaslaná zákazníkovi len v českom jazyku.	Podnet odstúpilo ministerstvo kultúry SOI.

tabuľka č. 2

Prehľad opodstatnených podnetov od spotrebiteľov doručených SOI

	Obsah podnetu
1.	Elektronické cigarety zakúpené prostredníctvom internetovej predajne http://www.tntrade.sk neobsahovali povinné označenie ani návod v štátnom jazyku.
2.	Hodinky v predajni Sport time v Bratislave sa predávali bez návodu na údržbu v štátnom jazyku.
3.	Latexové rukavice Venitex zakúpené v spoločnosti Color centrum, s. r. o., so sídlom v Bratislave neboli predávané s návodom na ošetrovanie v štátnom jazyku.
4.	V predajni s papiernickým tovarom v nákupnom centre Central v Bratislave boli výrobky označené výlučne v maďarskom jazyku a všetky písomné informácie pre spotrebiteľov boli uvedené len v maďarskom jazyku.
5.	Motorová kosačka v predajni Baumax v Bratislave obsahovala návod len v českom jazyku.
6.	Zvlhčovač vzduchu sa v predajni SmokeShop2 v Bratislave predával bez návodu v štátnom jazyku.
7.	Tovar v predajni kníh a hračiek Lacné knihy v Bratislave bol predávaný bez návodov na použitie alebo bol k nemu priložený len návod v českom jazyku.
8.	Tovar v predajni Hornbach v Bratislave bol označený len v českom jazyku bez použitia štátneho jazyka.
9.	Výrobok (vankúšik do topánok), ktorý bol zakúpený cez internetový obchod www.magnet-3pagen.sk , neobsahoval dôležité povinné informácie v štátnom jazyku.
10.	Internetový obchod http://www.electroworld.sk/ nedodal návody na použitie výrobku (mobilný telefón) v štátnom jazyku ani po opakovanej žiadosti spotrebiteľa.
11.	Tovar zakúpený od spoločnosti Culture Indoor so sídlom v Bratislave neobsahoval návod v štátnom jazyku (oblasť pestovania rastlín v interiéri).
12.	Predajca elektroniky ponúkal na svojej internetovej stránke www.elektrosupercena.sk tovar bez návodov v štátnom jazyku.
13.	V predajni BDM Style v Pezinku výrobky neobsahovali informácie a povinné údaje v štátnom jazyku (kozmetika, doplnky), texty boli len v anglickom a českom jazyku.
14.	K počítačovej hre zakúpenej v predajni Electro World v Bratislave nebol poskytovaný návod na inštaláciu a systémové požiadavky v štátnom jazyku.

15.	Ku krmivu pre sliepky a králiky, ktoré sa predávalo v prevádzke Predaj krmív v Trnave, nebolo označenie a povinné informácie poskytnuté v štátnom jazyku, len v nemeckom jazyku.
16.	Odpudzovače a repelenty proti komárom sa predávali bez návodu v štátnom jazyku prostredníctvom spoločností BW ARMS, s. r. o., so sídlom v Skalici a Miroslav Šoltis Zbrane, strelivo so sídlom v Skalici.
17.	Údaje o výrobkoch v predajni Euro Supermarket v Trnave neboli uvedené v štátnom jazyku (priemyselný tovar).
18.	K motocyklu zakúpenému v predajni Bikers centrum Slovakia, s. r. o., v Trnave nebol spotrebiteľovi poskytnutý návod na obsluhu motocykla ani príslušná technická dokumentácia v štátnom jazyku.
19.	Internetový obchod http://www.mediashopsk.eu predával kuchynskú elektroniku bez návodu na použitie v štátnom jazyku.
20.	Dovážané tovary z Poľska a Číny prostredníctvom predajne Ľudovkár v Hlohovci neobsahovali návody v štátnom jazyku.
21.	Informácie o výrobkoch v predajni JednoEurovka v Trnave neboli uvedené v štátnom jazyku (drogéria).
22.	V predajni JednoEurovka v Trnave, ktorú prevádzkuje spoločnosť East-Line, spol. s r. o., z Dunajskej Stredy, na potravinových výrobkoch, kozmetických výrobkoch a chemických látkach a prídavkoch chýbali informácie v štátnom jazyku alebo boli uvedené nesprávne a nepravdivé informácie (napr. pokyny na prvú pomoc, bezpečnostný symbol, zloženie výrobku).
23.	Ku kozmetickým výrobkom predávaným v predajni Všetko za € v Trnave neboli poskytnuté informácie a povinné údaje v štátnom jazyku, text bol iba v maďarčine a rumunčine.
24.	Počítačová hra (World of Warcraft – Mists of Pandaria) predávaná v predajni Brloh v Trenčíne neobsahovala na obale informácie v štátnom jazyku, iba v anglickom jazyku.
25.	Čistiaci prostriedok na výfuky sa predával prostredníctvom spoločnosti Bárdi Auto Slovakia, s. r. o., so sídlom v Trenčíne bez návodu na použitie v štátnom jazyku; návod bol len v maďarskom jazyku. Ani na požiadanie nebol tento návod spotrebiteľovi poskytnutý.
26.	Internetový obchod www.zlavias.sk predával produkt (zdravotnícku pomôcku) poskytovaný spoločnosťou Šarkan Media, spol. s r. o., so sídlom v Zbechoch bez zabezpečenia povinných údajov a návodu na použitie v štátnom jazyku, informácie boli len v maďarskom jazyku.
27.	Výrobky (lyžiarsky vosk zakúpený v predajni Intersport v Nitre a akumulčný vrták zakúpený v predajni Baumax v Nitre) neobsahovali povinné údaje v štátnom jazyku; akumulčný vrták neobsahoval ani návod na použitie, ten si musel spotrebiteľ stiahnuť z internetovej stránky.
28.	Označenia výrobkov v predajni Baumax v Nitre (krmivá pre vtáky) boli len v českom jazyku.
29.	Počítačová hra (Diablo III.) predávaná v predajni Brloh v Nitre neobsahovala na obale informácie v štátnom jazyku, iba v anglickom jazyku.

30.	Tovar (hračka) v predajni Dráčik v Leviciach neobsahoval návod na použitie v štátnom jazyku, iba v anglickom, nemeckom a francúzskom jazyku.
31.	Vo viacerých predajniach v rôznych obciach (Žemberovce, Pukanec, Kalná nad Hronom, Plavé Vozokany, Tekovské Lužany, Šahy a Dedinka) sa predával drogeriový tovar bez označenia v štátnom jazyku v predajniach.
32.	V predajni s rozličným tovarom JednoEurovka v Nitre sa predávali tovary bez uvedenia informácií v štátnom jazyku.
33.	Predajca INSTAV, s. r. o., v Žiline neposkytol spotrebiteľovi záručný list k tovaru (sanitárna keramika) a návod na montáž v štátnom jazyku ani po vyžiadaní.
34.	V predajni Dráčik v Liptovskom Mikuláši neboli na výrobku (bábiky) uvedené informácie v štátnom jazyku, čím došlo k uvedeniu spotrebiteľa do omylu.
35.	K výrobku (filter do akvária) zakúpenému na predajnej burze v obchodnom centre Max v Žiline neboli poskytnuté povinné informácie v štátnom jazyku.
36.	Tovar (vrtuľníky na diaľkové ovládanie) predávaný v stánku v obchodnom centre Dubeň v Žiline neobsahoval návod na použitie v štátnom jazyku.
37.	Tovar (tlakový hrniec) zakúpený u predajcu na vianočných trhoch v Prievidzi neobsahoval návod na použitie v štátnom jazyku.
38.	Počítačová hra (World of Warcraft – Mists of Pandaria) zakúpená v predajni Brloh v Prešove neobsahovala na obale informácie v štátnom jazyku, iba v anglickom jazyku.
39.	Výrobky (biela technika) určené pre poľský trh boli predávané na Slovensku v predajniach spoločnosti Elsatex s nesprávnymi alebo žiadnymi informáciami (návod na použitie, sprievodná dokumentácia, upozornenia a pod.) v štátnom jazyku.

tabuľka č. 3

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv

Rok	Počet kontrol	Počet zistených nedostatkov	
		v príbalových informáciách	na vonkajšom obale
2012	22	9	9
2013	25	5	10

Rada pre vysielanie a retransmisiiu

Prehľad sťažností občanov na nesprístupnenie programov v štátnom jazyku v rozhlasovom a televíznom vysielaní

Televízny vysielateľ (programová služba)	Predmet sťažnosti
MAC TV, s. r. o. (TV JOJ)	Občan sa sťažoval na to, že vysielateľ vysiela bez použitia slovenského jazyka filmy a seriály s českým dabingom, pri ktorých je povinný zabezpečiť slovenskú jazykovú verziu.
Carisma tv, s. r. o. (Carisma TV)	Občan sa sťažoval na šírenie programov vysielateľa v maďarskom jazyku bez zabezpečenia slovenskej jazykovej verzie.
Markíza - Slovakia, spol. s r. o. (TV Markíza)	Občan sa sťažoval na to, že vysielateľ nezabezpečil slovenský dabing v programe pre deti a odvysielal rozprávku <i>Nejkrásnější hádanka</i> len v českom jazyku.
MAC TV, s. r. o. (TV JOJ)	Občan sa sťažoval na to, že vysielateľ nezabezpečil pri cudzojazyčnom filme <i>Šesť dní a sedem nocí</i> slovenskú jazykovú verziu a odvysielal tento film s českým dabingom napriek tomu, že k tomuto filmu je vyrobený slovenský dabing, s ktorým ho už vysielateľ v minulosti vysiela.
Markíza – Slovakia, spol. s r. o. (TV Markíza)	Občan sa sťažoval na to, že vysielateľ v hlavnej spravodajskej relácii odvysielal vyjadrenie cudzieho štátneho príslušníka len v ruskom, resp. poľskom jazyku a nezabezpečil sprístupnenie informácie v štátnom jazyku.
MAC TV, s. r. o. (TV JOJ)	Občan sa sťažoval na odvysielanie cudzojazyčného filmu <i>Prístav nádeje</i> s českým dabingom napriek tomu, že vysielateľ mal k dispozícii tento film so slovenským dabingom, s ktorým ho už v minulosti vysiela.
Markíza – Slovakia, spol. s r. o. (TV Markíza)	Občan sa sťažoval na to, že vysielateľ v relácii <i>Superstar Live</i> nezabezpečil zrozumiteľnosť všetkých informácií, keďže časť hodnotenia porotkyne odznela len v poľskom jazyku (alebo v inom príbuznom jazyku) bez prekladu do slovenského jazyka.
MAC TV, s. r. o. (TV JOJ)	Občan sa sťažoval na to, že vysielateľ pravidelne porušuje požiadavku sprístupnenia programov v slovenskom jazyku, a to pri cudzojazyčných filmoch, seriáloch a iných programoch, ktoré vysiela s českým dabingom.
MAC TV, s. r. o. (TV JOJ)	Občan upozorňuje, že vysielateľ vysiela už dlhší čas telenovelu <i>Rosalinda</i> v českom znení (s českým dabingom) napriek tomu, že k tomuto filmu je vyrobený slovenský dabing.

St'aznosti občanov na jazykovú úroveň v médiách

	Predmet st'aznosti
1.	Občan upozornil, že vo vysielaní TV Markíza a TA3 sa často neodôvodnene používajú anglicizmy, aj keď v slovenčine máme náležité ekvivalenty, napr. titulok „live“ namiesto <i>naživo</i> alebo „headlines“ namiesto <i>hlavné udalosti</i> .
2.	Občan upozornil na chyby v skloňovaní vo vysielaní TV JOJ. Ako príklad uviedol chybné skloňovanie slova <i>panelák</i> v opakovane odvysielanej programovej upútavke: „Teším sa na desiatu sériu Paneláku.“
3.	Občan upozornil na nesprávne používanie zvrtných slovies, napríklad vo vysielaní RTVS bolo použité vyjadrenie: „Mena prudko oslabila“ bez zvrtného zámena <i>sa</i> .
4.	Občan upozornil, že vo vysielaní TV JOJ sa často vyskytujú bohemizmy, ako napríklad „chovanie, chovať sa“ a neslovenské vetné konštrukcie ovplyvnené angličtinou: „majte pekný deň (večer, víkend)“.
5.	Občan upozornil na nadmerné používanie anglických výrazov v televíznych reklamách, ktorými sa nevhodne nahrádzajú bežné slovenské výrazy, napríklad „office“, „sofá“ atď.
6.	Občan upozornil na prenikanie bratislavského dialektu do jazykového prejavu redaktorov a moderátorov, na nedostatky vo výslovnosti mäkkej spoluhlásky <i>ľ</i> , ktorú nevyslovujú napríklad v slovách <i>veľmi</i> , <i>ľudský</i> , <i>ľavica</i> , <i>na ľade</i> , ako aj na neprimerané používanie anglických výrazov, ktorými sa nahrádzajú bežné slovenské vyjadrenia, napríklad „face to face“ namiesto zaužívaného slovenského slovného spojenia <i>tvárou v tvár</i> alebo <i>z očí do očí</i> .
7.	Občan upozornil na zhoršujúcu sa úroveň používania štátneho jazyka v Slovenskom rozhlasе a Slovenskej televízii, najmä na používanie prevzatých slov („rohlíky“, „kľudne“, „zahájit“, „jednaci“, „prevádzať“ v zmysle <i>robiť</i> , <i>uskutočňovať</i> , „naprostý“ atď.) a nesprávnych slovných spojení, ako napríklad „idem vonku“, „išiel som tu“.
8.	Občan upozornil na jazykové chyby vo vysielaní TV JOJ. Ako príklad uviedol nesprávne skloňovanie „vzali zo železnici“.
9.	Občan upozornil na používanie množstva nespisovných slov v jazykových prejavoch v slovenských elektronických médiách, na chyby v skloňovaní a pod. Ako príklady uvádza tvary „medaile“ namiesto <i>medaily</i> , „góle“ namiesto <i>góly</i> , „granule“ namiesto <i>granuly</i> , „profesný“ namiesto <i>profesijný</i> , „jednička“ namiesto <i>jednotka</i> , „ješitný“ namiesto <i>samolúbny</i> , „najkrásnejší“ namiesto <i>najkrajší</i> , „vy ste povedal“ namiesto <i>vy ste povedali</i> , „doprovod“ namiesto <i>sprievod</i> , „doporučujem“ namiesto <i>odporúčam</i> , „závada“ namiesto <i>chyba</i> , „dielčie zákony“ namiesto <i>čiastkové zákony</i> , „sáčik“ a „sáčok“ namiesto <i>vrecko</i> , „kľudne“ namiesto <i>pokojne</i> , „drogistický tovar“ namiesto <i>drogériový tovar</i> , „zahájenie“ namiesto <i>otvorenie</i> , <i>začiatok</i> a ďalšie.
10.	Občan upozornil na neprofesionalitu rozhlasových a televíznych zamestnancov, ktorá sa prejavuje ich slabou slovnou zásobou, problémami v štylistike a zvukovej podobe jazykových prejavov (rýchle tempo reči, nesprávna intonácia, neprirodzená stúpajúca kadencia na konci vety a pod.).

11.	Občan upozornil na neustále a nadmerné používanie anglicizmov vo vysielaní Rádia Európa 2. Ide napríklad o slovo „song“, ktorým sa v tomto médiu bezdôvodne nahrádza bežné slovenské slovo <i>pieseň</i> alebo <i>pesnička</i> .
12.	Občan upozornil na znižujúcu sa úroveň používania slovenského jazyka v elektronických médiách a v tlači. Dožaduje sa zastavenia prívalu cudzích slov a slovných zvrátov v médiách a upozorňuje na rozmáhanie sa neslovenskej melódie viet v rečových prejavoch profesionálnych zamestnancov elektronických médií.
13.	Občan upozornil na častú prax elektronických médií, ktoré uvádzajú ženské priezviská bez prechýľovania a potom ich v texte (na rozdiel od mužských priezvisk) neskloňujú a namiesto príslušného tvaru používajú všade 1. pád. Rovnako vo vysielaných reklamných upútavkách sa v rozpore s pravidlami slovenského jazyka neskloňujú názvy firiem (napríklad „kúpil to v Tchibo, v Ikea“ atď.).
14.	Občan upozornil na znehodnocovanie slovenčiny vo verejnoprávnej RTVS v dôsledku prívalu cudzích slov na úkor slovenských výrazov Ako príklad uviedol slová: „líder“, „golman“, „kauč“, „shopping“ a i.
15.	Viacerí predstavitelia slovenskej inteligencie – kultúrni a vedeckí pracovníci v otvorenom liste (ktorý podpísalo <u>132 osobností</u>) adresovanom generálnemu riaditeľovi RTVS a zaslanom ministrovi kultúry upozornili na nízku jazykovú úroveň v používaní slovenského jazyka vo verejnoprávnom médiu, ktoré v minulosti bývalo vzorom správnej výslovnosti a reprezentantom spisovnej normy. V súčasnosti to už neplatí. Práve naopak, častý výskyt vážnych jazykových nedostatkov predstavuje neprípustný (zákonom zakázaný) zásah do kodifikovanej podoby štátneho jazyka.

**Prehľad zistených porušení zákona o štátnom jazyku
v oblasti televízneho a rozhlasového vysielania,
za ktoré Rada pre vysielanie a retransmisiu uložila sankcie**

Televízny alebo rozhlasový vysielateľ	Dôvod uloženia sankcie	Forma sankcie
Július Pereszlényi – Servis TV – Video	Vysielateľ na programovej službe Štúrovská televízia odvysielal: – reklamné šoty v maďarskom jazyku, informáciu o aktuálnom televíznom programe len v maďarskom jazyku a v rámci záznamu zo zasadnutia mestského zastupiteľstva v Štúrove vyjadrenia maďarsky hovoriacich poslancov výlučne v maďarskom jazyku, – jeden ucelený program a reklamné šoty výlučne v maďarskom jazyku, – celý program <i>Gastroad</i> výlučne v maďarskom jazyku (s výnimkou troch slovensky hovoriacich osôb).	upozornenie na porušenie zákona
C. E. N., s. r. o.	Vysielateľ na programovej službe TA3 odvysielal program <i>Slávnostný galavečer</i> obsahujúci rozhovor moderátorky s hosťom programu, pričom značná časť tohto rozhovoru odznela len v anglickom jazyku bez zabezpečenia prekladu do štátneho jazyka.	upozornenie na porušenie zákona
MAC TV, s. r. o.	Vysielateľ na programovej službe JOJ Plus odvysielal program <i>Ako som spoznal vašu mamu (IV. séria, 1. a 2. časť)</i> s českým dabingom, ktorý bol k tomuto programu vyrobený v roku 2010, z čoho vyplýva, že sa naň nevzťahuje výnimka podľa § 5 ods. 1 písm. h) zákona o štátnom jazyku, t. j. vysielateľ bol povinný zabezpečiť odvysielanie programu v slovenskej jazykovej verzii.	upozornenie na porušenie zákona
Marián Dokupil – Doko Media	Vysielateľ na programovej službe Rádio GO DeeJay odvysielal dva programy obsahujúce moderátorské vstupy a upútavky výlučne v anglickom jazyku.	upozornenie na porušenie zákona
MH-Instinct, s. r. o.	Vysielateľ na televíznej programovej službe GTV opakovane (spolu 12 x) odvysielal v rámci rubriky <i>Inzeráty</i> informáciu o pripravovanom podujatí formou plagátu, ktorý bol zobrazený len v maďarskom jazyku.	upozornenie na porušenie zákona

Július Pereszlényi – Servis TV – Video	Vysielač na programovej službe Štúrovská televízia opakovane vysiela príspevok o tragickej nehode pri Štúrove, ktorý obsahoval rozhovor o dopravnej nehode výlučne v maďarskom jazyku bez prekladu do slovenského jazyka.	pokuta vo výške 165 eur
RADIO, a. s.	Vysielač na rozhlasovej službe Fun Radio v lokalite Lučenec odvysielal reklamu na OTP Banku v maďarskom jazyku.	upozornenie na porušenie zákona

Jazyková úroveň v médiách z pohľadu spisovateľov a prekladateľov

Úroveň používania štátneho jazyka v médiách, tlačných a elektronických, považujeme za zlú. Vyskytuje sa nesprávne vykanie, zlé väzby, nesprávny výber slovies, nesprávne používanie interpunkcie, nesprávne písanie veľkých písmen, nesprávna výslovnosť v niektorých televíziách a pod. V rozhlase je rečový prejav na vyššej úrovni. V elektronických médiách je väčšina prejavov nekorigovaných a obsahuje veľa chýb, a to aj najzákladnejších – napr. v pravopise.

Úroveň používania štátneho jazyka by sa mohla zvýšiť, ak by každé médium malo svojho pracovníka s univerzitným jazykovým vzdelaním (prípadne aj tím – podľa rozsahu poskytovaných služieb) a každé médium by cyklicky vzdelávalo svojich pracovníkov. Média – minimálne verejnoprávne – by mali venovať pozornosť problematike štátneho jazyka formou špecializovaných relácií, ako je napr. jazykové okienko s Dr. Mislovičovou v rozhlase, prípadne príťažlivou formou (aj súťaže) robiť osvetu v jazykovej problematike, pripraviť hry so slovami, s cieľom rozširovať slovnú zásobu obyvateľstva, rozširovať jazykové zručnosti a znalosti o štátnom jazyku. Zviditeľňovať jazykovedcov, ich prácu a prínos pre spoločnosť v médiách.

Mgr. Lubica Medvecká, predsedníčka Slovenskej spoločnosti prekladateľov odbornej literatúry (z podkladov do druhej správy o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky; november 2013)

Média sú obrazom celkovej spoločenskej situácie, kde je chápanie kultúry a kultúrnosti späté len so sledovaním filmov, návštevami galérií či historických pamiatok. Určite to nie je málo. Zabúda sa však na to, že kultúra je najmä hodnotový systém, ktorý je barometrom stavu verejného života. Práve pri takomto vnímaní kultúry je neodmysliteľná úloha médií pri skvalitňovaní alebo aspoň udržiavaní úrovne používania slovenského jazyka, ktorý jednoznačne patrí k základným kultúrnym hodnotám. V prvom rade je to vlastné používanie slovenčiny najmä v žurnalistických a publicistických prejavoch, kde v žiadnom prípade nepatrí nespisovné používanie jazyka. V súčasnosti sú najmä spravodajské formáty v elektronických a printových médiách presiaknuté nesprávnym používaním slovenčiny, či už ide o slovnú výbavu redaktorov, alebo nesprávne používanie jazyka, dokonca porušovanie gramatických pravidiel slovenčiny, výslovnosti alebo štýlu. Najmä tie médiá, ktoré sa orientujú na bulvár, sú nositeľmi všetkých negatívnych javov týkajúcich sa nesprávneho používania štátneho jazyka. Ťažko odhaliť, či je to zámer alebo jednoducho neznalosť. Určite tým najväčším prehreškom je, ak redaktori, autori príspevkov zámerne sklznú k takémuto porušovaniu s cieľom priblížiť sa čitateľovi, alebo divákovi.

Určite sa treba zamyslieť najmä v prostredí verejnoprávneho vysielateľa, či je tento stav uspokojivý. Ten by mal byť nielen príkladom používania štátneho jazyka, ale by mal aj aktívne vystupovať na verejnosti poskytovaním programov orientovaných na správne používanie slovenčiny. Nemali by to byť len edukatívne relácie, ale aj iné žánre televíznej a rozhlasovej publicistiky a audiovizuálnych umeleckých diel. Významný je podiel vplyvu na najmladšiu generáciu, keď sa tvoria základné návyky správania, a jazyk patrí k tomu.

Samostatným problémom je uvádzanie zahraničných televíznych diel slovenskými televíznymi vysielateľmi. Neraz sa tu, najmä v tvorbe určenej pre deti, porušuje zákon o štátnom jazyku. Vysielateľ musí zabezpečiť slovenský dabing v súlade so zákonom.

PhDr. Lubomír Belák, predseda Asociácie organizácií spisovateľov Slovenska (z podkladov do druhej správy o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky; november 2013)

V elektronických médiách je úroveň jazyka vo všeobecnosti nižšia ako v tlačенých, ale ani v tlačенých nedosahuje vždy patričnú úroveň. Úroveň používania štátneho jazyka priamo úmerne klesá s vytláčaním profesie redaktora/dramaturga.

V tlačенých médiách často chýba redakčná práca s textom (v časopisoch je situácia lepšia, čo určite súvisí aj s časovým faktorom), korektúry na zlepšenie štýlu nestačia. Vyskytujú sa aj hrubé chyby, redaktori nevedia písať čiarky, nesystémovo pretláčajú do písanej formy hovorovú slovenčinu, anglicizujú syntax a absolútne (zrejme aj zámerne) ignorujú v textoch aktuálne vetné členenie. Stráca sa cit pre kultivovaný prejav. To platí aj pre hovorené prejavy v elektronických médiách.

Problém je opäť do veľkej miery vo výučbe na školách, kde sa slovenčine nevenuje dostatočná pozornosť, najmä z hľadiska jej praktického využitia.

V elektronických médiách, najmä v súkromných, a to aj u profesionálov, je fonetická podoba slovenčiny – kadencia – veľmi neprirodená, chýbajú im cvičenia z rétoriky, čím sa zároveň cvičí schopnosť kultúrne sa vyjadrovať vo vlastnom jazyku.

Najlepšia úroveň používania štátneho jazyka bola dlho v Slovenskom rozhlase, žiaľ, v poslednom čase aj tu badáme znižovanie úrovne.

Vážna je situácia v televíziách. Okrem niekoľkých málo filmov pre deti sa vysiela veľké množstvo filmovej produkcie nadabovanej do češtiny a opakovane sa objavujú pokusy zrušiť slovenský dabing pre deti. (V súčasnosti sa to napr. obchádza označením filmu za rodinný film.) Vysoký podiel prevzatých filmov nadabovaných do češtiny veľmi vážne ovplyvňuje vývoj slovenčiny ako jazyka médií. Má to negatívny vplyv na vývoj a kultivovanie slovenského jazyka, keďže slovenskí autori prekladu filmov a tvorcovia dialógov, ako aj herci majú čoraz menej práce, klesajú ich pracovné príležitosti a s tým aj skúsenosti pracovať adekvátne s týmto typom textov. Slovenský dabing mal naozaj dobrú úroveň, čo sa v RTVS a s kolísaním aj v Markíze či JOJ profesionálni tvorcovia zo všetkých síl usilujú udržať.

Ak budú pre elektronické médiá pracovať skúsení prekladatelia a začínajúci prekladatelia budú mať možnosť pod vedením redaktorov/dramaturgov rásť, úroveň používania štátneho jazyka bude stúpať.

Vo verejnoprávných médiách sa o jazyku hovorí veľmi málo. Potrebná je systematická a presvedčivá osveta založená na zatraktívnení problematiky jazyka.

Kultivovať jazyk sa však dá aj poéziou, dnes ju z médií už takmer nepočuť.

Kedysi významnú úlohu zohrávali hlásateľky, lenže tie školili skúsení jazykovedci. Tvorili protipól vyjadrení bežných ľudí aj politikov, diváci mali s čím porovnávať. Podobné školenia by určite zvýšili úroveň používania slovenského jazyka moderátorov, reportérov a komentátorov.

Verejnoprávna televízia by mohla zaradiť do programu napr. cyklus moderovaných diskusií o vývoji jazyka a o jeho vplyve na súčasný moderný jazyk, o jazykovej kultúre, o súčasnom hovorovom jazyku a o slangu, o fonetike a výslovnosti, ako aj o tendenciách, ktoré prevládajú, o pozitívnych aj negatívnych zmenách v modernom slovenskom jazyku. Mohla by spolupracovať s jazykovedcami z celého Slovenska vrátane Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra a katedier slovenského jazyka na vysokých školách.

Mgr. Oľga Ruppeltdová, predsedníčka Slovenskej spoločnosti prekladateľov umeleckej literatúry (z podkladov do druhej správy o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky; november 2013)

Ľudia z praxe, najmä spisovatelia, však upozorňujú, že nie je všetko v poriadku. Vážne varovanie vyslovil Vladimír Mináč. Podľa neho „slovenský jazyk potrebuje ťažkú a nevlúdnu prácu augiášovských stajníkov, ktorí by denne vykydali hnoj, čo sa rýchlo navrstvuje v novinách a časopisoch, vo všetkých informačných médiách, v slovenskom parlamente...“ (Paradiso, Bratislava 1998, s. 305).

Záplava jazykových kazov mnohých z nás rozhorčuje, no súboj s nimi vyzerá beznádejne. Zalistujte v časopisoch, v knihách, započúvajte sa do televíznych správ, stúpne vám adrenalín. Márne sa kedysi učilo, že „nechať si niečo urobiť“, napríklad nechať si vyčistiť oblek v čistiarni, je kalk z nemčiny, dnes nás na TA3 upozorňujú na reláciu venovanú **kultúre** (!) opakovaným „nechajte sa pozvať“. Povedzme, že zväčša ide o výstavy, výtvarníci sa vyjadrujú štetcom či kladivom, nie slovom, chybička sa prešmykne. A čo **herci**? Z obálky populárneho časopisu usmiata herečka oznamuje, že „... točí nový film“. V televízii sa príslušníčka staršej hereckej generácie zdôveruje, že „všetci sa snažíme nájsť nejaké role“.

Hrdza ľahostajnosti, ktorá rozožiera dnešnú slovenčinu, akoby sa nedala odstrániť. Podaktorí jazykovedci ustavične a zaťato upozorňujú na nedostatky, no márne.

V televízii či v rozhlase často počuť významné osobnosti, znalcov z rozličných oblastí života, politikov, štrajkujúcich učiteľov... Oplatí sa im pripomenúť Masarykov výrok: „Kdo chce správne česky myslieť, musí predovšetkým správne česky mlúviť.“ Vzťahuje sa to na všetky jazyky, aj na ten náš, vystavený víchrom módných zmien. Správnu slovenskú výslovnosť a peknú vetnú melódiu počujete už len zriedka, napríklad z banskobystrického rozhlasového štúdia, krásu slova či vety oceníte takisto len výnimočne, v dielach majstrov jazyka, ako je napr. Štefan Moravčík.

Mináč má pravdu, slovenský jazyk potrebuje „ťažkú a nevlúdnu prácu“.

Viera Švenková, spisovateľka (z článku Jazyk v uragáne zmien, Slovenské pohľady č. 1/2014, s. 151 – 153)

**Nedostatky zachytené v médiách
v mesiacoch september až november 2013
pri bežnom príležitostnom sledovaní mediálnych programov**

Chyby v znelostnej asimilácii	
Príklady chybnnej výslovnosti	Vysielateľ, program, dátum
dostupné kuchyne s eleganciou	TV Doma, reklama o 21.35 hod. 26. 9. 2013
s Einsteinovej ulice, s ulice Janka Alexyho	SRO, Zelená vlna, 28. 9. 2013, 30. 9. 2013 a 7. 10. 2013
s ovsenými vločkami	TV Doma, reklama po 20.00 hod., 28. 9. 2013
s úplne iným úmyslom	TV Markíza, Správy o 19.40 hod., 30. 9. 2013
s Európskym parlamentom	SRO, Správy o 13.00 hod., 1. 10. 2013
s úradu vlády	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 3. 10. 2013
s akýmkoľvek	TA3, Téma dňa, 3. 10. 2013
s opozičnými poslancami	SRO, Dobré ráno, 4. 10. 2013
s novou, so zľavou	SRO, reklama na Hondu o 7.30 hod., 4. 10. 2013
nás upozornil	SRO, Zelená vlna, 4. 10. 2013
so Zuzanou Šebestovou	SRO, zahĺásenie programu, 4. 10. 2013
s akoukoľvek surovinou	STV, Tajomstvo mojej kuchyne o 18. 15. hod., 6. 10. 2013
s Američankou	SRO, Športové správy, 7. 10. 2013
s alkoholom	TA3, Téma dňa o 20.00 hod., 7. 10. 2013
pracujete na smeny; s úradom; s očakávaného	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 8. 10. 2013
s Alahovým dovolením	TV Doma, Sultán o 20.30 hod., 8. 10. 2013
s odborními	SRO, Správy o 12.00 hod., 9. 10. 2013
v porovnaní s augustovými plánmi; s európskymi pravidlami; s európskym rozpočtom	SRO, Dobré ráno, 10. 10. 2013

výlet s augusta	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 10. 10. 2013
s opozíciou	SRO, Dobré ráno, 11.10. 2013 SRO, Správy o 7.30 hod., 24. 10. 2013
k obmedzeniu práva	SRO, K veci o 18.30 hod., 11. 10. 2013
počítajte s obmedzením	SRO, Zelená vlna, 12. 10. 2013
rozpočet s o niečo vyšším...	STV, O päť minút 12, 13. 10. 2013
s eurofondov, s osobným autom	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 13. 10. 2013
v smere s Ilavy	SRO, Zelená vlna, 14. 10. 2013
záchranári začali s oživovaním	TV JOJ, Správy o 19.20 hod., 14. 10. 2013
s Adym Hajdu	SRO, ranné vysielanie o 4.15 hod., 15. 10. 2013
s odznakom Horskej služby	SRO, Dobré ráno o 8.25 hod., 15. 10. 2013
Citroen s automatickou klimatizáciou	SRO, reklama o 12.00 hod., 15. 10. 2013
s odkladom na dva roky	SRO, Štúdio svet o 10.45 hod., 19. 10. 2013
s oboch strán	SRO, Správy o 11.00 hod., 19. 10. 2013
s už existujúcich predlôh	SRO, Dobré ráno o 7. 35 hod., 20. 10. 2013
bes označenia	STV, O päť minút 12, 20. 10. 2013
premiér s oznámením čaká; bes akejkolvek analýzy	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 20. 10. 2013
s európskych peňazí	STV, Správy o 19.00 hod., 20. 10. 2013
sme sa obrátili	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 21. 10. 2013
s opozičnej strany	SRO, Správy o 12.00 hod., 22. 10. 2013
k avizovanému príspevku	SRO, Správy o 18.00 hod., 23. 10. 2013
s okruhu	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 23. 10. 2013
s výživovým syndrómom	STV, Ženský magazín, 24. 10. 2013
čosi mu s auta vypadlo; s obrovským náskokom	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 24. 10. 2013
s akými; s novou; so spotrebou	SRO, reklama o 8.30 hod., 25. 10. 2013

s osobným	SRO, SRO, Zelená vlna o 18.15 hod., 25. 10. 2013
s európskych peňazí, s úradov práce	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 25. 10. 2013
s rýchlym účinkom	TV Markíza, reklama o 19.55 hod., 25. 10. 2013
pri vykladaní tovaru s auta	TA3, Správy o 22.00 hod., 25. 10. 2013
so spotrebou	SRO, reklama pred 9.00 hod., 26. 10. 2013
s ústavou	TA3, Správy, 27. 10. 2013
frajera s Ukrajiny	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 27. 10. 2013
s útoku	TV JOJ, Správy o 19.00 hod., 27. 10. 2013
s identickými údajmi	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 29. 10. 2013
so sebou	TV Doma, Sultán, 29. 10. 2013
s oravského	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 30. 10. 2013
s otázkou; s odpadom; s európskym právom; s odpočívadlami	SRO, Dobré ráno, 31. 10. 2013
s európskeho; s odpočúvaním / s odpočúvania	TA3, popoludňajšie vysielanie o 14.00 hod., 31. 10. 2013
s inými krajinami	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 4. 11. 2013
s akýmkoľvek rozpočtom; k novinám; nevedeli sme	SRO, Dobré ráno, 5. 11. 2013
s vedúcim	SRO, reklama o 12.30 hod., 7. 11. 2013
od eksministra; s otcom	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 7. 11. 2013
s úplatkami	SRO, Správy o 12.00 hod., 8. 11. 2013
sme na hranici	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 8. 11. 2013

Tvrdá výslovnosť mäkkých spoluhlások

Príklady chybnéj výslovnosti	Vysielateľ, program, dátum
neponáša sa (tvrdé ne)	SRO, Dobré ráno, 30. 9. 2013
do ciela; Rolnícka ulica	SRO, Zelená vlna o 8.00 hod., 2. 10. 2013
veľmi; nakoľko	SRO, Z prvej ruky o 12.30 hod., 3. 10. 2013

velmi; veľmi pekne	SRO, Sobotné dialógy, 5. 10. 2013; STV, Tajomstvo mojej kuchyne o 18.15 hod., 6. 10. 2013
--------------------	---

Ostatné chyby vo výslovnosti

Príklady chybnej výslovnosti	Vysielateľ, program, dátum
občanská vojna	SRO, Správy o 18.00 hod., 6. 10. 2013
pätnás stupňov, šesťnás stupňov	SRO, Správy o 10.00 hod., 7. 10. 2013, SRO, Správy o 12.00 hod., 17. 10. 2013
so mňou	TV Markíza, Búrlivé víno o 20.30 hod., 11. 10. 2013
mestské	SRO, Dobré ráno, 13. 11. 2013

Nesprávne použité privlastňovacie prídavné mená

Chyba	Vysielateľ, program, dátum
Paulovičove tajomstvo	SRO, reklama o 11.00 hod., 29. 9. 2013
zlodejove auto	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 27. 10. 2013
Kristínkine jedlo	STV, Tajomstvo mojej kuchyne o 18.15 hod., 27. 10. 2013
hovorcove auto	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 31. 10. 2013

Chybné skloňovanie a nesprávne predložkové väzby

Chyba	Vysielateľ, program, dátum
záleží od geografickej polohy	SRO, Dobré ráno, 12. 9. 2013
v Euronics	SRO, reklama, 25. 9. 2013
strany sú mimo parlament	SRO, Z prvej ruky, 30. 9. 2013
od Lucii	TV Doma, Bez servítky o 20.00 hod., 3. 10. 2013
zmena železničnej stanici	TA3, Dobré správy o 19.55 hod., 4. 10. 2013
pol miliarda eur	SRO, Sobotné dialógy, 5. 10. 2013
veľmi sympatickú pani si stretol	STV, Pošta pre teba, 5. 10. 2013

bude to záležať od jej jasnosti	SRO, Správy o 18.00 hod., 6. 10. 2013
mimo kameru	TV Markíza, 6. 10. 2013
žigulákovi (3. pád)	SRO, Dobré ráno, 9. 10. 2013
tejto pani (3. pád)	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 10. 10. 2013
v Lieseku	SRO, Počasie o 4.25 hod., 15. 10. 2013
namiesto hry na klavír	SRO, Dobré ráno o 7.35 hod., 20. 10. 2013
podľa opozícií	STV, O päť minút 12, 20. 10. 2013
v prípade ... Dáši ; od Dáši	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 20. 10. 2013; TV Markíza, Búrlivé víno o 20.30 hod., 28. 10. 2013
predaj jednej zdravotnej poist'ovni	SRO, Správy o 12.00 hod., 21. 10. 2013
kapre	TV Markíza, reklama o 20.00 hod., 22. 10. 2013, reklama o 19.55 hod., 25. 10. 2013
je to tak u fénoch	STV, Ženský magazín, 23. 10. 2013
mimo realitu	SRO, K veci o 18.20 hod., 24. 10. 2013
rodina malej Soni	TV Markíza, Správy 19.00 hod., 30. 10. 2013
pri mercedesi	SRO, Zelená vlna o 11.50 hod., 31. 10. 2013
vyžívam svoju odpoveď k tomu , aby	TA3, Volebné štúdio o 19.50 hod., 4. 11. 2013
ten, kto sedí v stoličke	STV, Milujem Slovensko, 8. 11. 2013

Nesprávne použité podoby výrazov

Chyba	Vysielateľ, program, dátum
Janka Kirschner	SRO, Dobré ráno, 25. 9. 2013
strany, ktoré niekoľkokrát samé uviedli	SRO, Štúdio svet o 10.15 hod., 28. 9. 2013
vy ste neprišli samé dve; babenky tam zostanú samé	STV, Pošta pre teba, 28. 9. 2013; TV Markíza, Búrlivé víno o 20.30 hod., 8. 10. 2013
môžme	SRO, Z prvej ruky o 12.30 hod., 3. 10. 2013
výjazdy hasičov hovoria samé za seba	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 4. 10. 2013
Teraz sa to spraví samé ?	SRO, Dobré ráno, 8. 10. 2013

auto samé začne vysielat' signál	SRO, Dobré ráno, 9. 10. 2013
dvadsaťročné výročie	SRO, Dobré ráno, 9. 10. 2013
so študentami	SRO, Dobré ráno, 10. 10. 2013, SRO, Dobré ráno, 22. 10. 2013, TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 29. 10. 2013
dôležitú odpoveď položíme; tým pádom	SRO, ranné vysielanie, 11. 10. 2013
problémy s chrbátom	SRO, Šport o 6.10 hod., 14. 10. 2013
občania toho využívajú	SRO, Správy o 8.00 hod., 21. 10. 2013
Dobrý (ako pozdrav redakcie)	SRO, K veci o 12.30 hod., 22. 10. 2013
Vy ste tak pekná	STV, Ženský magazín, 23. 10. 2013
venovali ste tak širokú pozornosť	TA3, Téma dňa, 25. 10. 2013
dvadsať jedna stupňov	SRO, Počasie o 16.15 hod., 25. 10. 2013
štyri celá šesť	TA3, Správy, 27. 10. 2013
s Francúzami	SRO, K veci o 18.30 hod., 27. 10. 2013
medvede samé sa cítia v úzkych	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 30. 10. 2013
lístky si kúpite na stanici bez dlhých rád	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 31. 10. 2013
Všetko raz dozrie	TV Markíza, upútavka na seriál Búrlivé víno, 31. 10. 2013 (vysiela sa takmer denne)
už nanášame zmeny	TA3, Volebné štúdio o 19.50 hod., 4. 11. 2013
autá, ktoré šoférujú samé	TV Markíza, Správy o 19.00 hod., 8. 11. 2013
vy ste u nás bol ; kto začal s protestami	STV, Milujem Slovensko, 15. 11. 2013
nenehali ho v klúde ; toto je možnosť, kedy by sme	STV, Legendy popu, 15. 11. 2013
Je osem päťdesiat jedna	SRO, Dobré ráno, 16. 11. 2013
tri jedna	SRO, športové správy o 9.00 hod., 16. 11. 2013
Nespisovné výrazy a ostatné chyby	
Chyba	Vysielateľ, program, dátum

vodítko	SRO, K veci o 18.30 hod., 27. 9. 2013
mne to tak nepríde, že	TA3, Téma dňa o 20.00 hod., 3. 10. 2013
všetkým týmto veciam a oveľa ďalším sa budeme venovať	SRO, Dobré ráno, 5. 10. 2013
zbytok	STV, Tajomstvo mojej kuchyne, 6. 10. 2013
trafil sa do priestoru	TV Markíza, Správy o 19.40 hod., 9. 10. 2013
v cisterne našli sáčky s drogou	SRO, Krátke správy o 15.00 hod., 10. 10. 2013
otázky ohl'adne motoriek	SRO, Dobré ráno, 13. 10. 2013
Vidíme sa opäť o týždeň. Vidíme sa doma.	STV, Tajomstvo mojej kuchyne, 13. 10. 2013; TV Markíza, Búrlivé víno, 14. 10. 2013
prepážka	SRO, Správy o 8.00 hod., 21. 10. 2013
strana sa vysporiadala	STV, Správy o 19.00 hod., 23. 10. 2013
vyvenčiť	SRO, Dobré ráno, 25. 10. 2013
jedná sa o vysokú oblačnosť	SRO, Počasie o 16.15 hod., 25. 10. 2013
tavený syr	STV, Tajomstvo mojej kuchyne, 27. 10. 2013
med voní; čo to obnáša	STV, Ženský magazín, 29. 10. 2013
ni nafta, ni benzín	SRO, Dobré ráno, 31. 10. 2013
Máme ten rovnaký fil , zahráme to.	SRO, Dobré ráno o 7.25 hod., 7. 11. 2013
došlo k dielčiemu zvýšeniu bezpečnosti	SRO, Dobré ráno, 11. 11. 2013
polievky zo sáčkov; voní to jak párek	TV Doma, Bez servítky, 15. 11. 2013

Jazyková kultúra v školských podmienkach

Jazykovú kultúru v školských podmienkach determinuje kultúrna úroveň verejných jazykových prejavov. Bežne sa hovorí, že jazyková kultúra napr. v prejavoch verejných činiteľov, v elektronických médiách, ale aj v písaných textoch je nízka, katastrofálna a pod. Hodnotiace úsudky sa robia na základe pozorovania konkrétnych verejných jazykových prejavov a zovšeobecňovania získaných údajov. Do kritérií hodnotenia jazykových prejavov sa premietajú požiadavky na využitie spisovnej normy národného jazyka, resp. očakávania, za ktorými sa skrývajú potreby jazykového spoločenstva. Predpoklad na produkovanie prejavov na požadovanej úrovni sa vytvára práve v školskom prostredí – v základnom a stredoškolskom jazykovom vzdelávaní.

V nových pedagogických dokumentoch v intenciách realizovania novej školskej reformy (od r. 2008) sa zdôrazňuje komunikačné vyučovanie s cieľom nadobudnutia komunikačnej kompetencie. Zložkou komunikačnej kompetencie je jazyková kompetencia, čiže znalosť a realizácia jazykových pravidiel, a to výslovnostných, gramatických (pravopis, syntax, morfológia), lexikálnych, štýlových a štylistických. Kultivovaný jazykový prejav, ku ktorému sa má žiak základnej a strednej školy dopracovať, je taký, ktorý rešpektuje komplex platných noriem, a to nielen jazykových, ale aj štýlových, žánrových, komunikačných a sociálnych, no s vedomím ich možnej variability, dynamiky. Predpokladom ich ovládania je dobré poznanie prostriedkov slovenského jazyka.

Do kultivovania jazykového správania žiakov je z pozície svojej roly v škole bezprostredne zapojený najmä pedagóg. Dôležitá je pritom úroveň jeho vlastného jazykového správania. Preto problematikou jazykovej kultúry v školstve a úrovňou ovládania slovenského spisovného jazyka sa musia zaoberať všetci učitelia. Ako kultivovaní používatelia spisovného jazyka, ktorí sú tvorcami kultivovaných jazykových prejavov, rozhodujú o jazykovom správaní v školskom prostredí. Pedagóg ako aktívny účastník jazykovej praxe tak ovplyvňuje smerovanie dynamiky školskej jazykovej kultúry.

Školská prax vyžaduje rozvíjať a kultivovať jazykové vedomie žiaka základnej a strednej školy vo vzťahu k národnému jazyku a popritom pestovať jeho pozitívny a najmä tvorivý vzťah k jeho najpoužívanejšej forme, k spisovnému jazyku, vo vyučovaní všetkých predmetov a zároveň aj v mimoškolskej činnosti. Žiak má vedieť prepínať kód, aby sa v oficiálnom verejnom prejave prezentoval bezchybným spisovným prejavom a v iných sociálnych prostrediach funkčne uplatňoval aj hovorové, nespisovné podoby národného jazyka. Takýmto prístupom sa žiaci vedú k prirodzenej láske a úcte k materinskému jazyku, ktorej východiskom je poznávanie jazyka a jeho jednotlivých podôb. Výučba v jazykovom vzdelávaní základnej a strednej školy tak kladie základy pre rozvíjanie jazykových

a komunikačných schopností žiaka ako súčasti jeho osobnosti, kultúry a správania sa v spoločenskom živote.

Základným predpokladom kultivovaného používania spisovného jazyka je dodržiavanie kodifikovanej normy. V tomto smere je potrebné stále sa usilovať o zapojenie jazykového vzdelávania do celkového školského prostredia, kde sa stretávajú všetky druhy komunikácie – oficiálna, polooficiálna aj neoficiálna. V záujme toho učiteľa by mali napomáhať zvyšovať u žiakov úroveň ich jazykových prejavov. Prieskumy však naznačujú, že u učiteľov (neslovenčinárov) sa často prejavuje ľahostajný vzťah k spisovnému jazyku prispôbovaním jazykového prejavu napr. módnym výrazom. Z analýz hovorených prejavov učiteľov sa zistili nedostatky vo vysokej frekvencii nadbytočných slov, napr. *proste, samozrejme, viac-menej, chcem povedať a pod.* alebo v nesprávnom slovoslede vo vetnej výstavbe. U učiteľov často prevažuje neformálnosť, čo na jednej strane možno hodnotiť pozitívne (eliminuje napätie), no na druhej strane, snaha „priblížiť sa“ žiakovi, nie je vždy vhodná.

Na zlepšenie úrovne jazykových prejavov učiteľov na základných a stredných školách sa ukazuje ako nevyhnutné venovať pozornosť ústnemu a písomnému prejavu poslucháčov učiteľských fakúlt. V príprave učiteľov sa zanedbáva a podceňuje jazyková príprava. Absolventi učiteľských fakúlt, ktorí neštudovali slovenský jazyk, nemajú prehľad v systéme a normách slovenského jazyka. Na zlepšenie jazykovej praxe v základných a stredných školách sa preto žiada zaviesť základy jazykovej prípravy (štylistika, rétorika, praktická komunikácia a i.) pre všetkých poslucháčov, budúcich učiteľov. Získali by tak nielen teoretické poznatky, ale hlavne praktické komunikačné schopnosti, ktoré by využili v pedagogickej činnosti. Keďže každý pedagóg je z pozície svojej roly v škole bezprostredne zapojený do kultivovania jazykového správania žiakov, je nevyhnutné, aby sa na túto úlohu aj kvalifikovane pripravoval. Mimoriadnu pozornosť treba venovať odbornej pedagogickej príprave budúcich učiteľov slovenského jazyka a literatúry, ktorá by mala spočívať v nadobudnutí uceleného obrazu o systéme slovenského jazyka a o jeho následnej aplikácii v školskej praxi.

Viacere výskumy uvádzajú prehrešky v jazykových prejavoch žiakov základných, stredných, ale aj vysokých škôl voči základným normám spisovnej slovenčiny:

Medzi najväčšie chyby v suprasegmentálnej oblasti patrí príliš rýchle tempo reči – spôsobuje u žiakov nedôslednú artikuláciu (nedopovedané hlásky, zhluk slov a viet do veľmi dlhých celkov, šumivé až rušivé dýchanie). Nedbalá artikulácia úzko súvisí s nezrozumiteľnosťou obsahu jazykového prejavu. Pre slovenčinu je typické pomalšie tempo reči. Bežným nedostatkom v prejavoch žiakov, ale i učiteľov je nesprávna melódia reči, najmä využívanie stúpavej melódie v oznamovacích vetách (problémy s aktuálnym vetným členením). V žiackych prejavoch dochádza aj k chybnej realizácii zložených priradovacích a podradovacích súvetí, keď sa pred spojkou alebo nutnou pauzou uplatní klesavá melódia. Pritom vetná melódia a správny dôraz sú citlivými prvkami štylizácie. Pri nesprávnej výslovnosti sú to predovšetkým nerešpektovanie mäkkého l, chyby v spodobovaní, vo výslovnosti zdvojených spoluhlások, cudzích slov a i.

Z hľadiska lexiky sa v našom jazyku objavuje veľké množstvo hlavne anglických výrazov (anglicizmov, resp. amerikanizmov). Vplyv angličtiny je najviac badateľný v elektronických médiách, ale aj v reči verejných činiteľov, manažérov firiem. Na jazykové vedomie žiakov pritom najviac (okrem učiteľov, rodičov a ľudí z najbližšieho okolia) vplyvajú masmédiá, vplyvné firmy a reklama. Medzi týmito troma zložkami je veľmi úzka prepojenosť. V televíznych reklamách firiem sa do jazyka vnášajú chyby práve najčastejšie v lexike: prádlo, límec, kotník, rohlík, kľud, tak svieže; niekedy sa vynechávajú zvrtné zámená – skončila párty a pod. Uvedená situácia sa následne odráža v jazykovej kultúre škôl. Používanie cudzích slov, nielen anglických, ale i nemeckých a českých, prevláda síce v bežných hovorených prejavoch, ale preniká aj do oficiálnej školskej komunikácie. V niektorých prípadoch ich študenti využívajú častejšie ako jestvujúce domáce pomenovania. Školopovinní používatelia jazyka vo výchovno-vzdelávacom procese využívajú aj prvky z teritoriálne, sociálne a funkčne diferencovaných útvarov národného jazyka. Používajú univerbizáciu a svoje prejavy štylizujú do takej podoby, aby boli čo najrýchlejšie a výslovnostne najúspornejšie. Takéto prvky však majú jednoznačne hovorový charakter. Z lexikálneho hľadiska sa u žiakov prejavuje slabá úroveň znalosti frazeologických jednotiek. Používajú skôr frazeologizmy slangového charakteru. Z morfológického hľadiska k prehreškom voči spisovnej slovenčine v školskom vzdelávaní patrí nesprávne používanie koncoviek, nesprávne ohýbanie slovných druhov, nesprávne tvary slovies pri vykaní: bola by ste taká láskavá, bol by ste taký dobrý a pod. V konverzácii sa uprednostňuje viac expresívnych výrazov ako neutrálnych, zvyšuje sa frekvencia používania zámen. Z hľadiska gramatickej stavby sa žiada venovať zvýšenú pozornosť syntaktickej výstavbe prejavu, pretože vo výpovediach (ústnych i písomných) badať stále viac nesprávny slovosled a vôbec „rozbitú“ syntax.

K novému typu komunikácie, ktorý výrazne ovplyvňuje aj komunikáciu v škole, patrí internet. Ide najmä o texty, ktoré vznikajú v procese interpersonálnej internetovej komunikácie, o reakcie diskutujúcich na východiskovú tému. Väčšinu internetových textov predstavujú nepripravené prejavy. Najmä dialogické repliky v takejto („internetovej“) komunikácii sú svojou spontánnosťou ovplyvňované v lexike (famiľarnosť a s tým súvisiaca neoficiálnosť – používanie 1. os. sg., oslovanie krstnými menami, tykanie, zvýšená expresivita výrazov – vulgarizmy, slang), v morfológii (nesprávne tvary), v syntaxi (nesprávny slovosled, rozbitá štylizácia) a v štylistike. Všetko toto sa dostáva aj do jazyka školy.

Použitie nespisovných výrazov, jazykových prvkov z iných útvarov národného jazyka vo vyučovacom procese je často nevedomé, pri ich zámernom použití ide skôr o snahu oživiť prejav, o dosiahnutie komunikačného efektu (odľahčiť atmosféru v triede). Silnie vplyv ústnej hovorenej formy dorozumievania, čo spôsobuje určitý tlak na kodifikovanú stránku jazyka a zároveň vyvoláva oslabovanie hraníc medzi takými vlastnosťami textu, ako sú ústnosť – písomnosť, spisovnosť – nespisovnosť, súkromnosť – verejnosť a pod.

Na základných i stredných školách sa venovala a stále sa venuje väčšia pozornosť pravopisu, gramatike a už menej pozornosti sa venuje štylistike. Ešte stále prevláda tendencia vyššie hodnotiť žiaka, ak vie vymenovať znelé spoluhlásky, prípadne vybrané slová po b, ako

povedať zmysluplnú vetu. Okrem toho v školskom vyučovaní prevláda stále najmä písomný prejav. Pritom základom výučby slovenského jazyka najmä v stredoškolskom vzdelávaní by mala byť rečová komunikácia, ktorá má oporu v jazykovom systéme. Čiže vypestovať u žiakov komunikačné kompetencie odvodené z procesov rečovej činnosti a z výsledku týchto procesov, z hotových textov.

Jednou z príčin, prečo absolventi stredných škôl majú problémy s výstavbou jazykového prejavu v spisovnej slovenčine ako v základnej, štylisticky diferencovanej a kodifikovanej norme nášho národného jazyka, v jej slovnej zásobe a gramatickej stavbe v súkromnom i verejnom styku, je nedostatočná pozornosť venovaná jazykovo-slohovej výchove v predmete slovenský jazyk a literatúra. To má za následok, že aj v prvých ročníkoch vysokoškolského štúdia slovenského jazyka sa objavujú závažné nedostatky vo vedomostiach zo slovenského jazyka. Spôsobené to bolo, resp. aj napriek už realizovanej školskej reforme stále je, preferovaním vyučovania literatúry a minimálnou pozornosťou venovanou hlbšiemu poznávaniu jazyka a jeho jednotlivých rovín. Pritom škola ako inštitúcia práve cez vyučovanie slovenského jazyka nesie výraznú zodpovednosť za úroveň jazykovej kultúry.

*doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD., Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (z podkladov do druhej
správy o používaní štátneho jazyka na území Slovenskej republiky; január 2014)*

Zoznam akreditovaných vzdelávacích programov kontinuálneho vzdelávania

Na rozvoj čitateľskej a predčitateľskej gramotnosti sú zamerané nasledovné vzdelávacie programy:

1. Rozvoj čitateľskej gramotnosti na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry,
2. Rozvoj čitateľskej gramotnosti v primárnom vzdelávaní,
3. Rozvoj čitateľskej gramotnosti v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským,
4. Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov v školách s vyučujúcim jazykom maďarským,
5. Budovanie čitateľskej gramotnosti na 1. stupni základných škôl,
6. Ako vytvoriť texty a úlohy na rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov 1. stupňa základnej školy,
7. Budovanie čitateľskej gramotnosti na 2. stupni základných škôl,
8. Rozvoj čitateľskej gramotnosti,
9. Rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
10. Podpora čitateľskej gramotnosti žiakov v základnej škole,
11. Integrácia čitateľskej gramotnosti do výučby na strednej škole,
12. Rozvoj čitateľskej gramotnosti v primárnom a nižšom sekundárnom vzdelávaní,
13. Rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov základných a stredných škôl,
14. Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v základnej a strednej škole,
15. Rozvoj čitateľskej gramotnosti v školskom klube detí,
16. Rozvoj čitateľskej gramotnosti na základnej a strednej škole,
17. Čitateľská gramotnosť a žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,
18. Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v školách,
19. Čítanie s radosťou – Ako motivovať deti k čítaniu,
20. Ako učiť žiakov spracovať informácie z textu,
21. Rozvíjanie predčitateľskej gramotnosti v materskej škole.

Na slovenský jazyk a literatúru sú zamerané nasledovné vzdelávacie programy:

1. Posilňovanie komunikačných kompetencií v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským,
2. Rozvoj schopností žiakov v argumentácii na vyučovaní jazykovej zložky predmetu slovenský jazyk a literatúra,
3. Kvalifikačné vzdelávanie na splnenie kvalifikačného predpokladu vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúra,
4. Inovatívne spôsoby hodnotenia žiakov v predmete slovenský jazyk a literatúra,
5. Posilňovanie komunikačných kompetencií v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským,
6. Aplikácia moderných vyučovacích metód a koncepcií vo vyučovaní predmetu slovenský jazyk a literatúra,

7. Metodika výučby slovenského jazyka a literatúry v rámci nových pedagogických dokumentov,
8. Debata a diskusia – rozvoj rečníckych zručností žiaka na hodinách slovenského jazyka a literatúry,
9. Ako pracovať s učebnicami a cvičebnicami na hodinách slovenského jazyka,
10. Učebnica ako základná textová pomôcka žiaka,
11. Využitie učebnice literatúry v učebnom procese so zameraním na rozvoj kľúčových kompetencií žiaka,
12. Využitie literárnych textov na rozvoj kľúčových kompetencií žiaka so zameraním na etické aspekty literárneho diela,
13. Tvorba testov a možnosti ich využitia v predmete slovenský jazyk a literatúra,
14. Tvorba didaktických testov vo všeobecno-vzdelávacích predmetoch s vyučovacím jazykom maďarským,
15. Tvorba a aplikácia didaktických hier a učebných pomôcok na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským,
16. Kvalifikačné vzdelávanie na splnenie kvalifikačného predpokladu na vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúra,
17. Moderné lingvistické a literárne obzory slovenčiny v škole,
18. Ako učiť sloh,
19. Kritériá hodnotenia slohových prác,
20. Inovatívna výučba slovenského jazyka a literatúry a tvorba Školského vzdelávacieho programu pre druhý stupeň základnej školy,
21. Posilňovanie komunikačných kompetencií vo vyučovaní slovenského jazyka pre učiteľov prvého stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským,
22. Umelecký prednes v systéme školských súťaží,
23. Rozvíjanie grafomotorických zručností detí ako príprava na písanie v základnej škole,
24. Implementácia nových jazykových poznatkov do vyučovania jazyka v základnej a strednej škole,
25. Čítanie s radosťou – Ako motivovať deti k čítaniu,
26. Literárna komunikácia na stredných školách,
27. Literárna komunikácia na druhom stupni základných škôl,
28. Prípravné atestačné vzdelávanie učiteľov SJL na 1. atestáciu,
29. Prípravné atestačné vzdelávanie učiteľov SJL na 2. atestáciu,
30. Premena školy: Cesta od tradičného vyučovania k aktívnemu učeniu sa žiakov,
31. Príprava učiteľa na realizáciu maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry.

Prehľad podnetov a zistení týkajúcich sa porušenia jednotlivých ustanovení zákona o štátnom jazyku v období od 1. januára 2012 do 31. decembra 2013

oblasť porušenia zákona	spôsob porušenia	subjekt zodpovedný za porušenie	okres, v ktorom sa porušenie vyskytlo
§ 3			
internetová stránka obce	oficiálna internetová stránka obce bola len v maďarskom jazyku	orgán verejnej správy	Veľký Krtíš
rokovanie mestského zastupiteľstva	väčšia časť rokovania prebiehala v maďarskom jazyku bez zabezpečenia prekladu do štátneho jazyka	orgán územnej samosprávy	Nové Zámky
obecné noviny	všetky informácie v obecných novinách boli zverejnené len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Dunajská Streda
internetová stránka obce	na internetovej stránke obce bolo zverejnených niekoľko dokumentov len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Levice
obecné noviny	všetky informácie v obecných novinách boli zverejnené len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Nitra
§ 3a			
geografické názvy	v označení orgánu verejnej správy sa použili nesprávne podoby geografických názvov z územia Slovenskej republiky	orgán verejnej správy	Rimavská Sobota

geografické názvy	v dvojjazyčnom (slovensko-maďarskom) dokumente sa použili nesprávne geografické názvy z územia Slovenskej republiky	právnická osoba zriadená zákonom	Banská Bystrica
názvy obcí	nesprávne použitie názvu obce v oficiálnom dokumente	orgán územnej samosprávy	Levice
označovanie ulíc	ulica v obci bola označená len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Levice
§ 4			
školská dokumentácia	časť školskej dokumentácie sa viedla len v maďarskom jazyku	právnická osoba zriadená obcou	Lučenec
§ 5 ods. 4			
obecný rozhlas	vysielanie obecného rozhlasu sa uskutočňovalo len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Nové Zámky
obecný rozhlas	vysielanie obecného rozhlasu sa uskutočňovalo len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Dunajská Streda
obecný rozhlas	v dvojjazyčnom (slovensko-maďarskom) vysielaní obecného rozhlasu nebolo dodržané poradie jazykov	orgán územnej samosprávy	Dunajská Streda
obecný rozhlas	vysielanie obecného rozhlasu sa uskutočňovalo len v maďarskom jazyku	orgán územnej samosprávy	Nitra
§ 5 ods. 8			
text na pamätnej tabuli	pamätná tabuľa osadená v roku 2009 obsahuje text len v maďarskom jazyku	nezistený	Nové Zámky
nápis na pamätníku	pamätník z roku 2007 obsahuje nápis len v maďarskom jazyku	nezistený	Nové Zámky
text na pamätnej tabuli	pamätná tabuľa na priečelí pamätného domu obsahuje text len v maďarskom jazyku	nezistený	Nové Zámky
§ 8 ods. 6			
nápisy pre verejnosť	časť maďarského textu na bilborde nebola sprístupnená v slovenskom jazyku	nezistený	Levice

nápisy pre verejnosť	na dvojjazyčnom veľkoplošnom plagáte nebola dodržaná vzájomná veľkosť obidvoch textov	právnická osoba	neuvedený
nápisy pre verejnosť	nápis na budove bol len v cudzom jazyku	právnická osoba	Žilina
nápisy pre verejnosť	pri označení verejného priestranstva nebolo dodržaná kodifikovaná podoba štátneho jazyka	orgán územnej samosprávy	Bratislava
nápisy pre verejnosť	reklamný text na billboardoch bol len v maďarskom jazyku	právnická osoba	Košice
nápisy pre verejnosť	informačná tabuľa bola len maďarskom jazyku	nezistený	Košice-okolie
nápisy pre verejnosť	názvy inštitúcií a prevádzok boli len v anglickom jazyku	právnická osoba	Poprad
nápisy pre verejnosť	reklamný billboard cestovnej kancelárie bol len v maďarskom jazyku	právnická osoba	Dunajská Streda
nápisy pre verejnosť	označenie pamätného domu nápisom bolo len v maďarskom jazyku	nezistený	Nové Zámky
nápisy pre verejnosť	na dvojjazyčnom veľkoplošnom plagáte nebola dodržaná vzájomná veľkosť obidvoch textov	právnická osoba	Nové Zámky
nápisy pre verejnosť	billbordy s politickou reklamou boli len v maďarskom jazyku	právnická osoba	Bratislava, Snina
nápisy pre verejnosť	nápisy na prevádzkach boli len v anglickom jazyku	právnická osoba	Bratislava

Monitorovanie oficiálnych internetových stránok obcí v okresoch Dunajská Streda a Komárno v čase od 21. novembra 2013 do 15. decembra 2013

V rámci prieskumu internetových stránok v okresoch Dunajská Streda a Komárno sa preskúmalo spolu 101 internetových stránok obcí. Z toho v okrese Dunajská Streda 64 stránok (tri obce v okrese nemali zriadené internetové stránky) a v okrese Komárno 37 stránok (štyri obce v okrese nemali zriadené internetové stránky).

V ďalšej časti správy sú obce v každom okrese rozdelené do dvoch skupín. V prvej skupine sú obce, ktoré mali všetky informácie zverejnené v štátnom jazyku v súlade so zákonom o štátnom jazyku. Značná časť týchto obcí ponúkala na svojich internetových stránkach možnosť výberu maďarskej a slovenskej jazykovej verzie. Všetky informácie zverejnené v maďarskej jazykovej verzii boli uvedené aj v slovenskom jazyku. V druhej skupine sú zaradené obce, ktoré pri publikovaní informácií na svojom webovom sídle nezabezpečili prístup k všetkým zverejňovaným informáciám v štátnom jazyku a časť týchto informácií (jedna obec všetky informácie) ponúkali iba v maďarskom jazyku. Išlo najmä o informácie z oblasti kultúry, športu, vzdelávania a cirkevného života. V niektorých prípadoch boli medzi údajmi, pri ktorých chýbala slovenská jazyková verzia, aj povinné informácie o činnosti samospráv vrátane všeobecne záväzných nariadení obecných zastupiteľstiev a iných dôležitých dokumentov.

Okres Dunajská Streda

1. skupina: obce, ktoré zabezpečili súlad so zákonom o štátnom jazyku:

Báč, Baloň, Bellova Ves, Blahová, Blatná na Ostrove, Bodíky, Bohel'ov, Čakany, Dobrohošť, Dolný Bar, Dunajský Klátov, Horná Potôň, Horný Bar, Hubice, Hviezdoslavov, Janíky, Klúčovec, Kostolné Kračany, Kráľovičove Kračany, Kvetoslavov, Kyselica, Lúč na Ostrove, Macov, Mad, Malé Dvorníky, Medved'ov, Mierovo, Ňarad, Ohrady, Ol'dza, Sap, Trstená na Ostrove, Veľká Paka, Veľké Blahovo, Vieska, Vojka nad Dunajom.

2. skupina: obce, ktoré nezabezpečili súlad so zákonom o štátnom jazyku:

Baka

Stránka obce (www.obecbaka.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Samospráva, názov kroniky – [Bakai Krónika](#) (príloha: kronika_stranka),
- sekcia Kronika – [Bakai Krónika](#) (príloha: kronika_pdf),
- sekcia Samospráva – Hlásnik – Hlásnik, október, 2013, všetky články (príloha: noviny_hirmondo_oktober),
- sekcia Samospráva – Hlásnik – záznam z vysielania RTVS Patria (príloha: radio_patria).

Čenkovce

Stránka obce (www.cenkovce.sk) ponúka možnosť výberu informácií v štátnom jazyku, anglickom a maďarskom jazyku. V rubrike Dokumenty má spoločné informácie v štátnom

a maďarskom jazyku. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia História, neúplné informácie (príloha: historia_sk, historia_mad, historia_mad1, 2).

Čilížská Radvaň

Stránka obce (www.csilizradvany.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná stránka - Aktuality, pozvánka na divadelné predstavenie Cintorín – **Temetés**, XV. Deň obce – **XV. CSILIZRADVÁNYI FALUNAP**, protestná demonštrácia – **Tiltakozó demonstráció**, text Deň detí – **Gyereknep 2013**, Pozvánka na deň detí – **Gyereknapi meghívó !!!**, Zber separovaného odpadu, upozornenie – **Felhívás !!!**, Pozvánka výročie revolúcie 1848/49 – **Meghívó! 2013-Mar-14 – Emlékezés 1848. március 15-re**, ďalšie texty (prílohy: hlavna_stranka_aktuality_sk, hlavna_stranka_aktuality_sk1,2,3,4, hl_str_aktuality_den_obce_mad, hl_str_akt..._mad1, 2, 3, 4),
- sekcia O obci, rubrika miestne noviny, marec 2013 – **Radványi Hírmondó** (príloha: rubrika_miestne_noviny_sk, miestne_noviny....mad),
- sekcia Radvanský hlásnik – **Radványi Hírmondó** (príloha: hlasnik...marec2013),
- sekcia O obci – Partnerské obce, dohoda o partnerstve (príloha: druzba_stranka, druzba...4x),
- sekcia O obci – Všeobecné informácie, neúplné informácie (príloha: o_obci_vseobecne_sk, o_obci_vseobecne_mad),
- sekcia História – História obce, neúplné informácie (príloha: historia_sk, historia_mad, historia_mad1),
- sekcia História – Kostol, neúplné informácie (príloha: kostol_sk, kostol_mad, kostol_mad1),
- sekcia História, chýba rubrika Mór Koczán (príloha: kostol_sk, kostol_mad),
- sekcia Organizácie – ZŠ s VJM, MŠ, neúplné informácie (príloha: zs_sk, sz_mad1 -4),
- sekcia Samospráva – Verejnoprávne dokumenty, niektoré názvy oznamov, napr. [Felhivas epitkezesi telkek.doc](#) – oznámenie o predaji pozemku, [Fotópályázat-Csilizradvány képekben.docx](#) – fotografická súťaž, [Hirdetes.doc](#) – identifikácia hrobov, [OZ meghívó \(2\).pdf](#) – pozvánka na 1. zasadnutie OZ, [iskola.JPG](#) – škola, [epitkezesi telkek.jpg](#) – geometrický plán (príloha: dokumenty_sk),
- sekcia Samospráva – Verejnoprávne dokumenty, pozvánka na 1. zasadnutie obecného zastupiteľstva Č. Radvaň 8. 2. 2013, oznámenie o predaji pozemku, vyhlásenie fotosúťaže, harmonogram separovaného zberu (príloha: pozvanka_OZ..., predaj_pozemku..., fotosutaz..., separ_zber),
- sekcia Galéria – názvy fotogalérie, **óvoda elete** – škôlka, **Radvány képekben** – Radvaň v obrazoch, **Radványi hírmondó** – Radvanský hlásnik, **rendezvények** – podujatia, Step Up the Partnership – partnerstvo (príloha: fotogaleria_sk).

Dolný Štál

Stránka obce (www.dolnystal.webnode.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej a anglickej jazykovej verzie.

V rubrike Obecné zastupiteľstvo, Dokumenty, Zápisnice, Uznesenia sú tieto dokumenty uvádzané spoločne pre štátny jazyk a maďarský jazyk v rôznom poradí.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- viaceré internetové označenia jednotlivých rubriek, napr.: označenie školských zariadení a neziskových organizácií – <http://dolnystal.webnode.sk/sk/intezmenyek->

szervezetek/, poslanci obecného zastupiteľstva –
<http://dolnystal.webnode.sk/sk/onkormanyzat/>, fotogaléria –
<http://dolnystal.webnode.sk/sk/fenykepgaleria/>, príloha: int nazvy sk, int nazvy sk1 -2),
- v rubrike Nájdate nás na Facebooku a ďalšie odkazy v tomto poli (príloha: text_fb_sk).

Dunajská Streda

Stránka obce (www.dunstreda.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej, anglickej a nemeckej jazykovej verzie.

Niektoré texty týkajúce sa názvov mestských organizácií na stránke sú dvojjazyčné. Dunajská Streda zabezpečuje rokovanie Mestského zastupiteľstva v štátnom jazyku formou simultánneho prekladu.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- odkaz na stránku mestského kultúrneho strediska – **VMK Dunaszerdahely** (príloha: kult_stredisko_st),
- sekcia Mestské zastupiteľstvo – Video, záznam z 22. zasadnutia MZ 26. 2. 2013, neúplné informácie (príloha: kult_stredisko_sk, msz_sk),
- sekcia Otvorené mesto – Materiály na rokovanie MZ – zápisnica z 33. zas. MZ (príloha: zapisnica33_sk, zapisnica_33_sk1),
- úvodná stránka – Vianočné trhy (príloha: vianocne_trhy_sk).

Gabčíkovo

Stránka obce (www.gabcikovo.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- v ponuke sekcie Aktuality niektoré články, napr. 07. 05. 2013 **Újabb birkózó sikerek Csehországban** – úspechy športovcov v Česku, od 15. 10. 2013 do 23. 4. 2013 neboli zverejňované informácie v štátnom jazyku, napr.: **6. 5. 2013 Bős nagyközség harmadik üléséről** – zasadnutie obecného zastupiteľstva, **30. 09. 2013 Újabb gyűlés után a bósi önkormányzat képviselőtestülete** – zasadnutie obecného zastupiteľstva, (príloha: aktuality_sk1-3, aktuality_mad1-4, gabcikovo),
- sekcia Aktuality ďalšie oznamy o aktivitách samosprávy, podujatia kultúrneho a športového charakteru, v mesiaci marec bolo v štátnom jazyku zverejnených 6 správ, v maďarskom jazyku 11 správ (príloha: aktuality_sk1-3, aktuality_mad5-6).

Holice

Názov internetovej stránky obce je uvedený v štátnom jazyku – www.obecholice.sk, po zadaní do vyhľadávачa sa objaví názov stránky v maďarskom jazyku <http://egyhazi.gelle.sk> a maďarská jazyková verzia. Stránka v štátnom jazyku neexistuje.

Horné Mýto

Stránka obce (www.hornemyto.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Aktuality – názov dokumentu – **Felhívás** – výzva, pozvánka na stretnutie s družobným mestom **6. 7. 2012 - Bogyoszló – Érbogyoszló -- Felsővámos testvér település találkozó Bogyoszlón**, pozvánka na festival žatvy a deň obce 7. 7. 2012 – **Aratófesztivál és falunap-Bogyoszló** (príloha: vyzva_sk, festival_druzba_sk1-3),
- sekcia Aktuality, chýba rubrika Program (príloha: vyzva_sk, programy_mad1).

Jahodná

Stránka obce (www.obecjahodna.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

Na stránke sú texty uvádzané v štátnom jazyku, ojedinele dvojjazyčne.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Základná škola, základné informácie (príloha: zs_vjm),
- sekcia Home, pozvánka na Jahodový festival – **Eperfesztivál 2012** (príloha: festival).

Jurová

Stránka obce (www.jurova.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- v sekcii Aktuality, výzva obce na upratovanie obecného priestoru – „**Tisztítasuk meg Csallóközt**” **szemétyújtó brigád Dercsikán 2013. 03. 23-án** (príloha: vyzva_upratovanie),
- sekcia Galéria, pozvánka na Deň obce – **Falunap 15.6. 2013** (príloha:den_obce2x)).

Kútniky

Stránka obce (www.kutniky.home.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. Niektoré pozvánky na kultúrne podujatia sú uvádzané dvojjazyčne, s rôznym poradím textov v oboch jazykoch. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- pozvánky dunajskostredského sídla o zachovanie maďarstva – **Értesítő 20. 4. 2013** (príloha: pozvanka...sk1-2, pozvanka....mad),
- pozvánka na kultúrne podujatie rekonštrukcie historickej udalosti (príloha: pozvanka_historia_sk).

Lehnice

Názov internetovej stránky sa uvádza v štátnom jazyku – www.obeclehnice.sk. Obec má zriadenú aj druhú oficiálnu webovú stránku s názvom www.lehnice.sk. Analyzovaná bola stránka www.obeclehnice.sk s aktuálnejším rokom zriadenia © 2007 – 2008 Obec Lehnice – TJ Lehnice v2.0 created by tarhona.sk.

Stránka obce má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Väčšina údajov a oznamov je uvádzaných iba v štátnom jazyku, niektoré dvojjazyčne, najprv v štátnom jazyku, za ním nasleduje oznam v maďarskom jazyku. Vyhľadávanie názvov súborov v štátnom jazyku je neprehľadné. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Novinky – Názov, názov článku – [07.11: Figyelem!!!](#), – Pozor! (príloha: novinky_nazov_sk1),
- sekcia Novinky – Názov, názov článku – [13.02: Lég 3D-s térképe](#), – mapa (príloha: novinky_nazov_sk1),
- sekcia Novinky – Názov, obecné noviny č. 2., 2012, [13.02: Légi Hírnök 2. sz.](#), (príloha: noviny_nazov_sk1).

Okoč

Stránka obce (www.okoc.sk) má možnosť voľby slovenskej, anglickej a maďarskej jazykovej verzie.

Niektoré názvy oznamov sú dvojjazyčné, v rôznom poradí. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- v sekcii Aktuality pod názvom [felhivas az audi hungaria toborzasi napra dunaszerdahely.docx](#) – Audi Náborový deň v Dunajskej Strede, príloha spoločnosti AUDI Hungaria Motor v náborom dni s ÚPSVaR, (príloha: audi...),

- sekcia Obec – Významné osobnosti, video – <http://www.youtube.com/watch?v=WLIHkoqUNJI> (príloha: osobnosti),
 - v sekcii Školstvo, oficiálna stránka ZŠ s VJM (príloha: zs_vjm),
- v sekcii Kalendár neúplné informácie, viacero pozvánok, napr. *spomienka na deň Floriana, 4. 5. 2013 – Flórián napi megemlékezés, stafetový beh k pamätnému stĺpu 31. 5. 2013 – [Kopjafa-stafétafutás](#), 12. 10. 2013 oberačkový ples – Szüreti bál* (príloha: kalendar_stranka_sk01-2, kalendar_mad1-9, den_floriana, stafetovy_beh, oberackovy_ples...),
- sekcia Aktuality – Obecný rozhlas, viaceré oznamy a pozvánky, napr. pozvánka na operu 29. 9. 2013 – **Opera trio**, koncert skupiny Crux 21. 9. 2013 – **CRUX keresztény zenekar koncertje**, - otvorenie boxového klubu 30. 5. 2013 – **Boxklub megnyitó**, III. rockový festival 14. 7. 2012 – **III. Rockfesztivál** (príloha: obecny_rozhlas_sk, obecny_rozhlas_mad, pozvanka_opera, Crux..., box..., rock_festival..., rock_fest_stranka_mad),
- v sekcii Fotogaléria, názvy a text k fotografickým súborom, napr. sedliacka olympiáda Žitného ostrova 28. 6. 2012 - **[II. Csallóközi Parasztolimpia](#)**, Majáles - **[Majális 2012](#)** (príloha: fotogaleria).

Orechová Potôň

Stránka obce (www.orechovapoton.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. Zverejnené texty sú zväčša uvádzané jednojazyčne, v štátnom jazyku. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- sekcia Školy ZŠ a MŠ s VJM <http://zsorechovapoton.sk/>, okrem informácií týkajúcich sa verejného obstarávania (príloha: zs_vjm, zs_vjm1).

Padáň

Stránka obce (www.padan.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná strana – úvodný text starostu - **Üdvözljük honlapunkon** (príloha: starosta_sk, starosta_mad),
- sekcia História obce - obecná história (príloha: historia_sk, historia_mad),
- sekcia Základné informácie (príloha: zakladne_informacie_sk, zi_mad, zi_mad1-3),
- sekcia Organizácie - Dobrovoľný hasičský zbor (príloha: hasic_zbor_mad),
- sekcia Inštitúcie - ZŠ s VJM, MŠ, školská jedáleň (príloha: zs_vjm_sk, sj_mad),
- sekcia Kontakty - partnerské obce (príloha: kontakty_sk, kontakty_mad),
- chýba sekcia Cirkvev – reformovaná, rímsko-katolícka – **Egyházak** (príloha: starosta_sk, cirkev_mad1-2),
- chýba sekcia Obecný úrad – základné informácie – **Községi hivatal** (príloha: obecny_urad_sk, ou_kozsegi_hivatal_mad).

Pataš

Stránka obce (www.obecpatas.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- sekcia História – obecná história (príloha: historia_sk, historia...)

Povoda

Stránka obce (www.obecpovoda.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Informácie sú uvádzané dvojjazyčne, v poradí maďarský, slovenský jazyk. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná stránka – súťaž labužníkov – „**ÍNYENCEK VERSENYE**” **PÓDATEJEDI HAGYOMÁNYTEREMTŐ FŐZŐVERSENY A POLGÁRMESTERI KUPÁÉRT** (príloha: sutaz_labuznikov_sk, sutaz_labuznikov_mad).

Rohovce

Stránka obce (www.rohovce.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Niektoré názvy sa uvádza stránka dvojjazyčne, v rôznom poradí. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- internetový názov hlavnej stránky **Fő oldal** (príloha: hlavna_str),
- sekcia Obecný úrad – Kalendár udalostí, viaceré kultúrne, školské podujatia, zápis detí do ZŠ (príloha: kalendar_sk, kalendar_mad, mad1),
- sekcia Kalendár udalostí - chýba sekcia Obrazová galéria – spoznaj svoju obec **Képgaléria - Ismerd meg falunkat** (príloha: kalendar_sk, kalendar_mad),
- sekcia História obce, neúplné informácie (príloha: historia_sk, historia_mad1-2),
- sekcia Škola, základné informácie (príloha: zs_vjm_sk, sz_vjm),
- chýba sekcia MŠ – **Óvoda** (príloha: historia_sk, historia_mad1),
- chýba sekcia Organizácie – **Szervezetek** (príloha: organizacia_sk, organizacie_mad).

Šamorín

Stránka obce (www.samorin.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Texty sú uvádzané jednojazyčne v štátnom jazyku, ojedinele dvojjazyčne, viaceré odkazy (Mestská knižnica, stránka EÚ) majú automatický prechod na maďarskú verziu stránky. V štátnom jazyku nie sú zverejnené viaceré príspevky v jednotlivých číslach mestských novín Šamorín a okolie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- odkaz na stránku ZŠ s VJM - **Corvin Mátyás Magyar Tanítási Nylevű Alapiskola Somorja** (príloha: odkaz_zs_vjm),
- odkaz na stránku Gymnázia s VJM – **Madách Imre Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium Šamorín - Somorja** (príloha: odkaz_zs_vjm),
- stránka Gymnázia s VJM má neúplné informácie v štátnom jazyku a skrytú ikonu na prechod do slovenskej verzie stránky (príloha: gymnasium_mad, gymnasium_ikona_gymnasium_sk),
- odkaz na vlastnú stránku rozvojových projektov mesta s Bratislavou – **Városfejleszté projektek Közösen Pozsony mellet** (príloha: projekty),
- odkaz na vlastnú stránku rozvojových projektov mesta s inými partnerskými obcami – **Szigetek- Közösen: hulladék mentesen** (príloha: projekty),
- sekcia Občan - Mestské noviny Šamorín a okolie 11/2013, viaceré články, napr. zlaté ocenenie pre šamorínsky družstvo - **Dupla aranysávos minősítés a Csalinak**, drobné správy bez názvov zo 4., 23. a 25. 10. 2013, (príloha:samorinaokolie..., somorjaesvideke...).

Štvrtok na Ostrove

Stránka obce (www.stvrtoknaostrove.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Forum (príloha: forum),
- sekcia Spravodajca, internetové názvy súborov **Hirnok.sk** – Spravodajca (príloha: hirnok_SK_03_2012),
- príspevky v obecných novinách Spravodajca, **130 éves a Csallókozcsutortoki Onkentes Túzolto Testület** – 130 rokov dobrovoľníckeho požiarného zboru, **Tudnivalok csatornahalozatunk múkodeseről** – príspevok starostu, **Felhívás** – Výzva, **Ha Krisztus**

nem tamadt fel, akkor hiabavalo a mi hitunk... - božie slovo, a ďalšie príspevky (príloha: Hirnok_SK_2012_01, Hirnok_HU_01_2013).

Topolníky

Názov internetovej stránky je uvádzaný v štátnom jazyku – www.topolniky.sk, po načítaní názvu sa objaví internetový názov obecnej stránky <http://www.topolniky.sk/hun/index.php/hu> v maďarskej jazykovej mutácii. Stránka obce má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Správy – Voľby do VÚC 2013 – výsledky, Volebný obvod 1,2, 3, (príloha: volby_stranka, volby...sk1-4, vysledky...sk4),
- sekcia Najnovšie články – Advent – [GYERTYAGYÚJTÁS](#), V TOPOLNÍKOKH CHODIL MIKULÁŠ – [NYÁRASDON JÁRT A MIKULÁS](#), BABARUHA BÖRZE – BURZA DETSKÉHO OBLEČENIA (príloha: intern_nazov_sk, burza),
- sekcia Obec – Fotogaléria, neúplné informácie o kultúrnych podujatiach a oznamoch – [A Pátria Rádióban elhangzott riport a nyárasdi felnőtt színjátszókkal](#) – reportáž v rádiu Patria obci, ["Duna Menti Tavasz"](#) - Podunajská jar (príloha: fotogaleria),
- sekcia Inštitúcie – MŠ, neúplné informácie (príloha: ms_sk, ms_mad).

Trhová Hradská

Stránka obce (<http://www.trhovahradska.sk/sk/>) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná stránka – Aktuality, pozvánka na adventný koncert – **A KICSI HANG verséneklő együttes ingyenes Ádventi koncertje 2013. december 1-én 16 órától a Kultúrházban** (príloha: advent),
- sekcia Hlavná stránka – Aktuality, pozvánka na súťaž detí – **A „7mérföldes csizmában heted7 határon át” mesevetélkedő nevezési lapjai** (príloha: sutaz_audi),
- sekcia Hlavná stránka – Aktuality oznámenie o prijímaní uchádzačov do zamestnania v Audi v Győri (príloha: sutaz_audi, audi2),
- sekcia Fotogaléria, sekcia Fotogaléria, názov fotografického súboru osláv výročia revolúcie 1848/49 – **2013 március 15.**, (príloha: 15marec),
- názov fotografického súboru, upratovanie obce – **Falutisztítás 2013**, (príloha: 15marec).

Trnávka

Stránka obce (<http://obectrnavka.sk/>) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Obec Trnávka – B Trnávka článok **A Csallóköz egyik legrégebb települése** – Trnávka, jedna z najstarších osád (príloha: trnavka),
- sekcia Obec Trnávka – Organizácie, neúplné informácie **Színjátssok sikere** – Divadelné úspechy (príloha: divadlo),
- sekcia Obec Trnávka – Partnerské obce, neúplné informácie (príloha: druzba_sk, druzba_mad),
- sekcia Aktuality – Katolícka cirkev – farnosť Báč, neúplné informácie (príloha: farnost_sk, farnost_mad),
- sekcia Aktuality – Oznamy – História obce Trnávka, neúplné informácie (príloha: historia_sk, historia_mad).

Veľké Dvorníky

Stránka obce (www.velkedvorniky.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Po načítaní stránky sa objaví maďarská verzia stránky. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- internetové názvy sekcií vo vyhľadávači, napr. História - <http://www.velkedvorniky.sk/sk/tortenelem>, Kontakt - <http://www.velkedvorniky.sk/sk/elerhetosegek> formuláre - <http://www.velkedvorniky.sk/sk/urlapok> (príloha: historia_sk, kontakt_sk, formular_sk).

Veľký Meder

Stránka obce (www.velkymeder.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Po zadaní do internetového vyhľadávača napr. velkymeder sa objaví názov www.velkymeder.sk.hu a maďarská jazyková mutácia stránky. Informácie na stránke sú uvádzané takmer iba v štátnom jazyku. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto dokumenty:

- sekcia Samospráva – Úrady, inštitúcie a organizácie – Vzdelávanie, názov internetovej stránky ZŠ s VJM - <http://bartokbelaalapiskola.edupage.org/> (príloha: zs_vjm),
- sekcia Mesto – Veľkomederský hlásnik, niektoré príspevky vo všetkých číslach ročníkov 2013, 2012, napr.: Veľkomederský hlásnik 1-2, 2013, články – Schválili poradovník investičných akcií – neúplné informácie, **Nálunk ismerkedtek a felvidéki magyar ifjúsággal** – Zoznámili sme sa s mladými Maďarmi z južného Slovenska, **Korszakváltás a megyeri Csemadoknál** – Udalosti v Čemadoku, **A Bartók Béla Alapiskola legjobbjai** – Najlepší zo ZŠ s VJM (príloha: velkomedersky..., nagymederi...).

Vrakúň

Stránka obce (www.vrakun.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Vrakúň – Z histórie obce, neúplné informácie (príloha: vrakun),
- názov internetovej stránky ZŠ s VJM – <http://www.nyekvarkonyialapiskola.sk/> (príloha: nazov_zs_vjm),
- stránky ZŠ s VJM (príloha: zs_vjm).

Vydrany

Stránka obce (www.vydrany.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej, anglickej a nemeckej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Obec chýba podskupina Štatistika, Medzinárodné vzťahy – **Statisztika, Nemzetközi kapcsolatok** (príloha: obec_sk, obec_mad),
- sekcia Obec – Obecné noviny, Vydrany ...naša dedina, IV. Ročník 2012, január, názvy súborov novín a články: Milí rodičia – **Kedves Szülők!**, Vážení čitatelia – **Tisztelt olvasók!**, V službách kultúry – **A kultúra szolgálatában**, Tvorivá dielňa Júlie – **Juliska néni varázsműhelye**, I. valentínsky dobročinný ples – **I. Bálint napi jótekonysági báljára**, zápis detí do 1. roč. ZŠ s VJM – **magyar Tannyelvű alapiskola hodos**, Pri ktorých potravinách na čo treba dávať pozor – **Melyik élelmiszernél mire figyeljünk?**, spoločenská kronika, Jesenné výsledky stolnotenisového klubu – **Az asztalitenisz klub őszi eredményei**, Turnaj Alexandra Kovácsa – obecný amatérsky stolnotenisový turnaj – **Kovács Sándor emlékverseny – amatőr asztalitenisz falubajnokság**, výsledková listina – **2. liga diákok, déli csoport**, stránku pripravil – **Az oldalt összeállította: MUDr. Jozef Kmet', MPH, a Hodosi Asztalitenisz Klub elnöke**, tiráž novín - **Hodos, a mi falunk** – Vydrany, naša dedina – **A hodosi önkormányzat információs havilapja**, vydal – **Kiadja: Hodos**

Községi Hivatal, 930 16 Vydrany č. 71, tel./fax: 031/552 21 25. Kiadásért felel Hodos község önkormányzata. Főszerkesztő: Angyal Sándor.

Főszerkesztő-helyettes: Rózsa Ildikó. Nyelvi szerkesztő: RSDr. Orbán Péter, Luboš Banič. Email: ujsag.hodos@gmail.com. Nyomja a Reproffset nyomda Dunaszerdahelyen. Engedélyezte a SZK Kulturális Minisztériuma, Pozsony. Nyilvántartási szám: EV 3100/09 (príloha: Hodos1),

- sekcia Obec - Obecné noviny, Vydrany ...naša dedina, IV. Ročník 2012, február, marec, apríl, viaceré články (príloha: Hodos2-4).

Zlaté Klasy

Stránka obce (www.zlateklasy.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej a anglickej jazykovej verzie.

Oznamy a pozvánky na kultúrne podujatia sú zverejňované dvojjazyčne (štátny, maďarský jazyk). V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Aktuality, pozvánka na súťaž vo varení guláša 3. 8. 2013

<http://www.zlateklasy.sk/index.php?id=3&ni=106> – **Bográcsfőző versenyre** (príloha: sutas_sk),

- sekcia Aktuality, pozvánka na letný tábor – **FELHÍVÁS – NYÁRI TÁBORRA !!!**, (príloha: letny_tabor..., letny_tabor).

Okres Komárno

1. skupina: obce, ktoré zabezpečili súlad so zákonom o štátnom jazyku:

Bajč, Brestovec, Čalovec, Čičov, Dedina Mládeže, Dulovce, Chotín, Imeľ, Lipové, Marcelová, Modrany, Svätý Peter, Šrobárová, Trávník, Veľké Kosihy, Virt, Zemianska Olča.

2. skupina: obce, ktoré nezabezpečili súlad so zákonom o štátnom jazyku:

Bátorové Kosihy

Stránka obce (www.batorovekosihy.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. Texty sú uvádzané striedavo v štátnom jazyku a maďarskom jazyku, väčšinou v poradí štátny jazyk, maďarský jazyk. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná stránka, Karta finančnej podpory na výstavbu detského ihriska – Téglajegy érteke (príloha: karta_ihrisko, vyzva_ihrisko_sk),
- sekcia Hlavná stránka, oznam o výučbe angličtiny, plagát (príloha: plagat_anglictina_sk, oznam_angl_sk),
- sekcia Hlavná stránka, názvy kultúrnych pamiatok – kaštieľ – **Kobek kastély** – **Pálffy kastély**, mlyn – **Ella malom**, rímsko-katolícky kostol – **Római katolikus templom**, reformátorský kostol – **Református templom** (príloha: kult_pamiatky_sk),
- sekcia Obec – Partnerstvo (príloha: partnerstvo),
- sekcia Občan – Školstvo a mládež, názov odkazu na stránku ZŠ s VJM – <http://kjaibk.edupage.org/> a základné informácie (príloha: zs_vjm, zs_vjm_stranka_sk),
- sekcia Občan – Školstvo a mládež, názov odkazu na stránku *Súkromná stredná odborná škola Mostován* – www.maganiskolabk.sk a základné informácie (príloha: str_skola, str_skola_stranka),
- sekcia Občan – Obecné noviny – **Bátorkeszi Alap**, internetový odkaz, stránka obecných novín (príloha: obecne_noviny, obecne_noviny_stranka),
- sekcia Občan – Farnosť, neúplné informácie (príloha: farnost_sk, farnost1),
- sekcia Ako vybaviť – Stavebný úrad – Tlačivá, názvy súborov na stiahnutie, napr.

Návrh na vydanie rozhodnutia o umiestnení stavby –

[001 epitmenyelhelyezes javaslat.pdf](#) (príloha: ako_vybavit_sk1),

- sekcia Ako vybaviť – Zásady poskytovania informácií – Tlačivá, názov súboru na stiahnutie – **1melleklet-bejegyzes.pdf** (príloha, ako_vybavit_sk).

Búč

Stránka obce (www.obecbuc.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej, anglickej a nemeckej jazykovej verzie. Texty právneho a kultúrneho charakteru sú zverejňované dvojjazyčne. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Úvod – Základné informácie – výzva občanom o pomoc pri organizovaní partnerského stretnutia – **2013.04.25. TISZTELT POLGÁROK, KEDVES BÚCSIÁK!** (príloha: vyzva_sk, vyzva_mad),
- sekcia Samospráva – Obecné zastupiteľstvo – Poslanci obecného zastupiteľstva, zamestnanci Obecného úradu, (príloha: poslanci_sk, ...sk1, samosprava_sk1, poslanci_mad, poslanci_mad1),
- sekcia História (príloha: historia_sk, historia_mad1-5),
- sekcia Školstvo, názov odkazu ZŠ s VJM (zs_vjm_sk),
- sekcia Občianske združenia, karate klub (oz_karate_sk, oz_karate_mad),
- sekcia Verejné – názov súboru a pozvánky na zasadnutie Obecného zastupiteľstva –

Testületi üllés 28. 6. 2012, 25. 6. 2013, 26. 9. 2013, 29. 3. 2012 (príloha: pozvanka_sk1,...4, ...7, pozvanka_sk2, pozv...sk6, ...8, pozvanka280312),

- pozvánka na predstavenie G. Gála dňa 29. 1. 2012, pozvánka OÚ v Búči na odhalenie pamätnej tabule J. Eszterházyho v knižnici dňa 8. 12. 2012, Kalendár udalostí na roky 2012 a 2013, pozvánka na dopravný deň dňa 6. 2. 2012, pozvánka na deň dňa 6. 7. 2012 a ďalšie oznamy (príloha: pozvanka_sk1-7, kalendar_sk 2x),
- sekcia Galéria, názvy súborov fotografií (príloha: galeria_sk),
- ďalšie oznamy a pozvánky (príloha_názov).

Holiare

Stránka obce (www.holiare.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- sekcia Aktuality, články Informácie o projekte – Upracme si Podunajsko – **Információ a projektról- Takarítsuk ki a Duna mentét**, rybárska súťaž – Horgászverseny, Dni obce 2012 – **Falunap** (príloha: aktuality, rybarska_sutaz_sk, ...sk1, projekt_sk),
- sekcia Dokumenty, názvy súborov **Értesítés** – Oznámenie (príloha: nazvy_dokumenty_sk).

Hurbanovo

Stránka obce (www.hurbanovo.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Kultúra, umenie – Mestské noviny VIII. Ročník, II. 2012 niektoré články – **A Csemadok Ogyallai Alapszerveztének tevékenységek 2012 első felében** – Činnosť ZO Čemadok v I. polroku 2012, **Triatlon Fesztivál Ógyallan** – Triatlonový festival v Hurbanove, chýba pozvánka na VIII. Hurbanovský folklórny festival (príloha: mestske_noviny_sk, noviny...sk, noviny...mad) a ďalšie príspevky mestských novín,
- sekcia Spoločný školský úrad – Základné školy, názvy stránok: ZŠ a MŠ s VJM – www.fesztvalapiskola.sk, ZŠ a MŠ s VJM Svätý Peter – <http://kossanyiai.edupage.org>, <http://www.kja.sk> neúplné informácie (príloha: zs_vjm_sk, ...1-3).

Iža

Stránka obce (www.iza.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Na stránke sú uvádzané dokumenty aj dvojjazyčne. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná stránka, názov súboru **Izsa Tv** – televízia Iža (príloha: hlavna_stranka_sk),
- sekcia Pamiatky a pozoruhodnosti – Kamenné kríže, pamiatky – **Kőkereszték, emlékművek** (príloha: pamiatky_sk, pamiatky_mad),
- sekcia – Inštitúcie, názov zmluvy – zmluva s Balašiho múzeom (príloha: Inštitúcie_sk),
- sekcia – Inštitúcie, zmluva s Balašiho múzeom – **Támogatási szerződés Balassi Intézet, Sponzorská zmluva Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt** (príloha: sponzorska_zmluva..., tamogatasi_szerz...),
- sekcia Archív článkov, Oznámenie – **Közlemény** (príloha Archív_sprav, archiv_clankov_oznamenie),
- sekcia Hlavná stránka – Archív správ, Deň detí - Gyereknap, div. Predstavenie: Pohreb – Temető (príloha: archiv_sprav, den_deti..., pohreb...).

Kameničná

Stránka obce (www.kamenicna.eu) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Zverejňované texty právneho charakteru sú dvojazyčné. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Úvodná stránka – Video archív – Dobročinný ples 13. 4. 2013 (príloha: ples_sk),
- sekcia Úvodná stránka – Video archív – Deň obce 2012 (príloha: den_obce_sk),
- sekcia História obce, neúplné informácie bez odkazov (príloha: história obce slov., história obce mad.),
- sekcia O obci, neúplné informácie (príloha: o obci, o obci mad, o obci mad1, o obci mad2),
- sekcia Šport – Sheishin Karate klub (príloha: sport_karate) a všetky texty v týchto súboroch,
- sekcia Fórum (príloha: fórum_sk).

Klížska Nemá

Stránka obce (www.klizskanema.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej a anglickej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Kontakty, názov **Községi hivatal Klížska Nemá** - Obecný úrad Klížska Nemá (príloha: nazov_ocu_sk).

Kolárovo

Stránka obce (www.kolarovo.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej, anglickej a nemeckej jazykovej verzie. Na stránke sú uvádzané texty väčšinou jednojazyčne, iba v štátnom jazyku, právnu oblasť tvoria texty aj dvojazyčné. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Hlavná stránka, pozvánka na adventný večer – *Ima a városért az adventi koszorúnál* (príloha: hlavna_stranka_slov, hlavna_stranka_mad, advent13hu).

Komárno

Obec má zriadenú spoločnú internetovú stránku s maďarským mestom Komárom (www.komarno.sk). Stránka obce Komárno má možnosť voľby slovenskej, maďarskej, anglickej a nemeckej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- úvodná stránka, neúplné informácie 33. zasadnutie MZ 2013, 32. zasadnutie MZ 2013, 31. zasadnutie MZ 2013, video (príloha: http://www.komarno.sk/33-zastupitelstvo---video_3933-n.html, http://www.komarno.sk/32-zastupitelstvo---video_3925-n.html),
- sekcia Samospráva – Mestské zastupiteľstvo – Programy a uznesenia, názov int. stránky <http://www.komarno.sk/hatarozat.php> – uznesenie, (príloha: nazov_uznesenia_sk),
- sekcia Samospráva – Mestské zastupiteľstvo Programy a uznesenia, zápisnica z 33. rokovania MZ 2013 a 18. rokovania MZ 2012 (príloha: zapisnica33, zapisnica18),
- sekcia Samospráva – Informačný servis – Prehľad predpisov, názov súboru **Komárnom...** (príloha: Komárnom – prehľad_pravnych_predpisov),
- odkaz Kalendár udalostí Kultúra, neúplné informácie (príloha: kalendar_sk),
- odkaz – Komárnanské listy 15/2013 – články: **20 éves a komáromi Széchenyi-emléktábla és –dombormű** – 20 rokov pamätnej tabule Sečénimu, **Boráros Imre Színháza** – I. Boráros v divadle, **A Mária Rádió értéket közvetít**- Rádio Mária hodnotí vysielanie, **Komárom város a Pons Danubii összefogás nyertese** – súťaž Mesto Komárno a Pons Danubii, **A Komáromi Városi Hivatal tájékoztatója** – Mesto Komárno informuje, **Két**

nyelven tájékoztatnak – Informácia o dvojjazyčnosti, **5 éve történt, 10 éve történt, 15 éve történt, 20 éve történt** – **Nem elég a mindennapi feladatokra összpontosítani** – Nestačí denne plniť úlohy, Informácie o politickej strane Most, **Régi idők apró hirdetése** – Drobné správy z minulosti, Komárňanské listy z roku 1907, **Emlékezetes előadás iparista diákok számára** – Cena Priemyselnej školy strojníckej v Komárne, **Selyések a Rákóczi-szabadságharc nyomában** – Helyettem az eredményeim beszélnek... – politická reklama komárňanského poslanca T. Vargu, **Komáromi postás az ország legjobb kézbesítője** – Komárňanská pošta – nejlepší doručovateľ na Slovensku, **Kitűnő összecsapások a boxgálán** – Úspechy boxu, **Jól játszottunk, de alulmaradtunk** – Dobre sme hrali, ale sme zaostali, **Legyőztük a beszercebányai csapatot** – Zdolali sme družstvo Banskej Bystrice, **Három bajnoki pont** – Tri majstrovské body, chýbajú pozvánky na Labutie jazero a Ondrejský jarmok (príloha: komlisty, komlapok), ďalšie čísla Komárňanských listov.

Kravany nad Dunajom

Stránka obce (www.kravanynaddunajom.cbs.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej, anglickej a nemeckej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Maratón Lábatlan – Kravany, základné informácie (príloha: maraton),
- sekcia Školstvo – Základná a materská škola, údaje (príloha: skolstvo_slov, skolsto_mad),
- sekcia Združenia Mostu priateľstva – (príloha: zdr_most_priatelstvo).

Martovce

Stránka obce (www.martovce.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Martovce – Informácie o obci, kalendár s maďarským označením (príloha: kalendar),
- sekcia Kultúra, neúplné informácie (príloha: kultura_slov, kultura_mad, kultura_mad1, kultura2),
- sekcia Školstvo, základné údaje (príloha: skolstvo_slov, skolstvo_mad, skolstvo_mad1),
- sekcia Súčasnosc' (príloha: sucasnost_slov, sucasnost_mad, sucasnost_mad1,2).

Moča

Stránka obce (www.obecmoca.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. Po načítaní stránky sa objaví maďarská verzia. Stránka je vedená väčšinou dvojjazyčne, tlačivá a formuláre sú uvádzané dvojjazyčne v poradí, maďarský jazyk, slovenský jazyk. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- v ponuke Obec chýba rubrika **Rólunk írták** – písali o nás (príloha: pisali_o_nas_sk, pisali_o_nas_mad),
- názov sekcie **Hírnök** – kuriér (príloha: pisali_o_nas_sk),
- sekcia Obec – História – **A múlt** neúplné informácie (príloha: historia_sk, historia_mad1-2),
- sekcia Obec – Inštitúcie a Organizácie – Materská škola – Zápis do MŠ 2013, neúplné informácie (príloha: ms_sk, ms_mad1-2),
- sekcia Obec – Inštitúcie a Organizácie, chýbajú rubriky **Vadász szervezet** – poľovnícke združenie, Dunamocsi Szőlészek és Borászok Szövetsége – močiansky zväz vinárov (príloha: polovnici_vinari_sk, polovnici_vinari_mad),
- sekcia Obec – Šport – Beh, neúplné informácie (sport_sk, sport_mad),

- sekcia Obec - Kultúra, názov a informácia o múzeu – **Múzeum**, názov a informácia o folklórnom súbore – **Vadvirág**, (príloha: kultura_sk, kultura_mad, muzeum_sk, muzeum_mad, ...mad1),
- sekcia Zverejňovanie – Zápisnice a VZN, názvy súborov a texty uznesení zo zasadnutia obecného zastupiteľstva 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 2013 – **Hatarozat 2, 3, 4, 5, , 7, 8 2013** (príloha: uznesenia_zapisn_sk, uznesenia_hatarozat 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 2013),
- sekcia Obec - Zverejňovanie – Zápisnice a VZN, názvy súborov a texty zápisníc zo zasadnutí OZ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 8 2013 – **Jegyzőkönyv 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 8 2013** (príloha: **uznesenia_zapisn_sk**, zapisnica_Jegyzokonyv 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 8 2013),
- sekcia Zverejňovanie – Rozpočet obce – Rozpočet, výdavky, položky **Hírnök, Nótaest, Hídverő napok, Falunap, Borászok** – Kuriér, Večerné melódie, Dni obce, Vinári (príloha: rozpocet 2013, v priloženom súbore sú jednotlivé položky v maďarskom jazyku vyznačené žltou farbou),
- obecné noviny **Hírnök** – kuriér č. 1/2013, 2/2013, 3/2013, 4/2013, 5/2013, 6/2013, 1/2012, 2/2012, 3/2012, 4/2012, 5/2012, 6/2012, 7/2012,8/2012, 9/2012, 10/2012, 11/2012, 12/2012 (príloha: všetky prílohy s názvom noviny),
- sekcia Fotogaléria, názvy súborov (príloha: fotogaleria),
- sekcia Oznamy – oznamy – **2013 MÁRCIUS 8. - MEGHÍVÓ** – pozvánka na oslavy výročia revolúcie 1848/1894 (príloha: [oznamy_sk1-2](#), oznamy_mad).

Nesvady

Stránka obce (www.nesvady.sk) má možnosť voľby slovenskej, maďarskej a anglickej jazykovej verzie. Stránky uvádzajú texty väčšinou jednojazyčne, v štátnom jazyku. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Školy – Základné školy – ZŠ s VJM, základné informácie (príloha: zs_vjm_sk,...1),
- sekcia Kniha návštev, príspevky (príloha: kniha_navstev).

Okoličná na Ostrove

Stránka obce (www.okolicnanaostrove.ocu.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- sekcia Školstvo, názov internetového odkazu <http://zsekel.edupage.org/> (príloha: zs_vjm_sk).

Patince

Stránka obce (www.obecpatince.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Udalosti – Pozvánka na 15. jubilejné Dni mostu priateľstva (príloha: <http://www.obecpatince.sk/udalosti.php> pozvánka, pozvanka_sk),
- sekcia Udalosti, neúplné informácie, pozvánky – **Advent 2012, Hídvero napok 2012**
- Dni mostu, **Gyulyás versen** – súťaž vo varení guláša (príloha: udalosti_sk, udalosti_mad, ..mad1),<http://www.obecpatince.sk/udalosti.php>
- sekcia Kniha návštev (príloha: kniha_navstev_sk).

Pribeta

Stránka obce (www.pribeta.ocu.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- Sekcia Samospráva – Dokumenty – **Támogatási szerződés** – Zmluva o podpore (príloha: dokumenty, Scan-tatabanya),
- Sekcia Školstvo (zs_vjm_sk, ms_vjm_sk),

- sekcia Pribetský spravodaj č. 2, júl 2013, články **GYERMEKNAPI KONCERT** – Koncert na Deň detí, **ÉV VÉGI SZÁMVETÉS** – Bilancia záverom roka – ZŠ s VJM, **MŰVÉSZPALÁNTÁK A SZÍNPADON** – Umelci na pódium, **BALLAG MÁR AZ ÓVODÁS** – Rozlúčka v škôlke – 19. júna, **BALLAG MÁR AZ ÓVODÁS** – Rozlúčka s deviatakmi – 27. júna, **III. NÉPMŰVÉSZETI FESZTIVÁL** – Festival ľudového umenia, **TŰZOLTÓ TESTÜLETÜNK APRÓCSKA HÍREIBŐL...** – Krátke správy o požiarnickom zbore, **SAKK** – Šach, **Református lelkész beiktatása** – Zápis reformovaného duchovného, „**Segített – a szeretet**“ – Pomoc s láskou, **Perbeteiek a Nagyvilágban** – Pribet'ania vo veľkom svete, **MARGARET MAZSORETT – ÉS TÁNCKLUB** – Mažoretky Margaret a Tanečný klub, **Jubilánsok köszöntése** – Poďakovanie jubilantom (príloha: OU_Pribeta_Pribetsky_spravodaj) a ďalšie články v roku 2013 a 2012.

Radvaň nad Dunajom

Stránka obce (www.radvannaddunajom.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie. [Na stránke sú právne dokumenty iba v štátnom jazyku](#)

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- Sekcia O nás, neúplné informácie (príloha: onas, onas_hu, onas_hu2).

Sokolce

Stránka obce (www.obecsokolce.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- sekcia Kultúra, články – Súťaž vo varení gulášu – **Lakikatlan gulyás főző**, Spomienka na 15. marec 1848 – **Meglemékezés a Szabdságharc 165. évfordulójáról** (príloha: kultura_clanky, kultura_clanky1).

Vrbová nad Váhom

Stránka obce (www.obecvrbova.sk) je zriadená iba v slovenskej jazykovej verzii. V štátnom jazyku nie sú uvedené tieto informácie:

- sekcia Kultúra – Aktuality, články Rybolov – **Horgászat**, Dni obce – **Falunap**, Deň detí – prídavok – **Pótgymeknap**, Upracme si Podunajsko – **Takrítsuk ki a Dunamentét**, Deň detí – **Gyrekenap**, , Deň detí – **Húsvétváró** – **Gyreknep**, Záver roka – **Évzáró**, pozvánka na záver leta – **Meghívó**, ďalšie staršie príspevky (príloha: aktuality1-4),
- sekcia Kultúra – Šport (príloha: sport),
- sekcia Kultúra – Csemadok, pozvánky v rámci Dní obce (príloha: cemadok_sk, dni_obce_rybolov_Horgaszat, dni_obce_varenie_kohutov_Kakasfozo PDF den_deti),
- sekcia Fotoalbum, názvy súborov (príloha: fotogaleria_sk).

Zlatná na Ostrove

Stránka obce (www.obeczlatna.sk) má možnosť voľby slovenskej a maďarskej jazykovej verzie.

V slovenskej jazykovej verzii nie sú v štátnom jazyku uvedené tieto informácie:

- úvodná stránka, články **Fekvése** – Poloha, **Településrészek** – Časti osady, **Nevezetességei** – Pamätihodnosti, **Híres emberek** – Známe osobnosti (uvodna_stranka, ...stranka2-5),
- pozvánka na Dni mostu priateľstva – **Hídvertő napok** (príloha: dni_mostu_sk, pozvanka_hidvero_napok).

Záver

Analýza internetových stránok obcí v okresoch Dunajská Streda a Komárno poskytla súhrnný obraz o používaní štátneho jazyka na internetových stránkach obcí v týchto okresoch. Ukázalo sa, že používanie štátneho jazyka v tejto oblasti je rôznorodé a závisí od tém a informujúcich zdrojov. **K nezverejňovaniu údajov v štátnom jazyku** dochádzalo najčastejšie v kultúrnej oblasti, v oblasti vzdelávania a pri informovaní o verejných podujatiach (oznamy, pozvánky, výzvy, miestne kultúrne, športové a cirkevné udalosti, verejnoprospešné aktivity a pod.). Tieto texty sú často produktom slovenských menšinových kultúrnych organizácií a zahraničných (väčšinou maďarských) kultúrnych inštitúcií, cirkví alebo športových klubov a v mnohých prípadoch sa samosprávy nepodieľajú na ich príprave, ale preberajú hotové oznamy a pozvánky bez ich uvedenia v štátnom jazyku.

Z hľadiska jazykových verzií sa vyskytujú dva typy stránok – prvý typ stránky je zriadený iba v slovenskej jazykovej verzii, druhý typ stránky je charakteristický rozdelením stránky na dve, tri, prípadne aj štyri jazykové verzie. Celkovo v oboch analyzovaných okresoch Dunajská Streda a Komárno väčšina obcí používa druhý typ stránky. Okrem slovenskej a maďarskej jazykovej verzie sa najčastejšie používa anglická, prípadne nemecká verzia. Vyskytla sa aj jedna obec, ktorá má stránku len v maďarskej verzii – slovenskú jazykovú mutáciu nemá zriadenú a všetky informácie na internetovej stránke zverejňuje len v maďarskom jazyku (obec Holice v okrese Komárno).

Porovnaním slovenských a maďarských jazykových verzií sa zistilo, že

- niektoré kapitoly sú v slovenskej jazykovej verzii obsahovo stručnejšie; podrobnejšie informácie k danej téme sa vyskytujú len na stránke v maďarskej jazykovej verzii,
- pod názvom v slovenskom jazyku (pri prechode z odkazu) sa často nachádza len text v maďarskom jazyku, napriek tomu, že ide o stránku v slovenskej jazykovej verzii,
- na viacerých stránkach v slovenskej jazykovej verzii sú umiestnené celé časti a podkapitoly len v maďarskom jazyku bez prekladu do štátneho jazyka.

Z analyzovaných 101 webových stránok obcí okresov Dunajská Streda a Komárno bolo zaradených do

1. skupiny s úplnými informáciami v štátnom jazyku 53 obcí (52,5 %),
2. skupiny s nedostatočnými informáciami v štátnom jazyku 20 obcí (19,8 %),
3. skupiny so závažnými nedostatkami vo zverejňovaní informácií v štátnom jazyku 28 obcí (27,7 %).

Aktuálny stav, smerovanie a perspektívy slovenskej terminológie

1. Na čo slúži národná terminológia

Prebiehajúce politicko-ekonomické a sociálne zmeny na Slovensku, vstup krajiny do Európskej únie a vplyv globalizačných trendov na národný jazyk zmenili pohľad na odbornú komunikáciu a zároveň priniesli náročné výzvy pre slovenskú terminológiu. Kritické hlasy politikov o neprimeranej edukácii absolventov humanitných odborov v priemyselnej slovenskej spoločnosti a požiadaviek trhu prinesú aj zmeny v odbornej edukácii, komunikácii a terminológii.

Národná terminológia na Slovensku je nejednotná, terminologický chaos a terminologická nejednotnosť sťažuje prístup k vedeckým poznatkom, komplikuje komunikáciu nielen vo vedeckých kruhoch, ale aj v bežnej reči, do ktorej sa prenáša aj prostredníctvom médií.

Prvoradá je starostlivosť o národnú terminológiu zo strany štátnej politiky a až následne sa riešia nadnárodné záujmy. Ak je národná terminológia ustálená a zjednotená, minimalizuje synonymné rady, varianty a ďalšie terminologické problémy cudzojazyčných ekvivalentov i bariéry v komunikácii.

Národná terminológia musí byť konzistentná, jednotná, ustálená, pevná a rozvinutá. Každému národu sa oplatí starostlivosť o terminológiu, výsledkom tejto snahy bude konzistentná terminológia so zárukou zachovania a ustráženia vlastnej kultúry.

2. Stav terminologickej práce na Slovensku v období od roku 1997 do roku 2013

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 399 z 3. júna 1997 sa ministerstvám a ostatným ústredným orgánom štátnej správy určila povinnosť do 15. septembra 1997 zriadiť terminologické komisie (TK). Uznesenie vlády vychádzalo zo zákona o štátnom jazyku, podľa ktorého sa štát stará o vedecký výskum a kodifikáciu štátneho (národného) jazyka a o zvyšovanie jazykovej kultúry. Cieľom fungovania TK bola potreba ustaľovať a zjednocovať odbornú terminológiu. V súčasnosti na Slovensku pri väčšine ústredných orgánov štátnej správy nepracuje žiadna terminologická komisia. Napriek tomu mnohé TK v čase svojho fungovania vykonali kus záslužnej práce.

O nepriaznivom stave a potrebe terminologickej práce svedčí aj memorandum profesijných organizácií lekárov zo 17. septembra 2009, ktorí sa obrátili na ministerstvo zdravotníctva s návrhom na zriadenie Terminologickej komisie MZ SR, v ktorom žiadali aj o utvorenie a financovanie reprezentatívnej databázy pre medicínu a zdravotníctvo.

Takmer 16-ročné obdobie od uznesenia vlády SR zriadiť TK pri najvyšších orgánoch štátnej správy (od roku 1997 – 2013) neprinieslo požadované ovocie, keďže väčšina z týchto komisií po krátkom čase svojho fungovania zanikla. V súčasnosti absentuje riešenie

náročných globalizačných výziev na celonárodnej úrovni, nereflektuje sa na praxou overené prístupy k národnej terminológii v zahraničí, ako nefunkčné a neefektívne sa ukazuje riešenie otázok národnej odbornej terminológie. Dnešné terminologické diela na Slovensku, ak vôbec existujú, napríklad terminologické produkty a databázy zriadené pri niektorých ministerstvách, nerešpektujú zásady a odporúčania medzinárodných noriem, a tak chýbajú mnohé terminologické údaje v záznamoch ako definície, kontexty, použitie termínu, varianty a podobne. Overovanie a získavanie terminológie, či už slovenskej alebo cudzojazyčnej sa opiera len o menej spoľahlivé paralelné texty, v mnohých odboroch často pochádzajúce z internetu. Terminológiu tvoria a používajú rôzne cieľové skupiny mnohokrát bez odbornej kompetencie (terminologickej gramotnosti a kultúry). Zložitosť terminologickej práce komplikuje súčasný enormný príliv nových termínov a poznatkov, odlišný prístup k termínovotvorbe z radov odborníkov, lingvistov, terminológov, zákonodarcov a právnikov. Nesystematická terminologická práca tak prispieva k všeobecnej terminologickej negramotnosti a nekultúre.

V súčasnosti zažíva terminologické myslenie vo svete závažný obrat, čo sa istým spôsobom – aj keď oneskorene – prejavuje aj na Slovensku. Terminologické otázky sa opäť tešia renesancii a vedeckému záujmu lingvistov, prekladateľov, odborníkov, zákonodarcov a študentov, ktorí sa zaujímajú o koordinovaný vývin terminológie, o jej ustáľovanie a harmonizáciu. Objemný nárast prekladov neliterárnych textov vyvolal na Slovensku, aj keď s menším oneskorením, zvýšený záujem o terminológiu. K otázkam terminológie sa vyjadruje čoraz viac odborníkov už aj z mladšej generácie, ktorí vnášajú do translatického výskumu na Slovensku nový pohľad. Vzrastajúci záujem o terminológiu zo strany prekladateľov a akademikov je však v konečnom dôsledku nepostačujúci, pretože nemá rozhodujúci vplyv z hľadiska starostlivosti o národnú terminológiu a jazykovú kultúru. Starostlivosť o národnú terminológiu zlyháva aj v dôsledku nezájmu zo strany najvyšších orgánov štátu.

Po odchode významných osobností J. Horeckého a I. Masára v SAV chýbajú autority, ktoré by udávali smer v oblasti terminológie, aktivitu skôr preberajú akademické pracoviská rôznych univerzít a prekladatelia a tlmočníci, mnohokrát odborníci bez vedomostí z oblasti terminologického manažmentu (terminologickej práce). Príspevky z oblasti terminológie sa v najväčšej miere objavujú v zborníkoch úzko špecializovaných konferencií (napr. *Terminologické fórum*). Vynikajúco, aktívne hoci s problémami pracuje Slovenská terminologická databáza pri SAV. Na Slovensku už dlhodobo neexistuje časopis z oblasti terminológie, ktorý by reprezentoval slovenskú terminológiu tak dôstojne ako *Československý terminologický časopis* z rokov 1962 – 1966 pod vedením Horeckého a Masára. Útlm v oblasti terminológie cítiť aj vo vedecko-popularizačnom časopise pre jazykovú kultúru a terminológiu *Kultúra slova*, v ktorom sú v ostatnom období publikované príspevky z oblasti terminológie len sporadicky.

Objavujú sa početné terminologické aktivity mladých slovenských vedcov, množia sa diplomové a dizertačné práce, ktoré skúmajú čiastkové terminologické systémy. O začínajúcej sa renesancii terminológie svedčí aj snaha usporadúvať terminologické konferencie. Mnohé aktivity sú, bohužiaľ, nadnárodné a smerujú na Slovensko zvonku, čoho príkladom je *Slovenská terminologická sieť* so sídlom v Luxemburgu. Generálne riaditeľstvo Európskej

komisie pre preklad založilo v roku 2007 *Slovenskú terminologickú sieť (STS)* ktorá je fórom pre odbornú terminológiu v slovenčine. Od svojho založenia, od roku 2007, zorganizovala STS deväť konferencií. Jej cieľom je zvyšovať úroveň slovenského jazyka zjednocovaním jeho odborného názvoslovia, sústreďovaním a sprístupňovaním najnovších poznatkov z oblasti terminológie a organizovaním spolupráce jej tvorcov³. Sieť je dobrovoľná, profesionálna, otvorená jednotlivcom, ako aj inštitúciám EÚ a Slovenskej republiky, ministerstvám, vedeckým a výskumným ustanovizniám, vysokým školám, mimovládny organizáciám či súkromnému sektoru. Základným mechanizmom činnosti STS je práca v tematických pracovných skupinách, ktoré boli ustanovené najskôr v 4 oblastiach: životné prostredie, poľnohospodárstvo, občianske právo, zamestnanosť a sociálna politika. V súčasnosti pribudli ďalšie dve skupiny: terminológia civilného letectva a terminológia informačných a komunikačných technológií. Výstupy pracovných skupín sa uverejňujú predovšetkým v terminologickej databáze európskych inštitúcií v 23 jazykoch IATE⁴ (**I**nter**A**ctive **T**erminology for **E**urope), prípadne inými cestami. Výhodou STS je aj zverejnenie slovníkov a terminologických databáz, ako aj príspevkov z konferencií na webovej stránke (dostupné na: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/sts/dict.html>). Novinkou je nová komunikačná platforma STS internetové Fórum, ktoré zachytáva a sprostredkúva príspevky členov do odbornej diskusie.

Vynikajúcim príkladom národnej iniciatívy je Slovenská terminologická databáza, medzinárodné konferencie, dizertačné práce, aktivity a iniciatívy akademikov v oblasti terminológie. Z iniciatívy Jany Levickej sa vytvorila v roku 2007 centrálna terminologická databáza, pre vznik ktorej videla najlepšie podmienky v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV v Bratislave. Levická chcela týmto projektom nadviazať na tradíciu terminologických aktivít z 50. a 60. rokov 20. storočia, keď sa „terminológia najintenzívnejšie systematicky opisovala a rozvíjala a prostredníctvom činnosti vtedajších terminologických komisií boli kodifikované terminológie väčšiny vedných a technických odborov“ (Levická, 2006). *Slovenská terminologická databáza (STD)* sa stala fungujúcim prostriedkom na ustáľovanie a zjednocovanie terminologických sústav na základe spolupráce odborníkov a lingvistov, projekt má ambíciu sústrediť pod jednu strechu slovenské terminologické sústavy z rôznych oblastí. Slovenská terminologická databáza⁵, prístupná verejnosti prostredníctvom internetu od mája 2007, v súčasnosti obsahuje vyše 4500 termínov z viac ako 15 oblastí.

Tradíciu má jedenásť medzinárodných konferencií, ktoré pravidelne organizuje Katedra germanistiky FHV UMB v Banskej Bystrici, súčasnej FF UMB spolu s Jednotou tlmočníkov a prekladateľov z iniciatívy A. Ďuricovej, ktorá je aj editorkou zborníkov s názvom *Odborná komunikácia v zjednotenej Európe*, ako aj 10 medzinárodných konferencií súčasnej FF UMB v Banskej Bystrici pod názvom *Preklad a tlmočenie*. FF UKF v Nitre (E. Gromová) a Ústav svetovej literatúry SAV v Bratislave (M. Kusá) zostavili kolektívnu monografiu *Preklad a kultúra 4*. Okrem týchto iniciatív treba spomenúť aj pravidelne organizované podujatia z oblasti terminológie, odborného jazyka a odborného prekladu. Patria k nim napr. pravidelné

³ Dostupné na: <http://ec.europa.eu/dgs/translation/sts/index.html> > [20. 1. 2014] [online]

⁴ Dostupné na: <http://iate.europa.eu/iatediff/switchLang.do?success=mainPage&lang=sk>

⁵ Dostupné na: <https://data.juls.savba.sk/std>

semináre o odbornom preklade, ktoré už niekoľko rokov organizuje Slovenská spoločnosť prekladateľov odbornej literatúry (SSPOL). Z týchto podujatí vychádzajú zborníky pod názvom *Odborný preklad*, ktoré obsahujú články na aktuálne témy, často aj z oblasti tvorby a využívania prekladových, terminologických a výkladových slovníkov a terminologických databáz.

Ďalším príkladom iniciatívy v rámci Slovenskej republiky sú štyri *Terminologické fóra* Trenčianskej univerzity (TF1, 2006: zakladajúca konferencia; TF2, 2008: s ústrednou témou *Socioterminológia, textová a prekladová terminológia*; TF3, 2010: s ústrednou témou *Quo vadis terminológia?* a TF4, 2012: s ústrednou témou *Bez terminológie niet odbornej komunikácie*) usporadúvané v dvojročných intervaloch od roku 2006 Trenčianskou univerzitou A. Dubčeka v Trenčíne z iniciatívy I. Cíbikovej, ktorá je aj editorkou zborníkov. Tieto fóra sú už dnes tradičnou interdisciplinárnou diskusnou platformou terminológov, prekladateľov, odborníkov a jazykovedcov v medzinárodnom kontexte na tému terminológie, terminografie, translológie a odbornej komunikácie.

V štátnom a v súkromnom sektore zaznamenávame pokusy o vlastné terminologické databázy (napríklad Slovenský ústav technickej normalizácie, Národná banka Slovenska alebo firma Enel), ktoré sú väčšinou výsledkom jednostranného pohľadu odborníkov, ktorému však často chýba lingvistický rozmer.

Gromová zmapovala terminologický výskum na Slovensku a konštatuje, že „okrem vedeckých podujatí sa problematike terminológie v rozličných súvislostiach venuje pozornosť aj v doktorandských prácach. Najmä v prácach J. Levickej je zrejmé úsilie o prinavrátanie vážnosti a vedeckosti terminologickej práci na Slovensku. Levická upozorňuje na zanedbávanie odbornej starostlivosti o terminológiu mnohých odborov, čo sa podľa nej „premietlo predovšetkým do tzv. rozkolísanosti terminologických sústav“ (2006). Tento jav spája s tvorbou a preberaním termínov na viacerých pracoviskách súčasne a nedostatkom komunikácie medzi nimi. Ako ďalší problém rozkolísanosti terminológie vidí v neexistencii spisovných termínov, osobitne pre novovzniknuté pojmy.

Potešiteľné je, že terminológiou sa zaoberá čoraz viac mladých odborníkov a začína sa aj vyučovať na vysokých školách. Uvedené aktivity a konferencie nezištne prispievajú k riešeniu terminologických otázok, k výmene skúseností, k moderným, inovačným metódam terminologickej práce, k harmonizácii terminológie v zmysle noriem, k efektívnej tímovej kooperácii odborníkov a lingvistov v projektoch a v slovníkovej tvorbe. Ich náročná a záslužná práca však nie je dostatočná, hoci vyvíjajú úsilie na zlepšenie situácie a podávajú návrhy na zlepšenie. V záverečných konštatáciách podujatí rezonujú požiadavky na systematickú starostlivosť zo strany štátu s primeranou finančnou podporou. Súčasný stav slovenskej terminológie, ale aj riešenie terminologických otázok sú značne ovplyvňované vonkajšími vplyvmi. Zaostávanie terminologickej práce sa prejavuje v uprednostňovaní cudzojazyčných ekvivalentov a cudzojazyčnej (prevažne anglickej) komunikácie pred národnou terminológiou. Výrazne absentuje centrálna starostlivosť o vývin a budovanie národnej terminológie z jedného miesta na najvyššej úrovni.

3. Aktuálne problémy slovenskej terminológie

Najväčším a dlhodobo neriešeným problémom súčasnosti, ktorý neznesie ďalší odklad, sa javí absencia odbornej terminologickej *koordinácie a spolupráce* pri ustaľovaní a štandardizácii nových termínov. Podobne sa zatiaľ nepodarilo nadviazať ani na produkciu vydavateľstiev, ktoré za socializmu vydávali desiatky vynikajúcich odborných prekladových slovníkov. Paradoxne po roku 1989 s prílivom odborných prekladov a komunikácie došlo na Slovensku k výraznému útlmu terminologickej práce, ktorý stále pretrváva a v mnohých oblastiach sa prehľbuje. Výrazne cítiť nedostatok systematickej starostlivosti o jednojazyčnú i viacjazyčnú translatickú zameranú terminológiu, čo sa odráža v nízkej kvalite prekladov, keďže tá je priamo úmerná konzistentnej terminológii, ktorá sa v nich používa.

Nedostatky sa prejavujú v zanedbávaní jazykového vyjadrovania v oblasti odbornej komunikácie, v pomalom zavádzaní spisovných, adekvátne jazykovo utvorených termínov do odbornej či prekladateľskej praxe. Absentuje schopnosť tvorby krátkych, motivovaných a derivatívnych termínov nielen v nových vedných oblastiach, pretrváva nedostatok kvalitných terminologických slovníkov, nové termíny a definície nie sú tvorené v duchu zásad terminologických noriem, text odborného štýlu je nadmerne presýtený anglicizmami, (koučing, mobbing, leasing zamestnancov, budget, biznis, time management, public relation, back office, body building, facelifting), pričom odborníci a prekladatelia často neprejavujú ani snahu ich prekladať. Prekladatelia a lingvisti v odbornej dišpúte poukazujú na fakt, že už ani špičkoví odborníci nepocitujú potrebu používať slovenskú odbornú terminológiu alebo ňou nedisponujú a uprednostňujú radšej anglicizmy.

Panuje neochota až nechť zainteresovaných k terminologickej práci. Ďalej je zrejmé, že mnohým odborníkom a zákonodarcom terminologická a jazyková kompetencia viditeľne chýba, tvoria sa hybridné, nesprávne termíny, ktoré nespĺňajú základné vlastnosti termínu, opakovane sa používajú v praxi a potom sa len veľmi ťažko vykoreňujú. Veď stokrát opakovaná lož sa stáva pravdou. Samo ovládanie odboru alebo cudzieho jazyka zďaleka nestačí. Vyžaduje sa jazykový cit, dokonalé ovládanie materinského jazyka, terminologická kompetencia, počítačová a vyhľadávacia kompetencia, schopnosť štylizovať, analyzovať, sumarizovať, porovnávať, dokumentovať, znalosť noriem a termínov tvorby a mnohé iné kompetencie. Stále viac autorov upozorňuje na nevyhovujúcu terminologickú gramotnosť a kultúru. Súčasný rakúsky filozof Konrad Paul Liessmann v tejto súvislosti konštatuje: „*Skutočnosť, že sa dnes i v neanglickojazyčných krajinách otvára stále viac študijných oborov v angličtine, možno podporuje žiadanú internacionalizáciu, ale zároveň obsahuje nebezpečenstvo, že pre rozhodujúce oblasti vedy, techniky, ekonomiky a v stále väčšej miere i politiky a práva bude vo vlastnom jazyku chýbať pojmoslovie. Kto bol svedkom toho, ako nejaký expert zúfalo hľadá vo svojom rodnom jazyku výraz pre pojem, ktorý je pre neho bežný len v angličtine, tuší, aký vývoj sa dá očakávať.*“⁶

Na uvedenú nelichotivú situáciu v oblasti prekladu a terminológie zodpovedne odpovedajú národné terminologické databázy (ďalej len TDB). TDB sú vo frankofónnych krajinách dávno overené praxou, zodpovedne dokumentujú poznatky, strážia identitu národa, kultúru jazyka a terminologickú kultúru, flexibilne zachytávajú zmeny v oblasti jazyka

⁶ LIESSMANN, K. P. *Teorie nevzdělanosti: Omyly společnosti vědění*. Praha: Academia 2010, s. 91.

a pravidelne aktualizujú svoj obsah. TDB nielen opisujú, ale aj vyváženým spôsobom predpisujú používanie adekvátnych termínov v praxi a prirodzeným spôsobom kultivujú jazyk a odbornú komunikáciu. Terminologická práca, ktorá sa nazýva aj terminologickým manažmentom, by mala byť sústredená do jednej národnej databázy, ktorá umožní terminológiu ustáľovať a kodifikovať z jedného spoľahlivého miesta.

Nesporne existujú vedné odbory a oblasti s relatívne konzistentnou terminológiou a adekvátnymi termínmi zaužívanými v praxi, aj primerané preklady, ktoré ju využívajú, no v terminologickej práci prevažne spoločenskovedných termínov v súvislosti so zmenami v spoločnosti sa určite odborníci aj lingvisti pasujú s terminologickými problémami. Nezujem o terminológiu ako takú, zanedbávanie jej dôležitosti a pomenúvacej schopnosti termínu z hľadiska efektívnej komunikácie v systéme poznania a vedy je páličivým problémom súčasnosti, ktorý rezonuje v odbornej a širokej verejnosti. Občania a pracovníci prestávajú rozumieť politikom, starostom, zákonom a nariadeniam, odborníci vzájomnej komunikácii, staršia generácia písomnému a ústnemu prejavu na úradoch, v bankách a médiách. Živelným, ale často aj vedomým začleňovaním neúmerneho množstva globalizmov do textu začíname staršiu a menej vzdelanú generáciu diskriminovať, ktorá bez pomoci mladších prestáva rozumieť vlastnému jazyku a kultúre. Mnoho autorov, ktorí realizovali výskum vo verejnej správe, si kladlo otázku, či skutočnými adresátmi týchto textov sú najmä jedinci s právnickým vzdelaním a konštatovali, že komunikačné bariéry sú pre laika väčšinou neprekonateľné.

Uvedenými živelnými zásahmi postupne prichádza slovenský jazyk o svoju identitu, krásu a kultúru. Odborná komunikácia je chaotická, hybridná, neprirodzená, viacjazyčná a veľmi často spôsobuje bariéry v komunikácii. Je na mieste pripomenúť, že preferovanie anglického jazyka ako vyučovacieho jazyka v edukácii je na jednej strane medzinárodný trend, na druhej strane sa však už v edukácii nevštepuje a nerozvíja národná slovenská terminológia. Bude potrebné zamyslieť sa nad tým, v akom vyváženom pomere je vhodné komunikovať v odbornom vzdelávaní v angličtine, aby sa vytvorili návyky používať národnú (slovenskú) terminológiu, ktorá sa zákonite pri súčasnom prístupe v edukácii ani nerozvíja. Odporúčania medzinárodnej normy (STN ISO 704 Terminologická práca) tvrdia, že hoci výpožičky z iných jazykov sú akceptovanou formou tvorby termínov, uprednostňujú sa výrazy národného jazyka pred priamymi výpožičkami a tiež, že termín má vyhovovať morfológicko-syntaktickým a fonologickým formám príslušného jazyka.

Najväčším a stále neriešeným problémom súčasnej slovenskej terminológie je jej nejednotnosť a nekonzistentnosť, existencia viacerých pomenovaní na jeden pojem, z ktorých mnohé sú vďaka živelnému vývinu terminológie neadekvátne utvorené a používané alebo sú použiteľné iba pre určité kontexty. Tým, že sa neutvára priestor pre vývin, formovanie a uchovávanie národnej terminológie v zmysle jazykovej politiky a odporúčaní medzinárodných noriem, vznikajú hybridné cudzojazyčné ekvivalenty a preklady textov, ktoré svedčia o terminologickej negramotnosti a nekultúre národa a bránia tak efektívnej odbornej komunikácii.

4. **Jazyková politika. Riešenie situácie v oblasti národnej terminológie vo svete**

Vo vyspelých krajinách jazyková politika spoľahlivo usmerňuje a rieši problémy odbornej komunikácie a terminológie. Jej dôležitosť a bohaté skúsenosti zaznamenali frankofónne krajiny a jej podstatnú úlohu opisuje katalánska autorka Teresa Cabre, ktorá tvrdí, že zdravie a prežitie jazyka závisí od jeho vhodnosti pre všetky kontexty komunikácie, ktoré sa objavujú v spoločnosti. Jazyk, ktorý sa redukuje len na neformálne použitie, začína strácať svoju prestíž a na svojom konci zaniká. V tomto zmysle je odborný jazyk kľúčovou časťou skutočnej schopnosti prežitia jazyka. Všetky krajiny potrebujú mať k dispozícii moderný jazyk, ktorý je schopný medzinárodného kontaktu. Takýto jazyk musí mať terminológiu buď vytvorenú alebo vypožičanú, ktorá mu dovoľuje pomenúvať nové pojmy, ktoré sú potrebné pri vývoji spoločnosti a nových technológií. Ak sa jazyk medzinárodnej komunikácie nezhoduje s jazykom krajiny, musí byť v krajine jazyková politika a postup, ktorý určuje, v ktorých prípadoch by sa mal použiť rodný jazyk a kde viac vyhovuje medzinárodný jazyk. Politika, ktorá ochraňuje národný jazyk, je veľmi potrebná v krajinách, ktoré sa nedávno stali nezávislými (Cabre, 1999). Prirodzený vývoj jazyka určite žiaden národ ani politika neovplyvní, ale určitý proces jazykového usmerňovania a terminologickej harmonizácie by mal byť manažovaný v rámci národného jazyka.

Všetky podporné hlasy za budovanie národnej terminológie, ďalšie smerovanie a spôsoby riešenia terminologických otázok iniciovali v rôznych krajinách sveta aktivity prekladateľov, lingvistov a terminológov, ktorí sa v praxi stretávajú s neriešenými problémami. Zatiaľ sa zrejme len frankofónnym krajinám podarilo presadiť starostlivosť o terminológiu výsostne v prospech vývoja a uchovania národnej terminológie. V ostatných krajinách vrátane Slovenska sa preferuje potreba nadnárodnej motivácie pred národnou a v mnohých prípadoch sa zneužíva národné know how na nadnárodné účely.

V susednej historicky, kultúrnej a jazykovo najbližšej Českej republike sa objavujú podobné terminologické problémy ako na Slovensku, či už v bežnej reči alebo vo verejnej sfére. Český jazyk bojuje s rovnakými globalizačnými trendmi v terminológii v každej vednej oblasti a stretáva sa s terminologickými otázkami aj v bežnom živote, napríklad pri nakupovaní, keď internetový portál uvádza hybridné termíny ako *oolovky dne*.

Angličtina sa v súčasnosti pokladá za najsilnejší jazyk odovzdávajúci a sprostredkujúci internacionálnu, najmä terminologickú lexiku. Existujú rôzne názory na preberanie globalizmov. Preberaním slov z angličtiny sa dosahuje výrazné obohacovanie slovnej zásoby a ide o prirodzený proces globalizácie jazykových prvkov. Našou snahou preto nie je bojovať proti anglicizmom, ale zmapovaním reálnej situácie v ich používaní v odborných subkódoch, ktoré sú predmetom nášho výskumu, a prostredníctvom diela lexikografického charakteru poskytnúť používateľom jazyka možnosť oboznámiť sa s existenciou domácich analógií a s možnosťou výberu.

Niektoré krajiny zaujali obranné stanovisko voči prenikaniu cudzích lexikálnych jednotiek do domácej slovnej zásoby, o čom svedčia napr. aktivity Francúzskej akadémie, ktorá odporúča používanie domácich ekvivalentov v tzv. *Journal Officiel* (Úradný vestník)

a z iniciatívy ktorej vznikla aj terminologická databáza obsahujúca odporúčané francúzske termíny pre anglicizmy používané v odbornej komunikácii.

5. Závěry a odporúčania

Nie je potrebné zatiaľ vymýšľať nové národné postupy v oblasti terminologickej kultúry a gramotnosti, ale v rámci národných ekonomických možností pridržať sa overených postupov v zahraničí a reálne zabezpečiť starostlivosť o národný jazyk, jazykovú gramotnosť a jazykovú kultúru (vrátane terminologickej) v teoretickej a praktickej rovine konkrétnych činov.

Súčasná prax si vyžaduje postupné systematické zmeny a strategickú intervenciu zo strany štátnych úradov a vlády, ktorej cieľom by malo byť nahradiť terminológiu importovanú z dominantných jazykov prirodzenými slovtvornými procesmi národného jazyka spolu so zabezpečenou legislatívnou podporou.

Bude potrebné zriadiť a financovať jednu efektívnu centrálnu národnú terminologickú databázu (TDB) na úrovni ústredného orgánu štátnej správy, ktorá umožní neustálu aktualizáciu a konsenzus medzi odborníkmi, používateľmi termínov a lingvistami.

PhDr. Ingrid Cíbiková, PhD. (z podkladov do druhej správy o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky; január 2014)